

# STRATEGIA ROZWOJU GMINY ŚNIADOWO NA LATA 2022-2030



## SPIS TREŚCI

<b>1. WPROWADZENIE .....</b>	<b>4</b>
<b>2. WNIOSKI Z DIAGNOZY SYTUACJI SPOŁECZNEJ, GOSPODARCZEJ I PRZESTRZENNEJ GMINY ŚNIADOWO .....</b>	<b>12</b>
<b>2.1. SFERA PRZESTRZENNO-ŚRODOWISKOWA.....</b>	<b>12</b>
2.1.1. POŁOŻENIE ADMINISTRACYJNE I GEOGRAFICZNE.....	12
2.1.2. GLEBY I ZASOBY GEOLOGICZNE .....	14
2.1.3. POŁOŻENIE KOMUNIKACYJNE.....	17
2.1.4. WALORY PRZYRODNICZE .....	20
2.1.5. WALORY KULTUROWE .....	27
2.1.6. PLANOWANIE I ZAGOSPODAROWANIE PRZESTRZENNE .....	29
<b>2.2. SFERA SPOŁECZNA.....</b>	<b>30</b>
2.2.1. DEMOGRAFIA .....	30
2.2.2. WIEK I WYKSZTAŁCENIE LUDNOŚCI.....	31
2.2.3. MIESZKALNICTWO.....	34
2.2.4. STRUKTURA ZATRUDNIENIA I RYNEK PRACY .....	35
2.2.5. BEZROBOCIE .....	35
<b>2.3. SFERA GOSPODARCZA .....</b>	<b>36</b>
2.3.1. ROLNICTWO .....	36
2.3.2. PRZEDSIĘBIORCZOŚĆ .....	37
2.3.3. WSPIERANIE PRZEDSIĘBIORCZOŚCI, TERENY INWESTYCYJNE .....	38
<b>2.4. INFRASTRUKTURA TECHNICZNA .....</b>	<b>39</b>
2.4.1. INFRASTRUKTURA TRANSPORTOWA I KOMUNIKACYJNA .....	39
2.4.2. GOSPODARKA WODNO-ŚCIEKOWA .....	41
2.4.3. GOSPODARKA ODPADAMI .....	43
2.4.4. INFRASTRUKTURA ELEKTROENERGETYCZNA, CIEPŁOWNICZA I GAZOWA.....	44
<b>2.5. INFRASTRUKTURA SPOŁECZNA .....</b>	<b>44</b>
2.5.1. INFRASTRUKTURA EDUKACYJNA, JAKOŚĆ EDUKACJI .....	44
2.5.2. INFRASTRUKTURA SPORTOWA I REKREACYJNA .....	48
2.5.3. INFRASTRUKTURA KULTURY, DZIAŁALNOŚĆ KULTURALNA.....	49
2.5.4. INFRASTRUKTURA OCHRONY ZDROWIA I OPIEKI SPOŁECZNEJ .....	50
2.5.5. BEZPIECZEŃSTWO PUBLICZNE .....	52
<b>2.6. FINanse SAMORZĄDOWE .....</b>	<b>53</b>
<b>2.7. PODSUMOWANIE DIAGNOZY – ANALIZA SWOT .....</b>	<b>53</b>
<b>3. ROZWÓJ STRATEGICZNY GMINY ŚNIADOWO.....</b>	<b>59</b>

3.1. WIZJA ROZWOJU .....	59
3.2. MISJA ROZWOJU.....	59
3.3. CELE STRATEGII.....	61
3.4. PLANOWANE PROJEKTY .....	70
4. OCZEKIWANE REZULTATY PLANOWANYCH DZIAŁAŃ, W TYM W WYMIARZE PRZESTRZENNYM ORAZ WSKAŹNIKI ICH OSIĄGNIĘCIA .....	74
5. WYMIAR PRZESTRZENNY STRATEGII.....	77
5.1. MODEL STRUKTURY FUNKCJONALNO-PRZESTRZENNEJ GMINY ŚNIADOWO .....	77
5.2. USTALENIA I REKOMENDACJE W ZAKRESIE KSZTAŁTOWANIA I PROWADZENIA POLITYKI PRZESTRZENNEJ W GMINIE .....	97
5.3. OBSZARY STRATEGICZNEJ INTERWENCJI OKREŚLONE W STRATEGII ROZWOJU WOJEWÓDZTWA WRAZ Z ZAKRESEM PLANOWANYCH DZIAŁAŃ .....	103
6. SYSTEM REALIZACJI STRATEGII, W TYM WYTYCZNE DO SPORZĄDZANIA DOKUMENTÓW WYKONAWCZYCH.....	107
7. RAMY FINANSOWE I ŹRÓDŁA FINANSOWANIA.....	110
8. PROCES TWORZENIA STRATEGII.....	111
9. SPIS TABEL I RYSUNKÓW .....	112

## 1. WPROWADZENIE

Strategia Rozwoju Gminy Śniadowo została przygotowana zgodnie z art. 10e ust. 1 i art. 10f ust. 1 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (t.j. Dz.U. 2022 poz. 559 z późn. zm.) oraz z uwzględnieniem zapisów poradnika opracowanego na zlecenie Ministerstwa Funduszy i Polityki Regionalnej „Strategia rozwoju gminy. Poradnik praktyczny”.

Podstawę prawną do jej przygotowania stanowi uchwała w sprawie przystąpienia do sporządzenia Strategii Rozwoju Gminy Śniadowo na lata 2022 - 2030 oraz określenia szczegółowego trybu i harmonogramu opracowania projektu strategii, w tym trybu konsultacji.

Strategia jest efektem prac zespołu zadaniowego. Dzięki zaangażowaniu przedstawicieli samorządu, organizacji publicznych, przedsiębiorców i lokalnych liderów życia społecznego, Strategia stanowi nie tylko narzędzie prowadzenia polityki rozwoju lokalnego, ale również syntezę świadomych wyborów i rekomendacji przedstawicieli różnych społeczności tworzących wspólnotę samorządową. Została opracowana w oparciu o metodę partycypacyjną. W celu jej przygotowania przeprowadzone zostały konsultacje społeczne z mieszkańcami, zorganizowano także badanie ankietowe mające na celu zebranie informacji na temat oczekiwanych kierunków rozwoju analizowanej jednostki samorządu terytorialnego.

Strategia Rozwoju Gminy Śniadowo na lata 2022 - 2030 jest podstawowym instrumentem długofalowego zarządzania gminą. Określa ona strategiczne kierunki rozwoju gminy w perspektywie do 2030 roku oraz pozwala na zapewnienie ciągłości i trwałości działania władz gminy, niezależnie od zmieniających się uwarunkowań politycznych. Umożliwia ona również efektywne gospodarowanie własnymi zasobami, takimi jak: środowisko przyrodnicze i kulturowe, zasoby ludzkie, infrastrukturalne, czy środki finansowe oraz stanowi formalną podstawę do przygotowania i oceny wniosków o finansowanie zadań ze źródeł zewnętrznych. Strategia Rozwoju Gminy Śniadowo na lata 2022 - 2030 jest dokumentem nadrzędnym względem innych dokumentów planistyczno-strategicznych obowiązujących w Gminie Śniadowo, a także spójnym z dokumentami wyższego rzędu. Będzie ona wyznaczała również ramy dla planów i programów powstających w gminie podczas jej obowiązywania.

Dokument został opracowany na podstawie aktualnych dokumentów planistycznych, sprawozdań oraz danych statystycznych. Podstawowymi aktami prawnymi wykorzystywanymi podczas przygotowania Strategii były: ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (t.j. Dz.U. 2022 poz. 559 z późn. zm.) oraz ustawa z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach

prowadzenia polityki rozwoju (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 1057 z późn. zm.). Ponadto wzięto pod uwagę zapisy poprzednich dokumentów związanych z zarządzeniem strategicznym gminy. Ważnym elementem w pracach nad Strategią była partycypacja społeczna. Diagnoza strategiczna została uzupełniona o analizę ankiet wypełnionych przez mieszkańców.

Strategia Rozwoju Gminy Śniadowo na lata 2022 - 2030 składa się z trzech głównych części:

- 1) wniosków z diagnozy strategicznej;
- 2) określenia strategii rozwoju, w tym wizji i misji, celów strategicznych i operacyjnych oraz kierunków działań strategicznych i oczekiwanych rezultatów ich realizacji;
- 3) określenia modelu struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy.

Celem diagnozy jest analiza potencjału społeczno-gospodarczego gminy, uwzględniając przy tym przestrzenne uwarunkowania. Diagnoza jest punktem wyjścia do konstruowania kierunków działań, a następnie celów strategicznych i działań.

W drugiej części przedstawiono plan działań Gminy Śniadowo do 2030 roku w oparciu o wnioski z przeprowadzonej analizy. W części tej określone zostały następujące elementy: misja i wizja rozwoju, cele strategiczne i operacyjne oraz sposób realizacji i finansowania Strategii, ze wskazaniem podmiotów zaangażowanych w jej wdrażanie. Ponadto przedstawiono działania, które pozwolą osiągnąć zakładane cele strategiczne.

W trzeciej części określono podstawowe kierunki dalszej polityki rozwoju prowadzonej w przestrzeni gminy.

Przy formułowaniu Strategii wzięto pod uwagę założenia obowiązujących dokumentów strategicznych i aktów prawnych wyższego rzędu oraz dokumentów obowiązujących na terenie Gminy Śniadowo, tj.:

- 1) Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju – Polska 2030. Trzecia fala nowoczesności. (Przyjęta Uchwałą Nr 16 Rady Ministrów z dnia 5 lutego 2013 r.)
- 2) Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030 (KSRR) przyjęta Uchwałą nr 102 Rady Ministrów z dnia 17 września 2019 r.
- 3) Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.) przyjęta Uchwałą nr 8 Rady Ministrów z dnia 14 lutego 2017 r.
- 4) Polityka ekologiczna państwa 2030 – strategia rozwoju w obszarze środowiska i gospodarki wodnej przyjęta Uchwałą Rady Ministrów z dnia 16 lipca 2019 r.
- 5) Strategia Zrównoważonego Rozwoju Transportu do 2030 roku przyjęta Uchwałą Rady Ministrów z dnia 24 września 2019 r.

- 6) Strategia zrównoważonego rozwoju wsi, rolnictwa i rybactwa 2030 przyjęta Uchwałą Rady Ministrów z dnia 15 października 2019 r.
- 7) Polityka energetyczna Polski do 2040 r. zatwierdzona przez Radę Ministrów w dniu 2 lutego 2021 r.
- 8) Krajowy Plan na Rzecz Energii i Klimatu na lata 2021-2030 przyjęty przez Komitet do Spraw Europejskich na posiedzeniu w dniu 18 grudnia 2019 r.
- 9) Strategiczny Plan Adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020 z perspektywą do roku 2030 przyjęty uchwałą Rady Ministrów w dniu 29 października 2014 r.
- 10) Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 18 października 2016 r. w sprawie Planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły
- 11) Krajowy Program Renaturyzacji Wód Powierzchniowych.
- 12) Plan Przeciwdziałania Skutkom Suszy.
- 13) Strategia Rozwoju Województwa Podlaskiego 2030 przyjęta uchwałą Nr XVIII/213/2020 Sejmiku Województwa Podlaskiego z dnia 27 kwietnia 2020 r.
- 14) Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Podlaskiego przyjęty uchwałą Nr XXXVI/330/17 Sejmiku Województwa Podlaskiego z dnia 22 maja 2017 r.
- 15) Program ochrony powietrza dla strefy podlaskiej przyjęty uchwałą nr XXXIV/414/13 Sejmiku Województwa Podlaskiego z dnia 20.12.2013 r. Jego aktualizację przyjęto Uchwałą Sejmiku Województwa Podlaskiego Nr XIX/236/19 z dnia 8 czerwca 2020 r. Kolejnej zmiany dokonano uchwałą nr XLIV/611/2022 Sejmiku Województwa Podlaskiego z dnia 27 czerwca 2022 r.
- 16) Program Ochrony Środowiska Województwa Podlaskiego do 2030 r. przyjęty uchwałą Nr XXXVI/474/2021 z dnia 29 listopada 2021 r. przez Sejmik Województwa Podlaskiego.
- 17) Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Łomżyńskiego na lata 2021 – 2030 przyjęty uchwałą Rady Powiatu Łomżyńskiego nr XXI/127/2020 z dnia 30 grudnia 2020 r.
- 18) Program usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest w powiecie łomżyńskim na lata 2007 – 2032.
- 19) Programu usuwania wyrobów zawierających azbest dla Gminy Śniadowo na lata 2009-2032
- 20) Projekt założeń do planu zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe dla Gminy Śniadowo na lata 2020-2032.
- 21) Plan Gospodarki Niskoemisyjnej dla Gminy Śniadowo na lata 2022-2030.
- 22) Program Rewitalizacji Gminy Śniadowo na lata 2017 – 2023.
- 23) Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Śniadowo.

W poniższych tabelach przedstawiono wykaz planów zagospodarowania przestrzennego.

Tabela 1. Wykaz obowiązujących planów zagospodarowania przestrzennego na obszarze Gminy Śniadowo (opracowanych po 1 stycznia 1995 roku – do końca 1998 r.)

L.p.	Przedmiot ustaleń	Lokalizacja - działka	Powierzchnia (ha)	Uchwała zatwierdzająca - Publikacja	Realizacja - ocena aktualności
1.	Budowa stacji wodociągowej	<b>Stare Ratowo-</b> 37/5, 37/9 (hydrofornia) 29/37, 29/38, 29/39, 29/24, 29/28, 29/29, 37/8, , 37/10	5,6	Nr XII/50/95 Rady Gminy Śniadowo z dn. 29 września 1995 r.	Zrealizowano
2.	-wyznaczenie terenów pod zabudowę jednorodzinną i przemysłową  -Wyznaczenie terenu pod wysypisko komunalne	<b>Śniadowo-</b> 703( 703/1, 703/2, 703/3, 703/4, 703/5, 703/6, 703/7, 703/8, 703/9, 703/10, 703/12 );  <b>Stare Ratowo-</b> <b>28/4</b> - (218/4, 218/5, 218/10, 218/9), <b>28/3</b> - (218/1, 218/2, 218/3, 218/6, 218/7, 218/8), <b>28/7</b> - (218/11, 218/12, <b>28/8</b> , <b>29/18</b> - (29/16, 29/17), <b>29/10</b> , <b>29/12</b> , <b>29/14</b> - (29/16, 29/17), <b>28/5</b> (28/16, 28/17), 30/2, <b>28/6</b> , 49/4;  <b>Ratowo</b> <b>Piotrowo-</b> 104/12( 104/18, 130/2, 130/3, 144/3, 130/5, 130/6, 104/19, 144/4, 110/3, 110/2, 110/4, 114/23, 114/25, 114/27, 114/29, 114/31, 114/33, 147/1) 104/14, 104/16, 110/1, 110/2, 111/1, 111/2, 112/1, 112/3, 112/4, 130/4, 114/7, 114/9, 114/11, 114/13, 114/ 15, 114/16;114/33	<b>6.99</b> <b>1,91</b>          <b>18.82</b>          <b>0.38</b>	Nr XXIII/92/96 Rady Gminy Śniadowo z dn. 20 grudnia 1996 r.	Zrealizowano

L.p.	Przedmiot ustaleń	Lokalizacja - działka	Powierzchnia (ha)	Uchwała zatwierdzająca - Publikacja	Realizacja - ocena aktualności
		<b>Stare Ratowo-</b> 15/8, 15/9, 3/3 (podział 3/5, 3/6 3/7, 3/8)			
<b>3.</b>	Stacja paliw z elementami towarzyszącymi oraz teren zabudowy zagrodowej z towarzyszeniem zabudowy	<b>Konopki Młode-</b> 47/4, 48;	<b>2</b>	Nr XXIX/108/97 Rady Gminy Śniadowo z dn. 12 sierpnia 1997 r.	Częściowo zrealizowano (rozpoczęto budowę)
<b>4.</b>	Urządzenia odprowadzania i oczyszczania ścieków	<b>Śniadowo-</b> przy ul. Kościelnej działka nr 507/12;	<b>0,60</b>	Nr II/7/98 Rady Gminy Śniadowo z dn. 10 listopada 1998 r.	Zrealizowano

Źródło: dane Gminy Śniadowo



Tabela 2. Wykaz obowiązujących planów zagospodarowania przestrzennego na obszarze  
Gminy Śniadowo (opracowanych po 1998 r.)

Przedmiot ustaleń	Lokalizacja - działka	Powierzchnia (ha)	Uchwała zatwierdzająca - Publikacja	Realizacja - ocena aktualności
-Zabudowa zagrodowa i usługowa	<b>Dębowo-</b> 93/6, 96/7, 96/8 i 96/9; <b>Jemielite Wypychy-</b> 55;	<b>1,90</b> <b>0,46</b>	Nr XI/39/99 Rady Gminy Śniadowo z dn. 15 lipca 1999 r.	Częściowo zrealizowano
-Zabudowa mieszkaniowa zagrodowa z możliwością usług	<b>Stare Ratowo-29/11</b> (29/64, 29/65, 29/66, 29/67, 29/68, 29/69, 29/70, 29/76, 29/75, 29/74, 29/73, 29/72, 29/71)	<b>1,66</b> <b>1,79</b>		
-Zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna		<b>1,32</b>		
-Zabudowa mieszkaniowo i usługowo	<b>Stare Ratowo-29/36;</b> (29/61, 29/62, 29/63, 29/57, 29/58, 29/56, 29/55, 29/54, 29/53, 29/52, 29/51, 29/44, 29/50, 29/49, 29/48, 29/47)	<b>0,22</b> <b>2,86</b>		
-Zabudowa mieszkaniowa		<b>0,47</b>		
-Przeznaczenie gruntów pod ulicę dojazdową	<b>Szczepankowo-</b> 806, 807, 820;(podział) <b>Śniadowo- 475/40</b> (475/46, 475/45) <b>Śniadowo- 476/4</b> (476/7, 476/8, 476/9, 476/10, 476/11, 476/12, 476/13, 476/14, 476/15, 476/16, 476/17, 476/18, 476/19, 476/20, 476/21, 476/22, 476/23, 476/6)			
-Zabudowa zagrodowa	<b>Stare Szabły-</b> 276;	<b>0,98</b>	Nr II/8/02 Rady Gminy Śniadowo z dn. 16 grudnia 2002	Zrealizowano
-Funkcja usługowa z zakresu handlu	<b>Jakać Młoda-</b> 68/2, 68/1, 70/1, 70/2 i 103	<b>2.10</b>	Nr VIII/46/07 Rady Gminy Śniadowo z dn. 29 czerwca 2007r.	Zrealizowane
Tereny rolne i nieużytki (grunty orne, łąki, pastwiska, rowy,	<b>Uśnik Dwór:</b> 48, 45, 2	<b>62</b>	Nr XI/83/2012 Rady Gminy	W trakcie realizacji

Przedmiot ustaleń	Lokalizacja - działka	Powierzchnia (ha)	Uchwała zatwierdzająca - Publikacja	Realizacja - ocena aktualności
<p>nieużytki), tereny wód powierzchniowych, tereny wód powierzchniowych stojących, tereny lasów, tereny rolne, drogi publiczne zbiorcze i lokalne, drogi publiczne dojazdowe, drogi wewnętrzne</p> <p>Jednym z ustaleń jest przebieg linii elektroenergetycznej 400 kV wraz z pasmem technologicznym</p>	<p><b>Młynik:</b> 36/3, 36/4, 37/3, 37/4, 37/5, 37/6, 38/1, 39/1, 39/2, 40/1, 349, 264, 265, 266, 267, 268, 269, 270, 271, 272, 273, 274, 275, 276, 277, 278, 279, 283, 284, 285, 286, 287, 288, 289, 290, 291</p> <p><b>Wszerecz:</b> 14/4, 14/2, 15, 379, 17, 18/4, 19/1, 22/3, 24/1, 25, 26, 27/1, 27/5, 27/3, 28, 29, 30/3, 30/6, 30/5, 31, 381, 32/1, 33/1, 394, 229, 230/2, 235/3, 237, 238/1, 238/2, 163, 239, 240, 410, 241, 216/2, 242, 217, 243/2, 218, 219, 220, 247, 400, 411, 253, 255, 254, 258, 287, 288, 289/1, 289/2, 289/3, 291, 265/3, 293/3, 294, 296, 298, 300, 309, 310, 311, 312, 313, 314, 315</p> <p><b>Osobne:</b> 23/1, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 86, 39/1, 39/2, 23/3, 40/3, 67/1, 67/2, 68/1, 69, 70/1, 74/1, 74/2, 74/3, 74/4, 74/5, 74/6</p> <p><b>Wierzbowo:</b> 283,</p> <p><b>Żebry:</b> 1/1, 1/4, 1/5, 1/3, 1/6, 2/1, 2/4, 2/5, 3/1, 3/2, 3/3, 4/1, 4/2, 4/3, 4/4, 6/8, 84/2, 6/1, 9/1, 9/2, 10/1, 10/2, 10/3, 11, 12/1, 12/2, 13</p> <p><b>Zagroby:</b> 17/1, 17/2, 17/3, 18, 101, 102, 103, 19/1, 105, 19/2, 20/1, 106, 20/2, 107, 20/3, 75, 76, 109, 108, 110, 77, 111, 78, 79, 80, 81, 82, 83, 84,</p>		Śniadowo z dn. 31 stycznia 2012	

Przedmiot ustaleń	Lokalizacja - działka	Powierzchnia (ha)	Uchwała zatwierdzająca - Publikacja	Realizacja - ocena aktualności
	13/9, 13/10, 13/11, 13/5, 12/1, 12/2, 12/3,49 <b>Koziki:</b> 114, 115, 116, 117, 111/1, 110/1, 110/2, 110/3, 108/1, 108/2, 108/3, 108/4, 108/5, 107/3, 107/4, 107/1, 106/1, 103, 106/2, 106/3, 104/1, 104/2, 105/1, 105/2, 173, 174, 175, 176, 177, 178, 179, 180			

Źródło: dane Gminy Śniadowo

## **2. WNIOSKI Z DIAGNOZY SYTUACJI SPOŁECZNEJ, GOSPODARCZEJ I PRZESTRZENNEJ GMINY ŚNIADOWO**

Zgodnie z art. 10a ust. 1 ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 1057 z późn. zm.) podmiot opracowujący projekt strategii rozwoju przygotowuje diagnozę sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej, z uwzględnieniem obszarów funkcjonalnych, w tym miejskich obszarów funkcjonalnych. W ramach przeprowadzonej diagnozy dokonano więc analizy sfery przestrzenno-środowiskowej, społecznej i gospodarczej, ponadto opisano infrastrukturę techniczną, społeczną powiązaną z jakością życia mieszkańców oraz finanse samorządowe. Diagnoza zawiera także podsumowanie wyników badania ankietowego, które zostało przeprowadzone na terenie Gminy Śniadowo wśród jej mieszkańców.

Kompleksowa diagnoza sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej Gminy Śniadowo, przygotowana na potrzeby opracowania niniejszej Strategii Rozwoju stanowi odrębny dokument.

### **2.1. SFERA PRZESTRZENNO-ŚRODOWISKOWA**

#### **2.1.1. POŁOŻENIE ADMINISTRACYJNE I GEOGRAFICZNE**

Gmina Śniadowo położona jest w zachodniej części województwa podlaskiego, w powiecie łomżyńskim i sąsiaduje: od północy z Gminą Łomża, od wschodu z Gminą Zambrów, od południa z Gminą Szumowo i gminami województwa mazowieckiego (Stary Lubotyń, Czerwin), od zachodu z Gminą Troszyn (woj. mazowieckie) i Gminą Miastkowo.

Gmina zajmuje obszar 16 298 ha, co stanowi 12,0% powierzchni powiatu łomżyńskiego i 0,8% powierzchni województwa podlaskiego.

W 2021 r. na terenie gminy było 43 miejscowości podstawowych (łącznie z miastami) i istniały 43 sołectwa.

Na terenie Gminy Śniadowo najwięcej mieszkańców posiada miejscowość Śniadowo. Dużą liczbę mieszkańców posiadają też takie miejscowości jak: Szczepankowo i Stare Ratowo. Poniżej 50 mieszkańców mają miejscowości: Grabowo, Kołaczkki, Zalesie – Poczynki, Zalesie - Wypychy oraz Żebry – Kolonia.

W Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Podlaskiego przyjętą uchwałą Nr XXXVI/330/17 Sejmiku Województwa Podlaskiego z dnia 22 maja 2017 r. Śniadowo wskazano jako miejscowość pełniącą funkcje o ponadlokalnym zasięgu oddziaływania. W szczególności dotyczy to przemysłu materiałów budowlanych.

Gmina Śniadowo leży w obrębie:

- Mezuregionu: Międzyrzecze Łomżyńskie;
- Makroregionu: Nizina Północnomazowiecka;
- Podprowincji: Niziny Środkowopolskie;
- Prowincji: Niż Środkowoeuropejski;
- Megaregionu: Pozaalpejska Europa Środkowa.

Na obszarze Gminy Śniadowo wyróżnia się następujące jednostki morfologiczne:

- wysoczyzna morenowa pagórkowata położona na wysokości 115-140 m n.p.m. obejmująca północną i środkową część gminy. Wysoczyzna reprezentuje typ rzeźby polodowcowej pochodzącej ze zlodowacenia środkowopolskiego. W rejonie wsi: Szczepankowo, Wierzbowo, Uśnik i Jakać Borki występują wzgórza moren czołowych stanowiące lokalne kulminacje. We wschodniej części wznosi się ciąg moren międzylobowych o orientacji południkowej, zwany wałem Czerwonego Boru. Powierzchnię wysoczyzny urozmaicają dodatkowo wyraźnie zarysowane dolinki pochodzenia denudacyjnego oraz liczne zagłębienia. W okolicach Uśnika znajduje się pagórek kemowy o wysokości względnej około 20 m, a na południe od wsi Zagroby i na wschód od Śniadowa występują ozy w kształcie wydłużonych wałów o długości kilku kilometrów;
- obszar akumulacji sandrowej położony jest w południowej części gminy i wyniesiony 110-155 m. n.p.m. Sandr posiada płaską powierzchnię lekko nachyloną w kierunku zachodnim ku dolinie rzeki Ruż;
- formy dolinne obejmujące współczesną holoceniską dolinę rzeki Ruż, dolinę Śniadowianki, Łomżyczki i innych bezimiennych cieków oraz rozległe obniżenia terenowe. Dolina Rużu charakteryzuje się płaską, podmokłą i zabagnioną powierzchnią pozbawioną tarasu zalewowego;
- formy eoliczne, w skład których wchodzi pola piasków przewianych i wydmy występujące dużymi płatami w obrębie sandru w sąsiedztwie Czerwonego Boru oraz na obszarze wysoczyzny w rejonie Szczepankowa. Wydmy przyjmują formę wałów o wysokości kilku metrów.

Podłoże geologiczne stanowi prekambryjska platforma wschodnioeuropejska, tzw. Wyniesienie Mazursko-Suwalskie, na którym zalegają głębokie serie paleozoiczne i mezozoiczne stanowiące jednocześnie podłoże dla utworów trzeciorzędowych (piaski drobne i pylaste z wkładkami węgla brunatnego). Utwory czwartorzędowe reprezentują:

- utwory lodowcowe zwałowe (gliny piaszczyste z małym udziałem glin pylastych, piaski gliniaste zalegające pod osadami piaszczystymi) występujące zwartym obszarem w północnej i środkowej części gminy (Szczepankowo, Wszerzecz, Żebry, Uśnik, Wierzbowo, Chomentowo, Jemielite Wypychy, Jakać Młoda, Zalesie Wypychy, Jakać Dworna),
- utwory lodowcowe (piaski drobno i średnio ziarniste oraz żwiry) występujące w sąsiedztwie glin,
- utwory lodowcowe moreny czołowej (piaski różnoziarniste z domieszką żwirów i głazów) występujące lokalnie,
- utwory lodowcowe i wodnolodowcowe budujące kemy i ozy (piaski różnoziarniste oraz żwiry) zalegające wyspowo w zachodniej i wschodniej części gminy w rejonie Śniadowa, Olszewa, Starych Konopek i Uśnika,
- utwory wodnolodowcowe sandrowe reprezentowane przez piaski różnoziarniste, lokalnie żwiry występujące w południowej i północnej części gminy,
- utwory eoliczne tworzące wydmy (piaski drobne i pylaste, luźne o miąższości 1-3 m nadbudowujące powierzchnię sandru) pojawiające się na zachód od wsi Uśnik i Jastrząbka Młoda oraz na wschód od wsi Stara Jastrząbka, a także w okolicach Szczepankowa,
- holocenijskie utwory bagienne, aluwialne i aluwialno-deluwialne (torfy, namuły piaszczyste, piaski drobne i średnie, żwiry oraz gliny piaszczyste).

**Wnioski:** Gmina Śniadowo nie jest zlokalizowana bezpośrednio w strefie przygranicznej. Z jednej strony utrudnia to możliwości rozwoju współpracy transgranicznej (zarówno pojedynczych mieszkańców, jak i przedsiębiorców, rolników czy władz samorządowych) z drugiej zaś strony zabezpiecza to przed postępującymi ruchami migracyjnymi (które można było zaobserwować m.in. w drugiej połowie 2021 r. - kryzys migracyjny). Tym samym teren gminy nie jest aż tak mocno narażony na presję migracyjną jak tereny położone w strefie przygranicznej oraz inne zagrożenia z tym związane.

### 2.1.2. GLEBY I ZASOBY GEOLOGICZNE

---

Obszar gminy ze względu na skalę macierzystą i stosunki wodne charakteryzuje duże zróżnicowanie warunków glebowych.

W części środkowej dominują gleby brunatne lub bielcowe pszenne dobre lub pszenno-żytnie wytworzone z glin lekkich, rzadziej średnich zaliczane do IIIa lub IIIb klasy bonitacyjnej. Powyższe gleby spotkać można w obrębie wsi: Szczepankowo, Wszerzecz, Osobne, Uśnik, Wierzbowo, Chomentowo, Jemielite Wypychy, Stare Jemielite, Ratowo Piotrowo, Żebry, Jakać Dworna.

Nieco gorsze warunki wodno-powietrzne posiadają czarne ziemie, gleby brunatne i bielcowe zalegające we wschodniej części obszaru w obrębie wsi: Wierzbowo, Dębowo, Uśnik, Wszerzecz, Osobne, Żebry, Jakać Borki, Jakać Dworna. Są to kompleksy zbożowo-pastewne mocne w IVa lub IVb klasie bonitacyjnej. Nadmierne uwilgotnienie gleb ogranicza dobór roślin. Po uregulowaniu stosunków wodnych gleby te uzyskują III klasę bonitacyjną.

W sąsiedztwie dwóch powyższych kategorii oraz w części południowo-wschodniej występują gleby średnio korzystne do produkcji rolnej (obręb wsi: Szczepankowo, Wszerzecz, Koziki, Zagroby, Konopki Stare, Sierzputy Zagajne, Mężenin, Śniadowo). Stanowią je kompleksy żytnio-ziemniaczane dobre w klasie IVa i IVb, w mniejszym stopniu gleby żytnio-ziemniaczane słabe i zbożowo-pastewne słabe w klasie IVb. Ze względu na lżejszy skład mechaniczny gleby te są wrażliwsze na suszę.

Do kategorii gleb słabych zaliczane są czarne ziemie z udziałem gleb brunatnych w kompleksie żytnim słabym występujące w zwartych płatach na północnym zachodzie, na wschodzie oraz wzdłuż linii kolejowej (obręby wsi: Szczepankowo, Dębowo, Uśnik, Żebry, Konopki Stare, Koziki, Śniadowo, Duchny Stare, Duchny Młode, Truszki, Jakać Borki, Zalesie Poczynki, Szabły Stare, Szabły Młode, Jastrząbka Stara, Jakać Dworna). Gleby wytworzone są z piasków gliniastych lekkich z domieszką frakcji pylastej, zalegających na piaskach luźnych lub słabo gliniastych. Pod względem bonitacyjnym kwalifikowane są do klasy V.

Najgorszymi walorami odznaczają się gleby brunatne i bielcowe zaliczane do kompleksu żytnio-łubinowego w VI klasie bonitacyjnej. Są to gleby suche, przepuszczalne, ubogie w składniki pokarmowe, bez możliwości poprawy wartości użytkowych. Występują głównie w pasie wschodnim u podnóża Czerwonego Boru (obręby wsi: Koziki, Sierzputy Zagajne, Jemielite Stare, Mężenin, Brulin, Duchny Stare, Duchny Młode), w części południowej i środkowej gminy (Jastrząbka Stara, Jakać Młoda, Jakać Stara, Śniadowo), na północ od Szczepankowa oraz w mniejszym stopniu w części zachodniej (obręby wsi: Truszki, Szabły Stare, Uśnik i Dębowo).

Trwałe użytki zielone spotyka się w dolinach cieków i w zagłębieniach terenu, a zwłaszcza w dolinie rzeki Ruż. Największe powierzchnie występują w granicach wsi: Duchny Młode, Stara Jastrząbka, Stara Jakać, Szabły Młode, Stare Szabły, Śniadowo, Żebry, Dębowo, Szczepankowo, Osobne, Wszerzecz. W większości są to zmeliorowane użytki zielone średniej wartości, w IV klasie bonitacyjnej z mniejszym udziałem klasy III. Tereny te predysponowane są do wysokotowarowej produkcji paszy i rozwoju gospodarki rolnej o kierunku hodowlanym.

Słabe użytki zielone V klasy bonitacyjnej stanowią mały udział w ogólnej powierzchni pastwisk oraz łąk i są położone w znacznym rozdrobnieniu na terenie całej gminy. Na ogół wymagają poprawy stosunków wodnych, chociaż z uwagi na podłoże reprezentowane przez gleby hydrogeniczne wskazane są do pozostawienia w użytkowaniu rolniczym.

Monitoring chemizmu gleb ornych Polski jest realizowany od roku 1995. W 5-letnich odstępach czasowych pobierane są próbki glebowe z 216 stałych punktów pomiarowo-kontrolnych, zlokalizowanych na gruntach ornych charakterystycznych dla pokrywy glebowej kraju. Kolejna, szósta tura monitoringu przypadła na lata 2020-2022 i była realizowana przez Eurofins OBiKŚ Polska Sp. z o.o., na zlecenie Głównego Inspektoratu Ochrony Środowiska. Na terenie województwa podlaskiego przeprowadzono badanie w 6 punktach, żaden z nich nie był zlokalizowany w granicach Gminy Śniadowo oraz powiatu łomżyńskiego. Punkt pomiarowy mieścił się na obszarze powiatu zambrowskiego:

- Miejscowość: Mężenin (Gmina Rutki),
- Kompleks: 4 (żytni bardzo dobry (pszenno-żytni)); Typ: AP (gleby płowe); Klasa bonitacyjna: IIIb,
- Gatunek gleby wg: BN-78/9180-11: pglp (piasek gliniasty lekki pylasty), PTG 2008: gp (głina piaszczysta),
- Wyniki pomiarów za 2020 r.:
  - Próchnica – 2,03%,
  - Węgiel organiczny - 1,18%,
  - Azot ogólny – 0,09%,
  - Radioaktywność – 588 Bq\*kg<sup>-1</sup>,
  - Zasolenie - 19 mg KCl\*100g<sup>-1</sup>,
  - Sód - 0,005%.

Co prawda punkt ten nie obejmuje bezpośrednio obszaru Gminy Śniadowo, jednak należy stwierdzić, że jakość gleb na analizowanym terenie jest zbliżona do tej występującej w punkcie pomiarowym.

W analizowanym punkcie odnotowano więc średnią zawartość próchnicy.

Jako przedział optymalny dla procesów biologicznych, związanych z metabolizmem większości gatunków roślin i mikroorganizmów glebowych przyjmuje się wartości pH od 5,5 do 7,2 mierzone w 1M KCl. Zgodnie z informacjami z szóstej tury monitoringu w omawianym punkcie:

- odczyn „pH” w zawiesinie H<sub>2</sub>O wynosił 5,10,
  - odczyn „pH” w zawiesinie KCl wynosił 4,20 (był najniższy od 1995 r.),
- a więc nie mieści się w przedziale optymalnym.



Biorąc pod uwagę zaprezentowane dane oraz informacje wynikające z opracowania: „Stan Środowiska w Polsce. Raport 2018” można stwierdzić, że na terenie powiatu zambrowskiego i łomżyńskiego, a więc i Gminy Śniadowo, jakość gleb ulega pewnej poprawie. Nadal jednak istnieje potrzeba realizacji różnych działań, aby stan gleb był jak najlepszy.

Zgodnie ze „Stanem Środowiska w Polsce. Raport 2018” można zauważyć, iż historyczne zanieczyszczenia gleb pozostałościami środków ochrony roślin nie stanowią znacznego problemu dla produkcji rolniczej i zdrowia ludzi. Należy jednak zwrócić uwagę, że aktualnie następuje stały wzrost zużycia środków ochrony roślin w Polsce. Ten ogólny trend można również uznać za obecny na terenie gminy i wymagać on będzie dalszej obserwacji.

Zgodnie z danymi wynikającymi z „Bilansu zasobów złóż kopalin w Polsce wg stanu na 31.12.2021 r.” na terenie Gminy Śniadowo występują złoża piasku i żwiru oraz piasków kwarcowych.

Złoża piasku i żwiru: Kołaczki-Lemiesze, Dębowo, Dębowo II, Stare Duchny, Stare Duchny I, Stare Konopki, Stare Ratowo, Uśnik Kolonia, Uśnik Kolonia I, Zalesie Poczynki.

Złoża piasków kwarcowych do produkcji cegły wapienno-piaskowej: Śniadowo.

Złoża piasków kwarcowych do produkcji betonów komórkowych: Śniadowo.

**Wnioski:** Na terenie Gminy Śniadowo występują gleby różnej jakości. Gmina Śniadowo charakteryzuje się przeciętnymi warunkami jakości rolniczej przestrzeni produkcyjnej. Najwyższe walory w skali gminy posiadają gleby brunatne i bielcowe pszenne dobre lub pszenno-żytnie w 2 kompleksie pszennym dobrym i w 4 kompleksie żytnim bardzo dobrym w IIIa i IIIb klasie bonitacyjnej. Co ma wpływ na możliwości rozwoju rolnictwa na terenie gminy. Na terenie gminy znajdują się złoża surowców mineralnych: występują złoża piasku i żwiru oraz piasków kwarcowych.

Występuje kilka złóż, o które należy zadbać. Warto promować rozsądne z nich korzystanie jak również podjąć działania mające na celu ochronę aktualnych zasobów dla przyszłych pokoleń.

### 2.1.3. POŁOŻENIE KOMUNIKACYJNE

---

Na infrastrukturę drogową na terenie Gminy Śniadowo składają się:

- drogi gminne;
- drogi powiatowe;
- droga wojewódzka;
- droga ekspresowa.

Są nimi:

- 1) droga ekspresowa S61 (oddana do użytku w 2021 r.);
- 2) droga wojewódzka nr 677 Ostrów Mazowiecka – Łomża;
- 3) drogi powiatowe:
  - a. 1942B Koziki – Kołaczki – Sierzputy – Zagajne;
  - b. 1944B Sierzputy Marki - Stacja Śniadowo – Stare Duchny – Grabowo;
  - c. 1951B Śniadowo - Zalesie Wypychy – Zalesie Poczynki – granica województwa,
  - d. 1938B Wygoda - Modzele – Wypychy – Zanie;
  - e. 1946B Chojny – Szczepankowo – Osobne – Wierzbowo – Chomentowo – Śniadowo;
  - f. 1952B Śniadowo – Truszki – Jakać – Borki - Stare Szabły - Szabły Młode - Jakać Dworna - dr. 677;
  - g. 1996B Śniadowo (ul. Ostrołęcka i Kościelna) – Brulin – Strzeszewo – Kaczynek - Głęboz Wielki – Szumowo - droga nr 8;
  - h. 2110B Stacja Kolejowa Śniadowo - do drogi woj. nr 677;
- 4) drogi gminne wymienione w tabeli 3.

Tabela 3. Wykaz dróg gminnych na terenie Gminy Śniadowo

Lp.	Numer drogi	Nazwa drogi	Długość (km)
1.	105901B	Szczepankowo – Szczepankowo Kolonia – granica gminy (Leopoldowo)	3,361
2.	105902B	Młynik – Młynik Dwór	1,933
3.	105903B	Osobne – Wszerzecz - Młynik	3,891
4.	105904B	Ratowo Piotrowo – Żebry Kolonia - Żebry	4,460
5.	105905B	Osobne – Wszerzecz Kolonia	3,181
6.	105906B	Wierzbowo – Uśnik – Uśnik Dwór - Kraska	7,424
7.	105907B	Jakać Borki – Jakać Borowa	2,100
8.	105908B	Droga woj. nr 677 - Kołaczki	2,023
9.	105909B	Śniadowo – Stare Ratowo	12,064
10.	105910B	Brulin - Grabowo	2,241
11.	105911B	Jakać Młoda – Jarząbka Młoda	3,200
12.	105912B	Śniadowo ul. Szeroka	0,200
13.	105913B	Śniadowo ul. Cmentarna	0,652
14.	105914B	Śniadowo ul. Nowa	0,339
15.	105915B	Śniadowo ul. Ogrodowa	0,289
16.	105916B	Śniadowo ul. Łąkowa	0,148
17.	105917B	Śniadowo ul. Leśna	0,541
18.	105918B	Droga woj. nr 677 – Stare Konopki - Zagroby	2,024
19.	105919B	Sierzputy Zagajne – Sierzputy Marki	2,022
20.	105920B	Jemielite Wypychy – Stare Jemielite	2,291
21.	105921B	Od dr. powiatowej nr 1944B – Śniadowo ul. Stara Stacja	0,354
22.	105922B	Od dr. powiatowej nr 1952B – Stare Szabły	1,324
23.	105923B	Od dr. powiatowej nr 1952B – Truszki Pikule	0,400

Lp.	Numer drogi	Nazwa drogi	Długość (km)
24.	105924B	Od dr. powiatowej nr 1952B – Jakać Dworna	0,415
25.	105925B	Droga w m. Koziki dochodząca z lewej i prawej strony drogi powiatowej nr 1942B	2,601
26.	105926B	Droga w m. Stara Jastrząbka dochodząca do drogi powiatowej nr 1996B	0,407
27.	105927B	Droga zlokalizowana na działkach geod. nr 3/6, 3/7, 25/7, 117, 118, 119, 121/2, 124/2 (część działki), 131 (część działki), 217 w obr. Stare Ratowo, dz. geod nr 114/24, 114/26, 114/28, 114/30, 114/32, 114/34, 130/6, 131 (część działki), 132, 144/3, 147/2 w obr. Ratowo Piotrowo - przebiegającej od drogi powiatowej nr 2110B do drogi wojewódzkiej nr 677	3,544
28.	105928B	Śniadowo ul. Skowronki	0,557
29.	105929B	Śniadowo ul. Szosowa	0,600
30.	105930B	Droga zlokalizowana na działkach geod. nr 29 i 98 przebiegająca od drogi powiatowej nr 1951B w m. Zalesie Poczynki do granicy powiatu	1,742
31.	169503B	Droga w m. Stare Ratowo zlokalizowana na działkach geod. 29/44 i 29/61	0,200
32.	169504B	Dębowo – Uśnik Kolonia	5,140

Źródło: Dane Urzędu Gminy Śniadowo

Zgodnie z danymi GUS w 2020 r. w zakresie transportu publicznego mieszkańcy mogli skorzystać z 78 przystanków, z czego miła była właścicielem/zarządzającym 3.

Przez teren gminy przebiegają także linie kolejowe nr 36 Ostrołęka – Łapy oraz 49 Śniadowo – Łomża (linie planowane do reaktywacji). Planowana jest budowa linii nr 29, która ma przebiegać m.in. przez teren Gminy Śniadowo (warianty inwestycji przedstawiono w Diagnozie oraz na Rysunku 15. Model struktury funkcjonalno – przestrzennej).

Zgodnie ze Stanowiskiem Nr 1/2022 Rady Gminy Śniadowo z 7 czerwca 2022 r. w sprawie przebiegu linii kolejowej nr 29 na odcinku Ostrołęka – Łomża – Giżycko Rada Gminy Śniadowo poparła budowę linii kolejowej szybkiego ruchu w ramach Centralnego Portu Komunikacyjnego na trasie Warszawa – Ostrołęka – Łomża – Giżycko.

Rada Gminy Śniadowo poparła wariant niebieski przebiegający w zdecydowanej większości po istniejącej infrastrukturze kolejowej na odcinku od Ostrołęki do Śniadowa i Śniadowa do Łomży z bezwzględnym wyłączeniem projektowanego łącznika po lewej stronie miejscowości Śniadowo i modyfikacją jej przebiegu po prawej stronie z jak najmniejszą ingerencją w tereny rolnicze, po terenach niewykorzystywanych rolniczo (wyróbiska). Zgodnie ze stanowiskiem Rady w tym wariantcie konieczne jest zlokalizowanie dworca kolejowego w Śniadowie.

**Wnioski:** Gmina Śniadowo posiada korzystne położenie komunikacyjne, ponieważ przez jej teren przebiegają droga wojewódzka i droga ekspresowa. Zlokalizowane są tu także przystanki zapewniające dostęp do komunikacji zbiorowej.

#### 2.1.4. WALORY PRZYRODNICZE

---

Na terenie Gminy Śniadowo lasy rozmieszczone są nierównomiernie, a największą koncentracją odznacza się północna i wschodnia część gminy. Na pozostałym obszarze lasy występują w dużym rozdrobnieniu. W strukturze siedliskowej dominują bory świeże. Drzewostan stanowi przede wszystkim sosna z domieszką brzozy, podszyt jałowiec i jarzębina, a runo leśne borówki i wrzosi.

W okolicach Szczepankowa występują bory mieszane świeże z drzewostanami sosnowymi oraz większym udziałem innych gatunków drzew typu dębu, grabu i brzozy. Tutaj oraz w kompleksie leśnym w pobliżu Chomentowa spotyka się siedliska lasów mieszanych świeżych. W środkowej części gminy (Jakać Borki) małe powierzchnie zajmują lasy świeże, w których dominuje brzoza z bogatym gatunkowo podszytem i runem. Na glebach murszowo-mineralnych, murszastych i czarnych ziemiach występują siedliska borów mieszanych, lasów mieszanych i lasów wilgotnych. Większe skupiska tych kategorii lasów spotyka się w zachodniej części gminy w rejonie wsi Uśnik.

Na terenie Gminy Śniadowo nie występują obszary i obiekty chronione na podstawie ustawy o ochronie przyrody.

Jedynie niewielki fragment gminy zlokalizowany jest w granicach korytarza ekologicznego (GKPn-3A Przełomowa Dolina Narwi - Puszcza Piska).

Obszary dolin rzecznych oraz obniżeń terenowych pełniące funkcje ciągów ekologicznych tworzą na terenie gminy lokalny system powiązań przyrodniczych. W skład systemu wchodzi biocenozy łąkowo-pastwiskowe, leśne, bagienne i wodne skupiające obszary biologicznie czynne. Ciągi ekologiczne umożliwiają prawidłowe przewietrzanie, pełnią zasadniczą rolę w systemie stosunków wodnych, skupiają bogatą ilość gatunków roślin i zwierząt, umożliwiają m.in. ich migrację.

Pod względem hydrograficznym gmina leży w obrębie zlewni rzeki Ruż, która stanowi lewy dopływ Narwi. Ruż wraz ze Śniadowianką odprowadzają w zasadzie cały obszar analizowanej jednostki samorządu terytorialnego. Tylko północno-wschodni fragment obszaru gminy leży w granicach zlewni Łomżyczki biorącej swój początek w okolicach wsi Stare Konopki.

Ruż posiada swoje tereny źródłiskowe wśród mokradel położonych w obrębie użytków zielonych w pobliżu zabudowy wsi Kaczynek w Gminie Szumowo, następnie przepływa wzdłuż południowo-zachodnich granic Gminy Śniadowo i uchodzi do Narwi we wsi Rybaki w Gminie Miastkowo. Rzeka płynie wyprostowanym na wielu odcinkach wąskim korytem wśród zmeliorowanych łąk. Największym dopływem Rużu jest Śniadowianka, która odprowadza wody ze środkowej części obszaru gminy i posiada z nim połączenie poprzez system rowów melioracyjnych. Pozostałe bezimienne ciek, jak również rowy melioracyjne, wypełniają dna mniejszych dolinek i obniżen terenowych.

Gmina pozbawiona jest naturalnych zbiorników wodnych. Występują tutaj natomiast małe sztuczne obiekty o charakterze oczek wodnych, stawów i zbiorników przeciwpożarowych (między innymi we wsiach: Śniadowo, Stare Ratowo, Zalesie Wypychy, Młynik, Wszerzec, Szczepankowo, Chomentowo, Sierzputy Marki, Sierzputy Zagajne, Olszewo, Koziki i Wierzbowo).

Na terenie Gminy Śniadowo znajdują się jednolite części wód powierzchniowych wskazane w tabeli 4. Trzy z nich są zagrożone nieosiągnięciem celów środowiskowych.

Tabela 4. Jednolite części wód powierzchniowych (JCWP) na terenie Gminy Śniadowo

Kod JCWP	Nazwa JCWP
RW20001726369	Łomżyczka
RW2000172651654	Ruż od źródeł do dopływu spod Dąbek
RW20001726516569	Dopływ spod Chomentowa
RW2000172651669	Dopływ z Tarnowa
RW2000172651689	Bzdziężek

Źródło: Opracowanie własne

Wszystkie Jednolite Części Wód Powierzchniowych na terenie gminy znajdują się w Dorzeczu Wisły, Region Wodny Narwi.

W 2020 r. i 2021 r. nie przeprowadzono badań na jednolitych częściach wód zlokalizowanych na obszarze gminy. Przeprowadzany był jednak monitoring ich stanu w latach wcześniejszych (dane z lat 2014 – 2019). Zgodnie z nimi stan ekologiczny wód utrzymywał się w stanie słabym bądź umiarkowanym, stan chemiczny był poniżej dobrego a ogólna ocena stanu JCWP wskazywała na zły stan wód (zgodnie danymi zaprezentowanymi w „Ocenie stanu jednolitych części wód rzek i zbiorników zaporowych w latach 2014-2019 na podstawie monitoringu”).

Można wywnioskować, że stan rzek na terenie gminy oraz w jej sąsiedztwie (co ma wpływ również na stan wód na terenie gminy) jest na niezadawalającym poziomie. Za jeden z problemów można uznać obecność benzo(a)pirenu i/lub difenylotery bromowane

identyfikowane w matrycy biota – stan chemiczny wód poniżej dobrego. W trochę mniejszym stopniu problematyczne jest zasolenie i obecność substancji biogenych (ze względu na fakt, że potencjał ekologiczny rzek na terenie Gminy Śniadowo uznano w części rzek za słaby).

Zgodnie z „Planem przeciwdziałania skutkom suszy” (przyjętym Rozporządzeniem Ministra Infrastruktury z dnia 15 lipca 2021 r. w sprawie przyjęcia Planu przeciwdziałania skutkom suszy, Dz. U. 2021 poz. 1615) na terenie Polski na 38,95% obszarów dorzeczy występuje normalny stopień wykorzystania zasobów dyspozycyjnych wód powierzchniowych (eksploatacja wód nie wyczerpuje całych zasobów wodnych), na 37,50% obszarów dorzeczy stopień jest intensywny (eksploatacja wody na poziomie maksymalnej dostępności zasobów), a na 23,55% bardzo intensywny (eksploatacja przewyższa ilość zasobów wodnych). Zlewnie o intensywnym stopniu wykorzystania są zlokalizowane m.in. w zachodniej części Nizin Środkowopolskich.

Ocenę możliwości korzystania z zasobów dyspozycyjnych wód powierzchniowych w czasie suszy determinuje wskaźnik stanu nienaruszalnych zasobów wód powierzchniowych. Uzyskane wyniki wskazują, iż podczas suszy hydrologicznej na 70,23% obszaru Polski zasoby nienaruszalne wód powierzchniowych nie zostają wyeksploatowane. Oznacza to, że mimo niskich stanów wód, wszyscy użytkownicy wód zlewni nie mają problemu z pojawiającym się brakiem wody. Również ekosystemy wodne i od wód zależne funkcjonują prawidłowo. Nie oznacza to jednak, że sytuacja nie może ulec pogorszeniu, np. w wyniku zwiększenia liczby użytkowników wód w zlewni (co przyczyni się do większego poboru) albo nałożenia się innych negatywnych czynników (np. wysoka temperatura wody, która uniemożliwi pracę elektrowni używających do procesów technologicznych zasobów wód powierzchniowych; zmniejszenie się zawartości tlenu w wodzie skutkującego przyduchą ryb oraz obniżeniem parametrów jakościowych wód płynących).

Na podstawie powyższych danych można wnioskować, że nawet w przypadku wystąpienia suszy zasoby nienaruszalne wód powierzchniowych nie zostają wyeksploatowane. Do tego teren gminy nie leży na obszarze zlewni o intensywnym stopniu wykorzystania wód co stawia teren gminy w stosunkowo dobrej sytuacji. Jednak wraz ze zmianami klimatycznymi może pogorszyć się sytuacja hydrologiczna i stworzyć sytuację niebezpieczną dla zdrowia oraz życia jej mieszkańców.

Gmina Śniadowo położona jest w granicach jednolitej części wód podziemnych (JCWPd) wskazanej w tabeli 5. W tym przypadku nie występuje ryzyko nieosiągnięcia celów środowiskowych.

Tabela 5. Jednolite części wód podziemnych (JCWPd) na terenie Gminy Śniadowo

Kod JCWPd	Nazwa JCWPd
PLGW200051	51

Źródło: Opracowanie własne

JCWPd 51:

Liczba pięter wodonośnych: 2.

Udział zasilania podziemnego w odpływie całkowitym rzek w obrębie JCWPd: 59%.

Ekosystemy lądowe zależne od wód podziemnych: Mokradła (33% powierzchni obszarów chronionych).

Leje depresji (lej regionalny-lokalny) związane z poborem wód podziemnych, odwodnieniami kopalnianymi, wpływem aglomeracji itp.: Lokalne leje depresji związane z poborem wód podziemnych.

Badania monitoringowe w 2019 r. zostały przeprowadzone na terenie powiatu łomżyńskiego, przeprowadzono badania na terenie Gminy Nowogród – miejscowość Morgowniki. Nie zostały one wykonane na terenie Gminy Śniadowo, uznać jednak można, że wynik badań z miejscowości Morgowniki mają swoje przełożenie na sytuację w omawianej jednostce samorządu terytorialnego.

Klasa jakości 2019 końcowa punktu w miejscowości Morgowniki wyniosła: II.

W 2020 r. i 2021 r. nie badano wód podziemnych na terenie województwa podlaskiego (tym samym także nie przeprowadzono badań na terenie Gminy Śniadowo).

Stan wód podziemnych w JCWPd nr 51 zgodnie z informacjami zawartymi na stronie Monitoringu jakości wód podziemnych w 2012 r., 2016 r. jak i 2019 r. był dobry.

Zasoby dyspozycyjne wód podziemnych na terenie gminy mieszczą się na stosunkowo dobrym poziomie.

Zgodnie z danymi zaprezentowanymi w ISOK (Informatyczny System Oslony Kraju) na terenie gminy nie występuje wstępne ryzyko powodziowe i zagrożenie powodziowe.

Na terenie Gminy Śniadowo brak obszarów zagrożonych występowaniem ruchów masowych w przyszłości oraz osuwisk istniejących.

Zgodnie ze Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Śniadowo na obszarze gminy nie występują tereny zalewowe i związane z nimi urządzenia ochrony przeciwpowodziowej. Do terenów okresowo podmokłych zaliczane są



użytkowane rolniczo łąki i pastwiska w dolinie rzeki Ruż, Śniadowianka i Łomżyczka. W większości przypadków cykliczne zalewy wiosenne nie powodują strat gospodarczych z uwagi na fakt, że są to tereny wykorzystywane jako ekstensywne użytki zielone. Generalnie okresowe zalewy dotyczą terenów rolnych i nie zagrażają wsiom położonym w sąsiedztwie cieków wodnych.

Wpływy kontynentalne przejawiają się częstszym, niż w pozostałych regionach kraju, napływem mas powietrza polarnego i kontynentalnego. Charakterystyczna jest długa i mroźna zima, przy stosunkowo ciepłym lecie. Amplituda średnich miesięcznych temperatur dla okresu 1971 - 2020 wyniosła 70,9°C (na Stacji w Białymstoku).

Średnia temperatura miesięcy zimowych jest jedną z najniższych w Polsce. Średnia roczna temperatura powietrza w 2019 r. i 2020 r. wynosiła 9,2°C.

Średnie roczne zachmurzenie w 2020 r. na stacji meteorologicznej w Białymstoku wyniosło 5,3 oktanty (w 8-stopniowej skali). Największe średnie zachmurzenie występuje od listopada do lutego, a najmniejsze od maja do września.

W stacji meteorologicznej w Białymstoku, zgodnie z danymi „Rocznika Statystyczny Województwa Podlaskiego 2021”, w 2020 r. usłonecznienie w godzinach wyniosło 1872. Było ich mniej niż w 2019 r. (2064 h). Region pod względem wartości średniego usłonecznienia w ciągu roku jest porównywalny do regionów centralnych kraju. Roczna suma opadów w 2020 r. wyniosła 640 mm i była większa niż w 2019 r. (618 mm). Dominującą postacią fizyczną zasilania atmosferycznego w regionie są opady deszczu.

Średnia roczna prędkość wiatru w 2019 r. osiągała wartość do 2,4 m/s w Białymstoku, minimalna średnia miesięczna prędkość przypadała na sierpień, a maksymalna na styczeń. W 2020 r. roczna prędkość wiatru wyniosła 2,3 m/s.

Zgodnie z danymi „Stop Suszy! 2020. Raport. Od suszy 50-lecia do wzrostu retencji” wskaźniki obrazujące zasilanie opadem atmosferycznym wskazywały intensywną suszę na przeważającym obszarze kraju. Podobnie sytuacja wygląda w województwie podlaskim, powiecie łomżyńskim, Gminie Śniadowo – gdzie również istnieje ryzyko wystąpienia takiego rodzaju suszy.

Zgodnie z „Roczna Ocena Jakości Powietrza w Województwie Podlaskim. Raport Wojewódzki za rok 2021” badania jakości powietrza w 2021 roku prowadzono na 7 stacjach pomiarowych:

- w Aglomeracji Białostockiej - na 2 stacjonarnych stacjach tła miejskiego (pomiar automatyczno-manualne),



- w strefie podlaskiej: w Łomży (1 stacjonarna stacja tła miejskiego - pomiary automatyczno-manualne), w Suwałkach (1 stacjonarna stacja tła miejskiego - pomiary automatyczno-manualne), w Borsukowiznie - gmina Krynki (1 stacjonarna stacja tła pozamiejskiego - pomiary automatyczne), do oceny narażenia ekosystemów, reprezentatywna dla całego województwa,
- w strefie podlaskiej (teren uzdrowiska) w Augustowie (1 stacjonarna stacja tła miejskiego - pomiary automatyczno - manualne), uruchomiona na początku 2020 roku, właścicielem jest Urząd Miejski w Augustowie, nadzór merytoryczny pełni GIOŚ,
- w strefie podlaskiej w Grajewie na 1 stacji mobilnej - pomiary automatyczne.

Zgodnie z „Roczna Ocena Jakości Powietrza w Województwie Podlaskim. Raport Wojewódzki za rok 2021” strefą, w której zanotowano przekroczenia norm jakości powietrza jest strefa podlaska ze względu na przekroczenia:

- dobowego poziomu dopuszczalnego dla pyłu zawieszonego PM<sub>10</sub>, określonego ze względu na ochronę zdrowia ludzi,
- poziomu dopuszczalnego dla pyłu zawieszonego PM<sub>2,5</sub> (II faza) – stężenie średnioroczne, kryterium ochrona zdrowia ludzi,
- poziomu docelowego dla benzo(a)pirenu zawartego w pyłe zawieszonym PM<sub>10</sub>, określonego ze względu na ochronę zdrowia ludzi,
- poziomu celu długoterminowego stężeń ozonu (max 8-h) określonego ze względu na ochronę zdrowia ludzi,
- poziomu celu długoterminowego stężeń ozonu (AOT40) określonego ze względu na ochronę roślin.

Warto zwrócić uwagę, że przekroczenia poziomu dopuszczalnego w zakresie zawartości benzo(a)pirenu w pyłe zawieszonym PM<sub>10</sub> odnotowano w 3 miastach strefy podlaskiej: w Augustowie, Suwałkach i Łomży. We wszystkich miastach poziom docelowy określony dla stężenia średniorocznego benzo(a)pirenu zawartego w pyłe zawieszonym PM<sub>10</sub> został przekroczony kilkakrotnie.

W kolejnych latach na terenie Gminy Śniadowo będzie miało miejsce nasilenie występowania katastrof i zdarzeń wynikających ze zmian klimatycznych. Obserwując zachodzące trendy, można się spodziewać zwiększenia liczby nagłych pożarów, powodzi czy innych zdarzeń nadzwyczajnych. Zgodnie bowiem z zapisami „Strategicznego planu adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020 z perspektywą do roku 2030” w regionie północno – wschodnim do 2030 r.:

- zwiększy się średnia roczna temperatura oraz liczba dni z temperaturą >25°C;
- nastąpi zmniejszenie liczby dni z pokrywą śnieżną;

- zwiększy się długość okresów suchych;
- przewidywane sumy roczne opadów nie wykazują żadnego wyraźnego trendu zmian do 2030 r. Dokument wskazuje jednak, że należy się liczyć ze wzrastającą częstością występowania opadów ulewnych, szczególnie w dwóch najbliższych dekadach. Tak duża niestabilność intensywnych opadów może przyczyniać się do wywołania podtopień, jak i lokalnych gwałtownych powodzi.

Zgodnie z Planem Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Podlaskiego przyjętego uchwałą Nr XXXVI/330/17 Sejmiku Województwa Podlaskiego z dnia 22 maja 2017 r. istniały różne firmy zainteresowane produkcją energii na bazie ciepła solarnego. Przeprowadzały one ciągłe rozpoznanie możliwości lokalizacyjnych elektrowni fotowoltaicznych w województwie podlaskim, także na terenie Gminy Śniadowo.

Poziom usłonecznienia na terenie gminy (i województwa) powoduje, że takie przedsięwzięcia są możliwe do realizacji i mogą przynieść wymierne korzyści.

**Wnioski:** Gmina Śniadowo posiada walory przyrodnicze.

Gmina należy do obszaru dorzecza Wisły.

Część jednolitych części wód powierzchniowych jest zagrożona nieosiągnięciem celów środowiskowych oraz wykazuje się złym stanem wód, wobec czego konieczne jest podejmowanie działań mających na celu ochronę zasobów wodnych przed zanieczyszczeniem, wynikającym z prowadzenia gospodarki rolnej z wykorzystaniem nawozów czy też z egzystencji mieszkańców (niewystarczająca ilość oczyszczalni przydomowych czy szczelnych szamb).

W przypadku jednolitych części wód podziemnych nie występuje ryzyko nieosiągnięcia celów środowiskowych, jednak nadal konieczne jest podejmowanie przedsięwzięć przyczyniających się do ochrony tych wód przed zanieczyszczeniami.

Stan powietrza atmosferycznego wciąż wymaga poprawy należy nadal prowadzić prace służące zmniejszeniu jego zanieczyszczenia, w tym warto zwiększać efektywność energetyczną budynków (m.in. poprzez prace termomodernizacyjne).

Brak bezpośredniego zagrożenia osuwiskami.

Poziom usłonecznienia umożliwia realizację inwestycji dotyczących kolektorów słonecznych i instalacji fotowoltaicznych. Warto prowadzić prace zwiększające poziom wytwarzania energii z oze.

## 2.1.5. WALORY KULTUROWE

Na terenie Gminy Śniadowo znajdują się obiekty o walorach zabytkowych, które wskazano w tabeli 6.

Tabela 6. Wykaz obiektów zabytkowych

Adres	Obiekt	Datowanie	Nr rejestru zabytków
Chomentowo 41 dz. geod. nr 13	dwór drewniany	1912 r.	---
Koziki 1 dz. geod. nr 137	budynek stacji kolejowej	1948 r.	---
Szczepankowo dz. geod. nr 1297	kościół Benedyktynów, ob. parafialny p.w. św. Wojciecha	1537 – 1547 r.	A-330 z 5.02.1971 r.
Szczepankowo dz. geod. nr 1297	ogrodzenie Kościoła parafialnego z bramą, murowane	4. ćwierć XIX w.	---
Szczepankowo dz. geod. nr 1297	cmentarz przykościelny	XVI w.	---
Szczepankowo dz. geod. nr 1297	kaplica grobowa rodziny Grabowskich, murowana, ob. kostnica	1856 r.	---
Szczepankowo dz. geod. nr 1548	cmentarz rzymskokatolicki	XIX w.	A-302 z 11.06.1987 r.
Szczepankowo dz. geod. nr 1548	ogrodzenie z bramą cmentarza rzymskokatolickiego, murowane	1925 r.	---
Szczepankowo 10 dz. geod. nr 1349/4	dwór murowany	2. ćwierć XIX w.	A-466 z 30.12.1991 r.
Szczepankowo 17 dz. geod. nr 1298	plebania murowana	1927 r.	---
Śniadowo	historyczny układ przestrzenny wsi	XVI w.	---
Śniadowo, ul. Kolejowa 4 dz. geod. nr 482/7	budynek dworca kolejowego tzw. „Stara Stacja”	lata 40. XX w.	---
Śniadowo, ul. Rynek 7 dz. geod. nr 679	kościół parafialny p.w. Wniebowzięcia NMP	1906 -1912 r.	A-99 z 24.04.1981 r.
Śniadowo dz. geod. nr 680	cmentarz rzymskokatolicki (cztery nagrobki)	XIX w.	A-345 z 21.12.1987 r.

Adres	Obiekt	Datowanie	Nr rejestru zabytków
Śniadowo, ul. Szosowa dz. geod. nr 86	cmentarz żydowski (zatarty napowierzchniowo)	XVIII w.	---
Śniadowo, ul. Szosowa 68/68A dz. geod. nr 312	młyn elektryczny, murowany	1947 r.	---
Śniadowo, ul. Szosowa 72 dz. geod. nr 677/3 i 677/9	budynek dworca kolejowego	1. połowa XX w.	---
Wszerzecz dz. geod. nr 31 i 381	pozostałości parku	koniec XIX w.	---
Wszerzecz 10 dz. geod. nr 172	dom drewniany	około 1945 r.	---
Wszerzecz 10 dz. geod. nr 172	stajnia murowana (częściowo w ruinie)	początek XX w.	---
Wszerzecz Kolonia 3 dz. geod. nr 351	dom drewniany	1928 r.	---
Wszerzecz Kolonia 12 dz. geod. nr 271/2	dom drewniany	1930 r.	---

Źródło: Ewidencja Zabytków Gminy Śniadowo

W Wykazie zabytków archeologicznych wpisanych do rejestru rejestr C – zabytki archeologiczne znajduje się:

- Uśnik Kolonia, Cmentarzysko kurhanowe, Nr rej. 376A (łomż.), dec. KL-WKZ-5340-24/88 z dn. 29.11.1988 r.

Ponadto w granicach Gminy Śniadowo zlokalizowane są następujące stanowiska archeologiczne:

- Jakać Dworna, stanowisko nr 2, epoka kamienna, nowożytność, osada;
- Jakać Dworna, stanowisko nr 3, epoka kamienna, osada;
- Szabły Młode, stanowisko nr 4, epoka żelaza, średniowiecze, osada;
- Szabły Młode, stanowisko nr 5, okres wpływów rzymskich, nowożytność, osada;
- Jakać Dworna, stanowisko nr 7, późne średniowiecze, nowożytność, osada;
- Stara Jakać, stanowisko nr 12, średniowiecze, nowożytność, osada;
- Stara Jakać, stanowisko nr 14, średniowiecze, osada;
- Stara Jakać, stanowisko nr 15, wczesne średniowiecze, osada;
- Stare Duchny, stanowisko nr 31, późne średniowiecze, osada;
- Śniadowo, stanowisko nr 1, epoka brązu, wczesna epoka żelaza, osada;
- Śniadowo, stanowisko nr 2, epoka brązu, późne średniowiecze, osada;
- Ratowo Piotrowo, stanowisko nr 3, wczesne i późne średniowiecze, osada;
- Dębowo, stanowisko nr 5, wczesne średniowiecze, osada;
- Zalesie Poczynki, stanowisko nr 9, epoka brązu, średniowiecze, osada;
- Zalesie Poczynki, stanowisko nr 10, epoka brązu, okres wpływów rzymskich, śred., osada;

- Kołaczki, stanowisko nr 39, średniowiecze, nowożytność, osada;
- Kołaczki, stanowisko nr 38, wczesne średniowiecze, nowożytność, osada;
- Szczepankowo, stanowisko nr 23, średniowiecze, nowożytność, osada;
- Młynik, stanowisko nr 2, epoka kamienna, wczesne średniowiecze, osada;
- Uśnik Dwór, stanowisko nr 3, wczesne średniowiecze, śred., nowożytność, osada;
- Wszerzecz, stanowisko nr 17, kurhan;
- Wszerzecz, stanowisko nr 14, epoka kamienna, późne średniowiecze, osada;
- Wszerzecz, stanowisko nr 1, epoka kamienna, epoka brązu, osada;
- Wszerzecz, stanowisko nr 8, epoka kamienna, epoka brązu, osada;
- Żebry, stanowisko nr 24, późne średniowiecze, osada;
- Szczepankowo, stanowisko nr 23, wczesna epoka brązu, kultura amfor kulistych, cmentarzysko.

O dorobek kulturowy gminy dbają m.in. koła gospodyń wiejskich. Należą do nich:

- Koło Gospodyń Wiejskich w Śniadowie,
- Koło Gospodyń Wiejskich w Szczepankowie "SAMI SWOI",
- Koło Gospodyń Wiejskich w Szablach Młodych.

Z terenem gminy związani są tacy twórcy jak:

- Edward Szablowski - rzeźbiarz - heraldyka, rzeźba sakralna,
- Kazimierz Peczyński - poeta, rzeźbiarz.

**Wnioski:** Gmina Śniadowo posiada cenne zabytki architektoniczne, posiadające także walory turystyczne. Obecne są tu tradycje kultywowane przez mieszkańców w tym przez koła gospodyń wiejskich.

Na terenie gminy działają lokalni twórcy.

Warto stworzyć i promować regionalne produkty.

#### 2.1.6. PLANOWANIE I ZAGOSPODAROWANIE PRZESTRZENNE

---

Na terenie gminy obowiązują dokumenty związane z planowaniem i zagospodarowaniem przestrzennym (przedstawione w Tabeli 1 i Tabeli 2 w Rozdziale 1. Wprowadzenie).

Na terenie gminy obowiązuje też Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Śniadowo (tekst jednolity stanowi Załącznik Nr 4 do uchwały Nr XXIII.151.2021 Rady Gminy Śniadowo z dnia 18 lutego 2021 r.). Obecnie trwają prace nad zmianą Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy.

Na terenie gminy obowiązuje „Program Rewitalizacji Gminy Śniadowo na lata 2017 - 2023”. Na terenie Gminy Śniadowo zidentyfikowano obszary zdegradowane: Brulin, Dębowo, Duchny Młode, Młynik, Sierzputy Zagajne, Szczepankowo, Śniadowo, ulice Łomżyńska, Kolejowa, Ostrołęcka, Rynek, Uśnik.

W dokumencie (program rewitalizacji) na terenie gminy wskazano też obszary do rewitalizacji. Zlokalizowane są one: w Szczepankowie, Śniadowie (ulice Łomżyńska, Kolejowa, Ostrołęcka, Rynek) i w miejscowości Uśnik.

W Gminie Śniadowo znajdują się tereny inwestycyjne, zlokalizowane są one w miejscowości Jakać Dworna – 5 ha, i na terenie Starej Jakaci – 36 ha.

**Wnioski:** Na obszarze gminy obowiązują miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego oraz studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego. Obowiązuje też program rewitalizacyjny. Na terenie gminy znajdują się obszary inwestycyjne. Stanowi to atut gminy. Warto rozważyć czy miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego są wciąż aktualne i czy nie wymagają aktualizacji.

## 2.2. SFERA SPOŁECZNA

### 2.2.1. DEMOGRAFIA

Istotnym czynnikiem wpływającym na rozwój Gminy Śniadowo jest sytuacja demograficzna oraz perspektywy jej zmian.

Według danych Głównego Urzędu Statystycznego, w 2021 r. na terenie Gminy Śniadowo zamieszkiwały 5 222 osoby. W analizowanych latach w granicach gminy mieszkało więcej mężczyzn niż kobiet.

Tabela 7. Stan ludności zamieszkującej teren Gminy Śniadowo w latach 2016-2021

Wyszczególnienie	Jedn. miary	2016	2017	2018	2019	2020	2021
<b>ogółem, miejsce zamieszkania, stan na 31 XII</b>							
ogółem	osoba	5 451	5 364	5 363	5 312	5 280	5 222
mężczyźni	osoba	2 757	2 721	2 722	2 698	2 669	2 628
kobiety	osoba	2 694	2 643	2 641	2 614	2 611	2 594

Źródło: Dane GUS

Współczynnik feminizacji, według danych Głównego Urzędu Statystycznego, w latach 2016 – 2021 utrzymywał się na podobnym poziomie i oscylował pomiędzy 97 a 99 osobami.

Gęstość zaludnienia w 2021 r. wyniosła 32 osoby na 1 km<sup>2</sup>. Utrzymuje się ona na stałym poziomie we wszystkich analizowanych latach.

Według danych Głównego Urzędu Statystycznego na terenie Gminy Śniadowo odnotowano w ostatnich latach ujemny przyrost naturalny, co przyczynia się do zmniejszenia liczby ludności.

Saldo migracji wewnętrznych w 2021 r. w Gminie Śniadowo, według danych GUS, wyniosło -9. Migracje zagraniczne w analizowanych latach odgrywały marginalną rolę i miały jedynie niewielki wpływ na saldo migracji ogółem. Biorąc pod uwagę zaprezentowane dane należy zauważyć, że liczba osób zamieszkujących na terenie gminy jest mniejsza niż liczba osób opuszczających obszar analizowanej jednostki samorządu terytorialnego, co – poza ujemnym przyrostem naturalnym – ma zasadniczy wpływ na zmniejszenie liczby mieszkańców Gminy Śniadowo.

Analizując dane dotyczące liczby ludności na terenie Gminy Śniadowo należy stwierdzić, że dynamika zmian liczby ludności stosunkowo nie jest korzystna, a zatem istotne jest podejmowanie działań mających na celu przyciągnięcie na ten teren nowych mieszkańców, dla których istotne znaczenie ma także stan środowiska przyrodniczego oraz dostępność do podstawowej infrastruktury społecznej i technicznej.

**Wnioski:** W Gminie Śniadowo dynamika zmian liczby ludności nie jest w korzystna. Wciąż istotne jest podejmowanie działań mających na celu przyciągnięcie na ten teren nowych mieszkańców, dla których istotne znaczenie może mieć stan środowiska przyrodniczego czy dostępność do podstawowej infrastruktury społecznej i technicznej.

Niekorzystne dane zauważyć można w przypadku przyrostu naturalnego i salda migracji. Jeśli więc nie zostaną zahamowane występujące obecnie trendy związane ze zmniejszaniem się liczby mieszkańców gminy, można się spodziewać, że w kolejnych latach liczba osób zamieszkujących tę część województwa podlaskiego będzie nadal malała.

## **2.2.2. WIEK I WYKSZTAŁCENIE LUDNOŚCI**

---

Na terenie Gminy Śniadowo w latach 2016 - 2021 zmniejszał się odsetek osób w wieku przedprodukcyjnym. W pozostałych grupach wiekowych brak jednolitej tendencji (wzrost, spadek). Porównując jednak rok 2016 i rok 2021 r. liczba osób w wieku produkcyjnym spadła o 150 osób a liczba osób w wieku poprodukcyjnym spadła o 4 osoby.



Liczba mieszkańców gminy spada. Świadczy to o zmniejszaniu się zasobów pracy.

Duży spadek mieszkańców w wieku przedprodukcyjnym i produkcyjnym wraz ze stosunkowo niewielkim spadkiem osób w wieku poprodukcyjnym powodować może zwiększenie zapotrzebowania na usługi społeczne. Szczególnie, że największy odsetek osób w wieku 65 lat i więcej w populacji ogółem wystąpił w 2020 r. Wskaźnik ten może wskazywać na ogólną tendencję - starzenie się społeczeństwa.

Dalsze występowanie takiej sytuacji spowoduje, że gmina będzie musiała coraz większą ilość środków przeznaczyć na zaspokojenie potrzeb tej grupy mieszkańców, włączając w to wydatki na pomoc społeczną. W celu przyrostu liczby osób w wieku produkcyjnym ważne jest przeprowadzanie inwestycji mających na celu poprawę stanu środowiska naturalnego, infrastruktury oraz zaplecza usługowego w celu dalszego przyciągania na teren gminy młodych, dobrze wykształconych mieszkańców, którzy zapewnią dodatkowe przychody dla budżetu gminy.

Wykształcenie ludności jest wskaźnikiem w dużym stopniu obrazującym potencjał regionu do rozwoju, zmiany struktury społeczno-gospodarczej i aktywności ekonomicznej. Zgodnie z danymi pochodzącymi z Narodowego Spisu Powszechnego z 2002 r. (w chwili przygotowania Diagnozy nie są dostępne bardziej aktualne dane dotyczące wykształcenia. Dane dla gminy na ten temat nie występują w Narodowym Spisie Powszechnym z 2011 r., brak jeszcze danych dla gminy ze spisu przeprowadzonego w 2021 r.) na terenie Gminy Śniadowo dominują osoby z wykształceniem podstawowym ukończonym (44,94% mieszkańców). Najmniej jest zaś osób z wykształceniem policealnym (1,28%) oraz wyższym (3,07%). Ponadto zauważalna jest tendencja związana z posiadaniem wyższego poziomu wykształcenia przez kobiety zamieszkujące Gminę Śniadowo (3,87% kobiet posiada wykształcenie wyższe, 1,57% - policealne, 21,68% - średnie, natomiast w przypadku mężczyzn odsetek ten przedstawia się następująco: 2,30% mężczyzn legitymuje się wykształceniem wyższym, 0,99% - policealnym, a 13,25% - średnim).

W ostatnich latach zauważalna jest jednak tendencja związana z podwyższaniem poziomu wykształcenia, zarówno przez najmłodszych, jak i starszych mieszkańców gminy, wobec czego poziom obecnego wykształcenia mieszkańców może odbiegać od zaprezentowanych danych statystycznych. Podwyższanie poziomu wykształcenia przez mieszkańców może stanowić wyzwanie dla władz gmin polegające na dostosowaniu lokalnych rynków pracy do spełnienia oczekiwań osób przede wszystkim z wykształceniem wyższym. W przypadku nie podjęcia działań prorozwojowych istnieje realne zagrożenie odpływu najlepiej wykształconej części społeczeństwa do większych ośrodków miejskich.



Według wstępnych wyników Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań w 2021 r. odsetek osób z wykształceniem co najmniej średnim wyniósł 55,5% (w 2011 r. - 48,5%) tj. wzrósł o 7 p. proc. Najbardziej dynamiczny wzrost (ponad 30%) został odnotowany w odniesieniu do osób o wykształceniu wyższym, których udział zwiększył się z 17,1% w 2011 r. do 23,1% w 2021 r. (wzrost o 6 p. proc.) wśród ogółu ludności w wieku 13 lat i więcej. Jednak największą dynamikę pozytywnych zmian (wzrost o prawie 40% w porównaniu do 2011 roku) odnotowano w grupie osób posiadających tytuł magistra, magistra inżyniera lub równorzędnym. Absolwenci szkół średnich (łącznie z policealnymi) zajmują nadal dominującą pozycję w strukturze ludności według poziomu wykształcenia – w 2021 r. odsetek takich osób wyniósł 32,4% (w 2011 r. – 31,4%). W tej grupie najwyższy udział stanowią osoby z wykształceniem średnim zawodowym, których udział w 2021 r. wyniósł 18,2%, natomiast w 2011 r. - 17,2%. Wykształcenie zasadnicze zawodowe nadal zajmuje znaczące miejsce w strukturze ludności według poziomu wykształcenia. W 2021 r. udział osób o tym poziomie wykształcenia wyniósł 19,6%, jednak w stosunku do 2011 r. zaobserwowano spadek o 2,1 p. proc. (21,7%). W ciągu ostatnich 10 lat znacząco obniżył się udział osób z wykształceniem podstawowym z 18,3% w 2011 r. do poziomu 11,7% w 2021 r. oraz osób z wykształceniem gimnazjalnym – z 4,9% do poziomu 3,1%. Dla 8,0% nie ustalono poziomu wykształcenia. Struktura ludności według poziomu wykształcenia różni się w zależności od płci. W 2021 r. wśród ogółu mężczyzn 19,0% ukończyło szkoły wyższe. Z kolei udział kobiet z wykształceniem wyższym wyniósł 26,9%, co oznacza, że przeszło co czwarta kobieta posiadała dyplom ukończenia studiów wyższych. Można uznać, że na terenie Gminy Śniadowo również zwiększyła się liczba osób z wyższym i średnim wykształceniem. Nadal istnieje różnica pomiędzy poziomem wykształcenia kobiet i mężczyzn (więcej kobiet z wyższym wykształceniem w porównaniu do mężczyzn).

Analizując poziom wykształcenia mieszkańców Gminy Śniadowo można zaobserwować, że w porównaniu ze średnim poziomem wykształcenia w województwie podlaskim, gdzie odsetek osób z wykształceniem wyższym był przeszło trzykrotnie wyższy, sytuacja gminy jest mniej korzystna. Jednak biorąc pod uwagę poziom wykształcenia mieszkańców na terenie powiatu łomżyńskiego to sytuacja w gminie jest porównywalna – jedynie minimalnie gorsza. Tym samym można uznać, że stan ten nie był zadowalający i wymagał poprawy.

**Wnioski:** Na terenie Gminy Śniadowo porównując rok 2016 i rok 2021 liczba osób w wieku poprodukcyjnym nieznacznie się zmieniła. Patrząc na jednak na spadek liczby osób w wieku przedprodukcyjnym i produkcyjnym sytuacja ta może niepokoić. Szczególnie przy niekorzystnym przyroście naturalnym i saldzie migracji. W najgorszym przypadku terenowi

gminy grozi wyludnienie a w bardziej korzystnym scenariuszu może to powodować konieczność przeznaczania dodatkowych środków na usługi społeczne.

Obserwowane jest podnoszenie poziomu wykształcenia przez mieszkańców gminy, co może wzmacniać ich szanse na rynku pracy i uchronić ich przed potencjalnymi negatywnymi ogólnopolskimi trendami.

Potrzebne są działania podnoszące atrakcyjność terenu gminy dla mieszkańców i przyciągające nowe osoby na teren gminy.

### 2.2.3. MIESZKALNICTWO

Na terenie Gminy Śniadowo istnieje 1 621 mieszkań (dane GUS za 2020 r., w momencie tworzenia Diagnozy i Strategii brak było danych za 2021 r.). Ich powierzchnia wyniosła 171 268 m<sup>2</sup>.

W analizowanych latach wzrastała zarówno liczba mieszkań, jak i ich powierzchnia użytkowa.

Tabela 8. Zasoby mieszkaniowe Gminy Śniadowo w latach 2016-2021

Wyszczególnienie	Jedn. miary	2016	2017	2018	2019	2020	2021
mieszkania	-	1 585	1 593	1 602	1 616	1 621	b.d.
izby	-	7 427	7 475	7 524	7 611	7 645	b.d.
powierzchnia użytkowa mieszkań	m <sup>2</sup>	165 588	166 891	168 164	170 211	171 268	b.d.

Źródło: Dane GUS

W latach 2015 - 2020 poziom wyposażenia mieszkań w instalacje wzrósł i to zarówno w odniesieniu do wodociągu, ustępu spłukiwanego, łazienki, jak i centralnego ogrzewania. Bez zmian został jedynie poziom wyposażenia w gaz sieciowy, którego nadal brak.

W 2020 r. 88,3% mieszkań wyposażonych było w wodociąg, 79,6% - w łazienkę i 68,7% - w centralne ogrzewanie. W momencie opracowania przedmiotowej Diagnozy i Strategii dane dotyczące 2021 r. były jeszcze niedostępne.

W 2020 roku, według danych Głównego Urzędu Statystycznego, było 1.431 mieszkań wyposażonych w wodociąg, 1.291 w ustęp spłukiwany, 1.231 w łazienkę, 1.113 w centralne ogrzewanie.

**Wnioski:** Na terenie gminy rośnie liczba mieszkań oraz poprawia się ich wyposażenie w instalacje. Biorąc jednak pod uwagę odsetek wyposażonych mieszkań należy stwierdzić, że

nadal występują potrzeby w tym zakresie i konieczna jest realizacja inwestycji poprawiających ten stan.

Wciąż istnieje jednak potrzeba podejmowania prac poprawiających dostęp do infrastruktury wodno – ściekowej. Zarazem sieć wodociągowa jak i kanalizacyjna wymaga przeprowadzenia prac modernizacyjnych i rozbudowy. Ważne jest też zadanie o stacje uzdatniania wody i stworzenie nowego ujęcia wody pitnej.

#### **2.2.4. STRUKTURA ZATRUDNIENIA I RYNEK PRACY**

---

Część mieszkańców Gminy Śniadowo znajduje zatrudnienie w rolnictwie, które wciąż odgrywa ważną rolę na terenie gminy.

Liczba pracujących w latach 2016 – 2021 na terenie gminy wzrastała (oprócz roku 2019).

Porównując wskaźnik pracujących na 1000 mieszkańców na terenie gmin położonych na terenie powiatu łomżyńskiego Gmina Śniadowo znajduje się na 5 miejscu, gorsza sytuacja występuje w 4 gminach.

Najlepiej wypadają gmina miejsko – wiejska Jedwabne i gmina wiejska Piątnica. Najgorzej w gminie miejsko – wiejskiej Nowogród.

Porównując wskaźnik pracujących na 1000 mieszkańców na terenie Gminy Śniadowo z sytuacją na terenie powiatu i województwa zauważyć można, że sytuacja ta jest w gminie najgorsza. Wskaźnik ten jest prawie 3 razy mniejszy niż w województwie.

**Wnioski:** Gmina charakteryzuje się wciąż niezadawalającym poziomem zatrudnienia mieszkańców (choć widać pewną poprawę w tym zakresie). Na jej terenie przeważają niewielkie zakłady pracy.

#### **2.2.5. BEZROBOCIE**

---

Na terenie Gminy Śniadowo od kilku lat odnotowywane jest zmniejszanie liczby osób pozostających bez pracy.

Analizując dane dotyczące bezrobocia na terenie gminy nie można zapomnieć, że badania statystyczne prowadzone przez GUS i PUP nie pokazują pełnego obrazu rynku pracy, nie rejestrując przede wszystkim problemu ukrytego bezrobocia w rolnictwie. Nie można także pomijać faktu, że w przeciągu ostatnich lat zmieniały się przepisy dotyczące sposobu określania statusu osoby bezrobotnej, które eliminowały z tej statystyki niejednokrotnie całe grupy społeczne. Dodatkowym czynnikiem wpływającym na statystyki rynku pracy jest ujemne

saldo migracji (które wystąpiło we wszystkich analizowanych latach – 2016 – 2021 – na terenie gminy). Pomimo tych faktów oraz ogólnopolskich i światowych problemów, które mają różnorodne źródła i mogą zapowiadać recenzję (związaną także ze zwolnieniami, trudniejszą sytuacją na rynku pracy) to dane statystyczne dają nadzieję, że w odniesieniu do rynku pracy na terenie gminy będzie dalej następować sytuacja związana ze zwiększaniem liczby osób pracujących powodując dalsze zmniejszenie stopy bezrobocia.

Liczba bezrobotnych zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy w Łomży w końcu lipca 2022 r. wyniosła 2.261 osób (w tym 1.245 kobiet) i była niższa od liczby bezrobotnych zarejestrowanych na koniec lipca 2021 roku o 393 osoby (liczba kobiet zmniejszyła się o 228 osób) tj. o 14,8%. To najniższa od 1990 roku liczba bezrobotnych zarejestrowana w urzędzie na koniec lipca. Natomiast w porównaniu do stanu na koniec miesiąca poprzedniego poziom bezrobocia zwiększył się o 39 osób tj. 1,8%. Do Powiatowego Urzędu Pracy w Łomży zgłosiło się 363 bezrobotnych (w analogicznym okresie roku ubiegłego – 284), w tym 272 nie posiadało prawa do zasiłku (w lipcu 2021 roku – 193).

W porównaniu z innymi gminami leżącymi na terenie powiatu łomżyńskiego liczba bezrobotnych w Gminie Śniadowo w 2021 r. jest stosunkowo korzystna lecz wciąż mogłaby być mniejsza.

**Wnioski:** Gmina Śniadowo cechuje się średnim poziomem bezrobocia mieszkańców. Wciąż potrzebne jest przeprowadzanie działań służących poprawie tej sytuacji.

## 2.3. SFERA GOSPODARCZA

### 2.3.1. ROLNICTWO

Według danych pochodzących z Powszechnego Spisu Rolnego z 2020 r. na terenie Gminy Śniadowo było 741 gospodarstw rolnych, w tym 42,65% stanowiły gospodarstwa o powierzchni powyżej 15 ha, co wskazuje na małe rozdrobnienie powierzchni zajmowanej pod produkcję rolniczą, jest zjawiskiem korzystnym i wpływa na opłacalność działalności.

Tabela 9. Gospodarstwa rolne ogółem na terenie Gminy Śniadowo

Wyszczególnienie	Ilość gospodarstw
ogółem	741
do 1 ha włącznie	8
1 - 5 ha	146

Wyszczególnienie	Ilość gospodarstw
5 - 10 ha	146
10 - 15 ha	125
15 ha i więcej	316

Źródło: Dane GUS, PSR 2020

Zgodnie z danymi Głównego Urzędu Statystycznego (Powszechny Spis Rolny z 2020 r.) największy obszar przeznaczony był pod uprawy zbóż – 3 830,62 ha.

Analizując pogłowie zwierząt gospodarskich, zgodnie z Powszechnym Spisem Rolnym z 2020 r., zauważyć można, że przeważało bydło ogółem nad trzodą chlewną i drobiem (choć różnica w pogłowie pomiędzy bydłem ogółem a drobiem ogółem nie aż tak znacząca jak pomiędzy bydłem ogółem a trzodą chlewną).

Zgodnie z Powszechnym Spisem Rolnym z 2020 r. na terenie Gminy Śniadowo przeważają użytki rolne w dobrej kulturze – 14.915,75 ha. Pod zasiewami znajdowało się 9.933,36 ha. Łąki trwale zajmowały 4.857,24 ha.

Na terenie Gminy Śniadowo, zgodnie z danymi GUS – powszechny spis rolny, było 740 gospodarstw domowych z działalności rolniczej. Gospodarstw indywidualnych, gdzie końcowa produkcja rolnicza przeznaczona była głównie (w tym wyłącznie) na samozaopatrzenie było 44.

**Wnioski:** Gospodarstwa rolne w Gminie Śniadowo charakteryzują się stosunkowo korzystną strukturą agrarną (przeważają gospodarstwa rolne o wielkości 15 ha i więcej). Może to zachęcać część mieszkańców do czerpania dochodów z tego działu gospodarki jednak na taką decyzję mają wpływ także inne czynniki, z których powodu taka działalność staje się bądź nie opłacalna (np. ceny nawozów, ceny w skupach).

### 2.3.2. PRZEDSIĘBIORCZOŚĆ

Na terenie Gminy Śniadowo – zgodnie z danymi GUS – w 2021 r. istniały 343 podmioty gospodarki narodowej, z czego sektor prywatny reprezentowało 330 podmiotów. Największą ilość podmiotów prywatnych stanowią osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą - w 2021 r. było ich 256.

Na sektor publiczny składają się głównie państwowe i samorządowe jednostki prawa budżetowego, w 2021 r. było ich 9, sektor publiczny ogółem liczył 12 podmiotów. Na sektor prywatny oprócz osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą składają się również spółki handlowe (11), spółki handlowe z udziałem kapitału zagranicznego (1), spółdzielnie (6), fundacje (2) oraz stowarzyszenia i organizacje społeczne (13).

Analizując podmioty gospodarki narodowej wpisane do rejestru REGON według grup rodzajów działalności PKD 2007 można zauważyć, że w 2021 r. na terenie Gminy Śniadowo najwięcej podmiotów zajmowało się pozostałą działalnością – 217, a najmniej rolnictwem, leśnictwem, łowiectwem i rybactwem – 21.

Na terenie Gminy Śniadowo w 2021 r. (zgodnie z danymi GUS) najwięcej było przedsiębiorstw o wielkości do 9 pracowników. Można więc stwierdzić, że na terenie Gminy Śniadowo działają głównie niewielkie podmioty.

Aktywność gospodarczą oraz przedsiębiorczość mieszkańców dobrze charakteryzuje wskaźnik podmiotów gospodarczych w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców. Pod tym względem Gmina Śniadowo w 2021 r. zajmowała trzecie miejsce wśród gmin położonych na terenie powiatu.

Wskaźnik ten w latach 2016 – 2021 na terenie gminy był niższy niż województwie. Porównując sytuację w gminie i powiecie to jedynie w 2016 r. sytuacja w gminie była lepsza, w pozostałych latach analizy (2017 – 2021) sytuacja w powiecie była lepsza – było więcej podmiotów wpisanych do rejestru REGON na 10 tysięcy ludności.

Wskazuje to na średnią przedsiębiorczość mieszkańców gminy, mogłaby ona ulec poprawie. Choć w porównaniu do innych gmin położonych na terenie powiatu łomżyńskiego sytuacja gminy jest stosunkowo zadowalająca to już patrząc na ten wskaźnik w województwie i powiecie widać, że sytuacja mogłaby ulec poprawie (sytuacja w województwie jest dużo lepsza).

**Wnioski:** Mieszkańców Gminy Śniadowo cechuje przedsiębiorczość na średnim poziomie, sytuacja ta mogłaby ulec poprawie (jest stosunkowo dobra w porównaniu do innych gmin na terenie powiatu łomżyńskiego). Na obszarze gminy brak większych zakładów pracy, dominują podmioty zatrudniające do 9 pracowników.

### **2.3.3. WSPIERANIE PRZEDSIĘBIORCZOŚCI, TERENY INWESTYCYJNE**

---

W Gminie Śniadowo znajdują się tereny inwestycyjne, zlokalizowane są one w miejscowości Jakać Dworna – 5 ha, i na terenie Starej Jakaci – 36 ha.

**Wnioski:** Gmina posiada wyznaczone tereny inwestycyjne. Tym samym posiada potencjał do rozwoju gospodarczego i polepszenia sytuacji mieszkańców (np. poprzez zmniejszenie poziomu bezrobocia czy zwiększenie aktywności osób ją zamieszkujących).

## 2.4. INFRASTRUKTURA TECHNICZNA

### 2.4.1. INFRASTRUKTURA TRANSPORTOWA I KOMUNIKACYJNA

Na infrastrukturę drogową na terenie Gminy Śniadowo składają się:

- 5) droga ekspresowa S61 (oddana do użytku w 2021 r.);
- 6) droga wojewódzka nr 677 Ostrów Mazowiecka – Łomża;
- 7) drogi powiatowe:
  - a. 1942B Koziki – Kołaczkki – Sierzputy – Zagajne;
  - b. 1944B Sierzputy Marki - Stacja Śniadowo – Stare Duchny – Grabowo;
  - c. 1951B Śniadowo - Zalesie Wypychy – Zalesie Poczynki – granica województwa,
  - d. 1938B Wygoda - Modzele – Wypychy – Zanie;
  - e. 1946B Chojny – Szczepankowo – Osobne – Wierzbowo – Chomentowo – Śniadowo;
  - f. 1952B Śniadowo – Truszki – Jakać – Borki - Stare Szabły - Szabły Młode - Jakać Dworna - dr. 677;
  - g. 1996B Śniadowo (ul. Ostrołęcka i Kościelna) – Brulin – Strzeszewo – Kaczynek - Głęboz Wielki – Szumowo - droga nr 8;
  - h. 2110B Stacja Kolejowa Śniadowo - do drogi woj. nr 677;
- 8) drogi gminne wymienione w tabeli 10.

Tabela 10. Wykaz dróg gminnych na terenie Gminy Śniadowo

Numer drogi	Nazwa drogi	Długość (km)
105901B	Szczepankowo – Szczepankowo Kolonia – granica gminy (Leopoldowo)	3,361
105902B	Młynik – Młynik Dwór	1,933
105903B	Osobne – Wszerzecz - Młynik	3,891
105904B	Ratowo Piotrowo – Żebry Kolonia - Żebry	4,460
105905B	Osobne – Wszerzecz Kolonia	3,181
105906B	Wierzbowo – Uśnik – Uśnik Dwór - Kraska	7,424
105907B	Jakać Borki – Jakać Borowa	2,100
105908B	Droga woj. nr 677 - Kołaczkki	2,023
105909B	Śniadowo – Stare Ratowo	12,064
105910B	Brulin - Grabowo	2,241
105911B	Jakać Młoda – Jarząbka Młoda	3,200



Numer drogi	Nazwa drogi	Długość (km)
105912B	Śniadowo ul. Szeroka	0,200
105913B	Śniadowo ul. Cmentarna	0,652
105914B	Śniadowo ul. Nowa	0,339
105915B	Śniadowo ul. Ogrodowa	0,289
105916B	Śniadowo ul. Łąkowa	0,148
105917B	Śniadowo ul. Leśna	0,541
105918B	Droga woj. nr 677 – Stare Konopki - Zagroby	2,024
105919B	Sierzputy Zagajne – Sierzputy Marki	2,022
105920B	Jemielite Wypychy – Stare Jemielite	2,291
105921B	Od dr. powiatowej nr 1944B – Śniadowo ul. Stara Stacja	0,354
105922B	Od dr. powiatowej nr 1952B – Stare Szabły	1,324
105923B	Od dr. powiatowej nr 1952B – Truszki Pikule	0,400
105924B	Od dr. powiatowej nr 1952B – Jakać Dworna	0,415
105925B	Droga w m. Koziki dochodząca z lewej i prawej strony drogi powiatowej nr 1942B	2,601
105926B	Droga w m. Stara Jastrząbka dochodząca do drogi powiatowej nr 1996B	0,407
105927B	Droga zlokalizowana na działkach geod. nr 3/6, 3/7, 25/7, 117, 118, 119, 121/2, 124/2 (część działki), 131 (część działki), 217 w obr. Stare Ratowo, dz. geod nr 114/24, 114/26, 114/28, 114/30, 114/32, 114/34, 130/6, 131 (część działki), 132, 144/3, 147/2 w obr. Ratowo Piotrowo - przebiegającej od drogi powiatowej nr 2110B do drogi wojewódzkiej nr 677	3,544
105928B	Śniadowo ul. Skowronki	0,557
105929B	Śniadowo ul. Szosowa	0,600
105930B	Droga zlokalizowana na działkach geod. nr 29 i 98 przebiegająca od drogi powiatowej nr 1951B w m. Zalesie Poczynki do granicy powiatu	1,742
169503B	Droga w m. Stare Ratowo zlokalizowana na działkach geod. 29/44 i 29/61	0,200
169504B	Dębowo – Uśnik Kolonia	5,140

Źródło: Dane Urzędu Gminy Śniadowo

Zgodnie z danymi GUS w 2020 r. w zakresie transportu publicznego mieszkańcy mogli skorzystać z 78 przystanków znajdujących się w granicach gminy.

Przez teren gminy przebiegają także linie kolejowe nr 36 Ostrołęka – Łapy oraz 49 Śniadowo – Łomża (linie planowane do reaktywacji). Planowana jest budowa linii nr 29, która ma przebiegać m.in. przez teren Gminy Śniadowo (warianty inwestycji przedstawiono w Diagnostyce oraz na Rysunku 15. Model struktury funkcjonalno – przestrzennej).

Zgodnie ze Stanowiskiem Nr 1/2022 Rady Gminy Śniadowo z 7 czerwca 2022 r. w sprawie przebiegu linii kolejowej nr 29 na odcinku Ostrołęka – Łomża – Giżycko Rada Gminy Śniadowo



poparła budowę linii kolejowej szybkiego ruchu w ramach Centralnego Portu Komunikacyjnego na trasie Warszawa – Ostrołęka – Łomża – Giżycko.

Rada Gminy Śniadowo poparła wariant niebieski. Zgodnie ze stanowiskiem Rady w tym wariantcie konieczne jest zlokalizowanie dworca kolejowego w Śniadowie.

Jako alternatywny przebieg linii kolejowej Rada Gminy Śniadowo wskazała na przebieg linii kolejowej w wariantcie o kolorze czerwonych z lokalizacją dworca kolejowego w miejscowości Szczepankowo.

Przez teren gminy przebiega szlak turystyki samochodowej na trasie Warszawa – Ostrów Mazowiecka – Łomża - Mazury i Pojezierze Suwalsko - Augustowskie.

W Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Podlaskiego przyjętego uchwałą Nr XXXVI/330/17 Sejmiku Województwa Podlaskiego z dnia 22 maja 2017 r. wskazano na zły stan techniczny niektórych linii kolejowych.

W dokumencie podkreśla się także międzyregionalny charakter drogi nr 677 – Łomża (droga nr 63) – Śniadowo – Ostrów Mazowiecka, jako łączącej teren województwa podlaskiego z województwem mazowieckim.

**Wnioski:** Na obszarze Gminy Śniadowo obserwowany jest niewystarczający stan techniczny części dróg oraz infrastruktury drogowej (chodniki, ścieżki rowerowe, oświetlenie). W związku z tym konieczna jest realizacja inwestycji zmniejszająca niedobory w tym zakresie. Warto również zadbać o ich odpowiednie oznakowanie.

#### **2.4.2. GOSPODARKA WODNO-ŚCIEKOWA**

---

Na terenie Gminy Śniadowo funkcjonuje ujęcie wody w Starym Ratowie.

Powiatowa Stacja Sanitarno – Epidemiologiczna w Łomży przeprowadziła badanie próbek wody pobranych w wodociągu Stare Ratowo w ramach kontroli wewnętrznej w dniu 20.06.2022 r., 24.06.2022 r., 08.07.2022 r., 15.07.2022 r., oraz nadzoru sanitarnego w dniu 15.07.2022 r. w Zespole Szkolno – Przedszkolnym w Śniadowie, ul. Łomżyńska 29 (woda z sieci). W ich wyniku stwierdziła przydatność wody do spożycia.

Zgodnie ze „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Śniadowo” do ujęcia i stacji wodociągowej w Starym Ratowie podłączone są wsie: Stare Ratowo, Śniadowo oprócz Starej Stacji, Mężenin, Olszewo, Stare Duchny, Duchny Młode, Grabowo, Brulin, Stara Jastrząbka, Jastrząbka Młoda, Strzeszewo, Jakać Młoda, Jakać Dworna, Stara Jakać, Jakać Borki, Stare Szabły, Szabły Młode, Truszki (18 wsi).

Na terenie gminy znajduje się także:

- stacja wodociągowa Wierzbowo do której podłączone są wsie:

Młynik, Młynik Dwór, Wszerzecz, Wszerzecz Kolonia, Osobne, Uśnik, Uśnik Dwór, Uśnik Kolonia, Szczepankowo, Żebry , Żebry Kolonia, Chomentowo, Wierzbowo, Konopki Młode, Ratowo Piotrowo, Dębowo, Jemielite Wypychy, Sierzputy Marki, Zalesie Wypychy, Zalesie Poczynki, Stare Jemielite, Zagroby, Stare Konopki, Kołaczki, Koziki, Sierzputy Zagajne, Śniadowo- Stara Stacja (26 wsi) i Radgoszcz.

Na terenie Gminy Śniadowo w 2020 r. – według danych GUS – 88,8% ludności korzystało z wodociągów (w czasie tworzenia Diagnozy dane za 2021 r. w tym zakresie były niedostępne).

W 2021 roku zużycie wody w gospodarstwach domowych na 1 mieszkańca wynosiło 61,3 m<sup>3</sup>. Długość czynnej sieci rozdzielczej wynosiła 137 km. Było 1.365 przyłączy do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania. Wystąpiło 7 awarii sieci wodociągowej.

Teren Gminy Śniadowo jest częściowo skanalizowany. Długość czynnej sieci kanalizacyjnej, zgodnie z danymi GUS, w 2021 r. wyniosła 6,0 km. W tymże roku było 238 przyłączy prowadzących do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania.

Zgodnie z danymi GUS w 2021 r. istniała 1 oczyszczalnia komunalna z podwyższonym usuwaniem biogenów. Ogółem z oczyszczalni korzystała 1.096 osób. Odprowadzono 26 dm<sup>3</sup> ścieków, taką samą wielkość odpadów oczyszczono.

Ścieki komunalne z terenu gminy bywają również oczyszczane w instalacjach przydomowych lub przechowywane w zbiornikach bezodpływowych.

W 2021 r. na terenie gminy było 851 zbiorników bezodpływowych i 396 oczyszczalni przydomowych. Istniała także 1 stacja zlewna.

**Wnioski:** Na terenie gminy obserwowane są niedobory w zakresie sieci kanalizacyjnej, oczyszczalni przydomowych oraz szczelnych szamb. Konieczna jest zatem realizacja projektów poprawiających zaopatrzenie mieszkańców w infrastrukturę kanalizacyjną.

Liczba budynków korzystających z sieci wodociągowej od lat utrzymuje się na podobnym (stosunkowo zadowalającym) poziomie. Nadal jednak nie wszyscy mieszkańcy mają możliwość korzystania z wody pochodzącej z sieci – istnieje potrzeba rozbudowy istniejącej sieci.

Na terenie gminy potrzebne są więc prace związane zarówno z budową sieci kanalizacyjnej jak i wodociągowej. Jak również służące przebudowie stacji uzdatniania wody czy budowie ujęcia wody pitnej.

### 2.4.3. GOSPODARKA ODPADAMI

---

Zgodnie z danymi GUS – w 2021 r. na terenie Gminy Śniadowo zebrano 1 279,99 t odpadów. Na jednego mieszkańca przypadało 155,6 kg odpadów zmieszanych. W 2021 r. ilość odebranych odpadów zmieszanych spadła w stosunku od ubiegłego roku o 45,98 t, natomiast ilość odpadów segregowanych znacząco wzrosła - o 57,75 t i osiągnęła największą wartość w stosunku do poprzednich lat.

Może to świadczyć o poprawie jakości prowadzonej przez mieszkańców segregacji odpadów. Jednak w dalszym ciągu udział odpadów zebranych selektywnie w odpadach odebranych ogółem stanowił niedostateczny odsetek – 36,40%, natomiast odpady zmieszane – 63,60%. Na terenie Gminy Śniadowo funkcjonuje Punkt Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych. Zlokalizowany jest on przy ulicy Kościelnej 8b. Nadzór nad PSZOK-iem sprawuje Urząd Gminy Śniadowo.

Zgodnie z „Raportem o Stanie Gminy Śniadowo w 2021 roku” od 01.01.2021 r. do 31.12.2021 r. zgodnie z ustawą o utrzymaniu czystości i porządku w gminach, w wyniku przeprowadzonego przetargu nieograniczonego, odbiór odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości zamieszkałych z terenu Gminy Śniadowo i ich zagospodarowanie, realizowany był przez firmę Zakład Usługowy WINPOL s.c. Lech Jan Wiśniewski Sebastian Wiśniewski, ul. Towarowa 15, 18 - 400 Łomża. Umowa z firmą zawarta została na okres jednego roku (tj. od 01.01.2021 r. – 31.12.2021 r.).

Na terenie Gminy Śniadowo nie ma możliwości przetwarzania niesegregowanych (zmieszanych) odpadów komunalnych, bioodpadów stanowiących odpady komunalne oraz przeznaczonych do składowania pozostałości z sortowania odpadów komunalnych i pozostałości z procesu mechaniczno-biologicznego przetwarzania niesegregowanych (zmieszanych) odpadów komunalnych. Wszystkie odpady przekazywane są do Instalacji Przetwarzania Odpadów Komunalnych w Czartorii, gm. Miastkowo, 18-400 Łomża.

**Wnioski:** Na terenie Gminy Śniadowo działa PSZOK przy ulicy Kościelnej 8b. System odbioru odpadów jest efektywny, choć wciąż mógłby być bardziej przejrzysty i przyjazny dla mieszkańców.

## 2.4.4. INFRASTRUKTURA ELEKTROENERGETYCZNA, CIEPŁOWNICZA I GAZOWA

---

Na obszarze gminy nie ma całościowo zorganizowanej gospodarki w zakresie zaopatrzenia i pokrycia potrzeb ciepłych zarówno mieszkańców jak i przemysłu. Powyższe potrzeby pokrywane są z lokalnych źródeł ciepła – indywidualnych kotłowni wbudowanych, zakładowych, przemysłowych (węglowe, olejowe lub gazowe), bądź tradycyjne ogrzewanie piecowe.

W 2017 r. ostatni raz kiedy odnotowano odsetek ludności korzystający z sieci gazowej na terenie gminy.

Na terenie gminy istnieje infrastruktura energetyczna zaopatrująca mieszkańców w energię elektryczną.

Gmina Śniadowo zasilana jest w energię elektryczną liniami napowietrznymi 15kV z istniejącej stacji transformatorowej 110/15kV /GPZ/ w Łomży. Na terenie gminy znajduje się 51 stacji transformatorowych 15/0,4kV. W większości przypadków są to słupowe stacje transformatorowe typu ŻH, STS lub STSa. Przez teren gminy przebiega także linia energetyczna NN 400 kV.

Przez teren gminy przebiega sieć gazowa wysokiego ciśnienia (gazociąg Polska – Litwa).

Przez jej teren przebiega także Sieć Szerokopasmowej Polski Wschodniej.

**Wnioski:** Na terenie Gminy Śniadowo nie funkcjonuje sieć ciepłownicza ani gazowa. Dostępna jest natomiast infrastruktura energetyczna zaopatrująca mieszkańców w energię elektryczną, jednak część sieci wymaga modernizacji i uzupełnień.

## 2.5. INFRASTRUKTURA SPOŁECZNA

---

### 2.5.1. INFRASTRUKTURA EDUKACYJNA, JAKOŚĆ EDUKACJI

---

Na terenie Gminy Śniadowo, zgodnie z „Raportem o Stanie Gminy Śniadowo w 2021 roku”, w 2021 roku funkcjonowały 2 placówki oświatowe:

- Zespół Szkolno-Przedszkolny w Śniadowie,
- Zespół Szkolno-Przedszkolny w Szczepankowie,

Tabela 11. Ilość uczniów w roku szkolnym 2020/2021

	Ogółem		Oddziały szkolne		Oddziały przed-szkolne	
	2019/20	2020/21	2019/20	2020/21	2019/20	2020/21
ZSP Śniadowo	463	<b>502</b>	336	<b>380</b>	127	<b>122</b>
ZSP Szczepankowo	98	<b>102</b>	81	<b>83</b>	17	<b>19</b>
<b>Razem:</b>	561	<b>604</b>	417	<b>463</b>	144	<b>141</b>

Źródło: Raport o Stanie Gminy Śniadowo w 2021 roku

Największa liczba uczniów uczęszczająca do szkoły podstawowej w latach 2016 - 2020, zgodnie z danymi GUS, wystąpiła w 2020 r. Na jeden oddział w szkołach podstawowych w tym roku przypadało 16 uczniów.

W czasie tworzenia Diagnozy i Strategii dane dotyczące 2021 r. były jeszcze niedostępne. Porównując współczynniki skolaryzacji w stosunku do szkół podstawowych na terenie Gminy Śniadowo, powiatu łomżyńskiego oraz województwa podlaskiego można zauważyć, że najmniejsza wartość wskaźnika występuje na terenie powiatu łomżyńskiego, a największa na terenie województwa podlaskiego. Jedynie w 2016 r. sytuacja w powiecie była lepsza niż w gminie.

Informacje dotyczące wyników egzaminów ośmioklasisty wskazują na to, że sytuacja na terenie gminy w tym zakresie jest stosunkowo zadowalająca jednak wciąż wymaga przeprowadzenia dodatkowych prac służących podniesieniu poziomu nauczania.

Tabela 12. Wyniki egzaminu ósmoklasisty na terenie powiatu łomżyńskiego, 2021 r.

Gmina - nazwa	Typ gminy	Język polski		Matematyka		Język angielski		Język niemiecki	wynik średni (%)	Język rosyjski	
		liczba zdających	wynik średni (%)	liczba zdających	wynik średni (%)	liczba zdających	wynik średni (%)	liczba zdających		liczba zdających	wynik średni (%)
Jedwabne	Miasto	40	54	40	42	30	60			9	
Jedwabne	Obszar wiejski	3		3		3					
Miastkowo	Gmina wiejska	48	49	48	33	48	52				
Nowogród	Miasto	29	54	29	44	29	60				
Piątnica	Gmina wiejska	110	60	110	48	110	65				
Przytuły	Gmina wiejska	20	48	20	35	20	42	1			
Wizna	Gmina wiejska	34	59	35	44	35	49				
Zbójna	Gmina wiejska	33	49	33	31	33	40				
Łomża	Gmina wiejska	89	62	89	49	89	62				
<b>Śniadowo</b>	<b>Gmina wiejska</b>	<b>50</b>	<b>60</b>	<b>50</b>	<b>57</b>	<b>49</b>	<b>63</b>	<b>1</b>			

Źródło: www.oke.lomza.pl

Tabela 13. Wyniki egzaminu ósmoklasisty na terenie powiatu łomżyńskiego, 2022 r.

Gmina - nazwa	Typ gminy	język polski		matematyka		język angielski		język niemiecki		język rosyjski	
		liczba zdających	wynik średni (%)	liczba zdających	wynik średni (%)	liczba zdających	wynik średni (%)	liczba zdających	wynik średni (%)	liczba zdających	wynik średni (%)
Jedwabne	Obszar wiejski	2		2		2					
Jedwabne	Miasto	61	56	61	48	53	57			8	37

Gmina - nazwa	Typ gminy	język polski		matematyka		język angielski		język niemiecki		język rosyjski	
		liczba zdających	wynik średni (%)	liczba zdających	wynik średni (%)	liczba zdających	wynik średni (%)	liczba zdających	wynik średni (%)	liczba zdających	wynik średni (%)
Miastkowo	Gmina wiejska	57	54	57	44	58	59				
Nowogród	Miasto	54	63	55	60	55	63				
Piątnica	Gmina wiejska	121	57	121	56	121	59				
Przytuły	Gmina wiejska	22	58	22	68	22	60				
Wizna	Gmina wiejska	49	60	49	48	49	46				
Zbójna	Gmina wiejska	48	57	48	55	47	49	1			
Łomża	Gmina wiejska	105	60	105	54	105	64				
<b>Śniadowo</b>	<b>Gmina wiejska</b>	<b>65</b>	<b>52</b>	<b>65</b>	<b>58</b>	<b>65</b>	<b>54</b>				

Źródło: [www.oke.lomza.pl](http://www.oke.lomza.pl)



Zgodnie z danymi GUS na terenie Gminy Śniadowo w latach 2016 - 2020 największa ilość osób poddana wychowaniu przedszkolnym wystąpiła w 2016 r. We wszystkich latach analizy było ogółem 2 oddziały przedszkolne. W 2020 r. istniały 3 klasy/grupy.

Zgodnie z danymi GUS na terenie Gminy Śniadowo w 2020 r. istniał 1 punkt przedszkolny. W czasie tworzenia Diagnozy i Strategii dane dotyczące 2021 r. były jeszcze niedostępne.

Porównując wskaźnik ilości dzieci w placówkach wychowania przedszkolnego na 1 tys. dzieci w wieku 3 - 5 lat w Gminie Śniadowo, powiecie łomżyńskim oraz województwie podlaskim można wskazać na jeszcze zadawalający poziom objęcia wychowaniem przedszkolnym najmłodszych mieszkańców Gminy Śniadowo. Wskaźnik ten wprawdzie jest niższy niż średnia dla całego województwa, jednak sytuacja w gminie jest porównywalna dla średniej dla powiatu. Ilość dzieci w placówkach wychowania przedszkolnego na 1 tys. dzieci w wieku 3 – 5 lat w latach 2016 – 2019 był odrobinę wyższy niż w powiecie zaś w 2020 r. odrobinę niższy. W czasie tworzenia Diagnozy i Strategii dane dotyczące 2021 r. w tym zakresie były niedostępne.

**Wnioski:** Na terenie Gminy Śniadowo jest zapewniona edukacja na poziomie podstawowym, funkcjonują tu także placówki wychowania przedszkolnego.

Uczniowie szkoły podstawowej osiągają średnie wyniki z egzaminów zewnętrznych, wobec czego wciąż niezbędna jest organizacja zajęć wyrównawczych, dodatkowych, rozwijających zainteresowania oraz zdolności dzieci i młodzieży.

## **2.5.2. INFRASTRUKTURA SPORTOWA I REKREACYJNA**

---

Na terenie Gminy Śniadowo znajduje się różnorodna infrastruktura sportowo – rekreacyjna. Zaliczyć do niej można:

- boisko sportowe KS Śniadowo 1 szt.,
- Moje Boisko Orlik – 1 szt. w Śniadowie,
- sale gimnastyczne przy Zespołach Szkolno-Przedszkolnych w Śniadowie i Szczepankowie.

Do tego na terenie gminy zlokalizowane są (miejscowość – infrastruktura):

1. Jastrząbka Młoda - plac zabaw,
2. Mężenin – plac zabaw + siłownia,
3. Młynik - plac zabaw,
4. Sierzputy Marki - plac zabaw + elementy siłowni,
5. Sierzputy Zagajne - plac zabaw,
6. Stara Jakać - plac zabaw,

7. Stare Konopki - plac zabaw + elementy siłowni,
8. Śniadowo - plac zabaw + siłownia,
9. Truszki - plac zabaw + elementy siłowni,
10. Wierzbowo - plac zabaw,
11. Ratowo – Piotrowo - plac zabaw,
12. Uśnik – plac zabaw + siłownia,
13. Olszewo - plac zabaw,
14. Śniadowo – siłownia i plac zabaw,
15. Koziki - plac zabaw + siłownia.

Na terenie gminy działalność prowadzi jeden klub sportowy - „Klub Sportowy Śniadowo”.

Do ważniejszych imprez sportowych odbywających się na terenie Gminy Śniadowo zaliczyć można:

- Rozgrywki Podlaskiej Ligi Okręgowej Piłki Nożnej prowadzonej przez Podlaski Związek Piłki Nożnej (Kategoria młodziki i kategoria Orlik),
- Udział w rozgrywkach o Puchar Polski Podlaskiego Związku Piłki Nożnej,
- Turnieje Halowe piłki nożnej,
- Rozgrywki Gminne o Puchar Wójta Gminy Śniadowo i Przewodniczącego Rady Gminy Śniadowo.

**Wnioski:** Na obszarze gminy występuje infrastruktura sportowa i rekreacyjna. Organizowane są tu lokalne imprezy sportowe integrujące i aktywizujące mieszkańców. Część infrastruktury wymaga modernizacji. Warto również rozważyć rozszerzenie oferty imprez sportowych.

### 2.5.3. INFRASTRUKTURA KULTURY, DZIAŁALNOŚĆ KULTURALNA

---

Jednostki kultury związane z terenem gminy:

- Gminny Ośrodek Kultury w Śniadowie,
- Biblioteka Publiczna Gminy Śniadowo,
- Filia Biblioteczna w Szczepankowie.

Gminny Ośrodek Kultury w Śniadowie jako samorządowa instytucja kultury działająca na obszarze wiejskim realizuje różnorodne zadania na terenie Gminy Śniadowo, powiatu łomżyńskiego, a nawet województwa, w szczególności:

- kulturalne,
- edukacyjne,

- opiekuńczo- wychowawcze,
- działania zlecane przez Urząd Gminy Śniadowo.

### Biblioteka

Biblioteka Publiczna Gminy Śniadowo w ramach działalności statutowej organizuje dla dzieci:

- spotkania autorskie,
- konkursy plastyczne i wystawy prac,
- lekcje biblioteczne,
- wycieczki do biblioteki.

Ponadto realizuje projekty, które mają na celu promocję książki i czytelnictwa, integrację społeczności lokalnej oraz zachęcające rodziców do wspólnego spędzania czasu z dziećmi.

Zgodnie z danymi gminy biblioteka posiada 716 aktywnych czytelników.

Zgodnie z danymi GUS w 2021 r. na terenie Gminy Śniadowo biblioteka i jej filia dysponowały księgozbiorem w liczbie 29.247 woluminów.

Z oferty biblioteki skorzystało w 2021 r. 716 osób, które wypożyczyły na zewnątrz 24.430 pozycji. Na 10 tysięcy ludności przypadało 3,8 obiektów.

Na terenie Gminy Śniadowo działają koła gospodyń wiejskich.

**Wnioski:** Na terenie Gminy Śniadowo funkcjonują jednostki kulturalne zapewniające zagospodarowanie czasu wolnego, jednak ich oferta nadal jest niezadowalająca i nie spełnia oczekiwań mieszkańców.

Warto rozszerzyć ofertę kulturalną na terenie gminy.

### **2.5.4. INFRASTRUKTURA OCHRONY ZDROWIA I OPIEKI SPOŁECZNEJ**

---

W zakresie podstawowej opieki medycznej na terenie Gminy Śniadowo usługi wykonuje jedna placówka (zgodnie z danymi GUS, w 2021 r.). Na obszarze gminy funkcjonuje jedna apteka.

W zakresie opieki szpitalnej oraz specjalistycznej mieszkańcy korzystają z usług placówek zlokalizowanych m.in. na terenie miasta Łomża.

Jednym z głównych aspektów w kwestii infrastruktury społecznej i jakości opieki zdrowotnej, który uwzględniono w analizie, jest dostęp pacjentów do świadczeń. Jest on bardzo istotny,

zwłaszcza w kontekście najstarszych mieszkańców gmin. W analizowanych latach liczba udzielonych porad spadała. Na spadek o 1491 porad pomiędzy rokiem 2019 a rokiem 2020 wpływ mogło mieć m.in. pojawienie się pandemii COVID – 19 i wprowadzane ograniczenia).

Zadania z zakresu pomocy społecznej są realizowane przez Ośrodek Pomocy Społecznej (OPS), który jest jednostką organizacyjną gminy. Liczba beneficjentów środowiskowej pomocy społecznej na 10 tys. ludności na terenie gminy w latach 2016 – 2021 spadała.

Analizując zaś dane na temat liczby osób oraz gospodarstw domowych korzystających z pomocy społecznej można również zauważyć tendencję malejącą (z wyjątkiem roku 2018 w przypadku liczby gospodarstw domowych) co jest zjawiskiem korzystnym i może powodować w przyszłości brak konieczności przekazywania dodatkowych środków z budżetu gminy na cele związane z pomocą społeczną.

Zgodnie z danymi gminy pomoc w formie decyzji przyznano dla 125 osób (267 osób w rodzinach) a 28 osób objęto pracą socjalną. W tabeli przedstawiono liczbę rodzin korzystających z zasiłku z pomocy społecznej w podziale na powód trudnej sytuacji życiowej.

Tabela 14. Zasiłki z pomocy społecznej

Powód trudnej sytuacji życiowej	Liczba rodzin	
	Ogółem	W tym: na wsi
Ubóstwo	46	46
Sieroctwo	0	0
Bezdomność	0	0
Potrzeba ochrony macierzyństwa	21	21
W tym: Wielodzietność	21	21
Bezrobocie	22	22
Niepełnosprawność	15	15
Długotrwała lub ciężka choroba	14	14
Bezradność w sprawach opiek.- wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego - ogółem	9	9
W tym: Rodziny niepełne	6	6
Rodziny wielodzietne	1	1
Przemoc w rodzinie	0	0
Potrzeba ochrony ofiar handlu ludźmi	0	0
Alkoholizm	1	1
Narkomania	0	0
Trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego	1	1
Brak umiejętności w przystosowaniu do życia młodzieży opuszczającej placówki opiekuńczo - wychowawcze	0	0

Powód trudnej sytuacji życiowej	Liczba rodzin	
	Ogółem	W tym: na wsi
Trudności w integracji osób, które otrzymały status uchodźcy lub ochronę uzupełniającą	0	0
Zdarzenie losowe	0	0
Sytuacja kryzysowa	0	0
Kłęska żywiołowa lub ekologiczna	0	0

Źródło: Dane Gminy Śniadowo, stan na 31.12.2021 r.

Biorąc pod uwagę beneficjentów środowiskowej pomocy społecznej na 10 tys. ludności w gminie patrząc na sytuację Gminy Śniadowo i innych gmin położonych na terenie powiatu łomżyńskiego sytuacja na jej terenie nie odbiega od sytuacji w innych gminach. Najmniejsza liczba beneficjentów środowiskowej pomocy społecznej znajdowała się w gminie wiejskiej Piątnica, największa w gminie wiejskiej Zbójna. Gmina Śniadowo zajmuje czwarte miejsce z najmniejszą liczbą beneficjentów. W pięciu gminach sytuacja jest gorsza.

Porównując liczbę osób będących beneficjentami środowiskowej pomocy społecznej na 10 tys. ludności w Gminie Śniadowo z adekwatnymi wskaźnikami na poziomie powiatu łomżyńskiego i województwa podlaskiego w latach 2016 - 2020 widać, że sytuacja ta we wszystkich latach była lepsza niż w powiecie i województwie.

W czasie tworzenia Diagnozy i Strategii dane dotyczące 2021 r. były jeszcze niedostępne.

**Wnioski:** Na terenie Gminy Śniadowo zapewniona jest podstawowa opieka medyczna. Dostępny jest także punkt apteczny. Istnieje potrzeba poprawy jakości opieki medycznej.

Głównymi powodami z korzystania z pomocy społecznej na terenie gminy są: ubóstwo, bezrobocie, wielodzietność i potrzeba ochrony macierzyństwa.

#### 2.5.5. BEZPIECZEŃSTWO PUBLICZNE

Nad bezpieczeństwem mieszkańców gminy czuwają funkcjonariusze Posterunku Policji w Śniadowie.

O sprawnie działający system ratowniczo-gaśniczy dbają jednostki Ochotniczej Straży Pożarnej.

Na terenie Gminy Śniadowo działa 9 jednostek ochotniczych straży pożarnych.

Do Krajowego Systemu Ratowniczo-Gaśniczego należą:

- od 1995 r. OSP w Śniadowie,
- od 1997 r. OSP w Szczepankowie.

Pojazdy przystosowane są do udziału w akcjach ratowniczo-gaśniczych a strażacy ochotniczy uczestniczący w działaniach ratowniczych posiadają stosowne przeszkolenie.

Jednostki typu "S" (posiadają samochody pożarnicze):

- OSP Jastrzębka Młoda,
- OSP Stara Jakać.

Jednostki typu "M" (posiadają motopompy):

- OSP Wierzbowo,
- OSP Stare Konopki,
- OSP Szabły Młode,
- OSP Koziki,
- OSP Jemielite Wypychy.

**Wnioski:** Nad bezpieczeństwem mieszkańców gminy czuwa dzielnicowy z Posterunku Policji w Śniadowie oraz strażacy jednostek OSP.

## 2.6. FINANSE SAMORZĄDOWE

Zgodnie z danymi GUS w 2017 r. i 2019 r. gmina odnotowała deficyt budżetowy. W pozostałych okresach dochody przewyższały wydatki, co pozwala na założenie, że w kolejnych latach gmina będzie dysponowała środkami niezbędnymi do realizacji inwestycji poprawiających stan życia mieszkańców.

Zgodnie z Wieloletnią Prognozą Finansową Gminy Śniadowo na lata 2022 – 2025 wraz z prognozą kwoty długu i spłat zobowiązań na lata 2022 - 2029 przewidywane wyniki roczne budżetu (do 2029 r. włącznie) będą dodatnie (jedynie w 2022 r. przewidziano wynik ujemny).

**Wnioski:** Do 2029 r. budżet Gminy Śniadowo będzie się wykazywał nadwyżką budżetową, a więc analizowana jednostka samorządu terytorialnego będzie w stanie wygenerować środki z przeznaczeniem na niezbędne inwestycje rozwojowe.

## 2.7. PODSUMOWANIE DIAGNOZY – ANALIZA SWOT

Jako podsumowanie przeprowadzonej diagnozy oraz po uwzględnieniu badań ankietowych, przygotowano analizę SWOT. Analiza SWOT stanowi jedną z najpopularniejszych metod diagnozy sytuacji, w jakiej znajduje się wspólnota samorządowa. Służy porządkowaniu i segregacji informacji, dzięki czemu stanowi użyteczną pomoc przy dokonywaniu oceny

zasobów i otoczenia danej jednostki samorządu terytorialnego, ułatwia też identyfikację problemów i określenie priorytetów rozwoju. Jej nazwa to skrót od pierwszych liter angielskich słów, stanowiących jednocześnie pola przyporządkowania czynników, mogących mieć wpływ na powodzenie planu strategicznego – silne strony (strenghts), słabe strony (weaknesses), szanse (opportunities)

i zagrożenia (threats).

S -> STRENGHTS, czyli silne strony

W -> WEAKNESSES, czyli słabe strony

O -> OPPORTUNITIES, czyli okazje

T -> THREATS, czyli zagrożenia

Zgodnie z powyższym, czynniki rozwoju podzielić można na wewnętrzne, na które społeczność lokalna ma wpływ (silne i słabe strony), oraz na czynniki zewnętrzne – umiejscowione w bliższym i dalszym otoczeniu jednostki (szanse i zagrożenia). Podział ten można przeprowadzić również w inny sposób, mianowicie: czynniki pozytywne, czyli atuty i szanse, oraz czynniki negatywne, czyli wady i zagrożenia.

Zgodnie z zakresem przeprowadzonej diagnozy oraz w oparciu o sfery najbardziej istotne dla rozwoju gminy, analizę SWOT przeprowadzono w pięciu obszarach:

- sfera przestrzenno-środowiskowa;
- sfera społeczna;
- sfera gospodarcza;
- infrastruktura techniczna;
- infrastruktura społeczna, jakość życia mieszkańców.

Pomimo stosunkowo niewielkiej liczby ankietowanych, z ich odpowiedzi można wyciągnąć wnioski jak mieszkańcy postrzegają teren gminy.

Zauważają oni ważność środków finansowych z Unii Europejskiej dla rozwoju i funkcjonowania gminy (wśród głównych szans rozwojowych wskazano dostęp do nich, a wśród najważniejszych ograniczeń ograniczony do nich dostęp).

Stosunkowo dobrze oceniono stan dróg na terenie gminy, wręcz nawet wskazano go jako mocną stronę Gminy Śniadowo. Jednocześnie jednak wskazano, że ważnym aspektem do poprawy jest poprawa infrastruktury drogowej – chodników i dróg.

Uznano, że gmina ma korzystne położenie, estetyka budynków użyteczności publicznej i ich funkcjonalność jest zadawalająca. Jednocześnie widzą duże braki w komunikacji zbiorowej, w tym zauważają brak dogodnych międzymiastowych połączeń komunikacyjnych (linie autobusowe).



Zauważają też braki w poziomie zaangażowania mieszkańców w sprawy społeczności lokalnej. Wręcz niską inicjatywę społeczną uznano, że jedną z głównych słabych stron gminy. Widzą też trudności w możliwości znalezienia zatrudnienia oraz uznają, że wymaga poprawy rozwój przedsiębiorczości/ ułatwienie zakładania i prowadzenia działalności gospodarczej a brak podmiotów gospodarczych o silnej pozycji w regionie jest istotną słabą stroną tego terenu.

Do tego problemem na terenie gminy jest: słaby dostęp do opieki medycznej. Co wraz z największymi zagrożeniami: niskim przyrostem naturalnym i ucieczką ludzi młodych z obszarów wiejskich do większych miast dopełnia obraz gminy w oczach jej mieszkańców.

Sfera przestrzenno-środowiskowa	
Silne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> <li>– korzystne położenie komunikacyjne;</li> <li>– tradycje kultywowane podtrzymywane przez mieszkańców;</li> <li>– funkcjonujące koła gospodyń wiejskich;</li> <li>– cenne zabytki architektoniczne;</li> <li>– duża świadomość społeczna lokalnego dziedzictwa kulturowego;</li> <li>– walory kulturowe;</li> <li>– zadawalający stan części dróg;</li> <li>– istnienie studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>– niewystarczający stan techniczny części dróg;</li> <li>– niewystarczająca długość sieci kanalizacyjnej i niewystarczająca ilość przydomowych oczyszczalni ścieków oraz szczelnych szamb;</li> <li>– niewystarczający poziom izolacyjności budynków;</li> <li>– niewystarczający poziom wykorzystania odnawialnych źródeł energii w budynkach użyteczności publicznej oraz w budynkach indywidualnych;</li> <li>– niewystarczający poziom efektywności energetycznej części budynków indywidualnych i użyteczności publicznej;</li> <li>– występowanie nieefektywnego oświetlenia ulicznego;</li> <li>– zanieczyszczenie wód powierzchniowych;</li> <li>– budynki wymagające przeprowadzenia prac rewitalizacyjnych</li> </ul>
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> <li>– racjonalna polityka przestrzenna;</li> <li>– poprawa dostępności terenów i poprawa systemów komunikacji;</li> <li>– możliwość pozyskania funduszy w nowej perspektywie finansowej;</li> <li>– stworzenie spójnej oferty turystycznej oraz rozwój i rozbudowa zaplecza rekreacyjnego i okołatourystycznego;</li> <li>– tworzenie i rozbudowa istniejących tras turystycznych;</li> <li>– poprawa oznakowania poziomego i pionowego;</li> <li>– poprawa czystości środowiska naturalnego;</li> <li>– zwiększenie efektywności energetycznej budynków wraz ze zwiększeniem wykorzystywania odnawialnych źródeł energii</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>– przewlekłość procedur lokalizacyjnych inwestycji;</li> <li>– duże koszty opracowania planów zagospodarowania przestrzennego;</li> <li>– zwiększenie kosztów montażu alternatywnych źródeł energii;</li> <li>– niestabilność warunków ekonomiczno-prawnych mająca wpływ na zachowania i wybory mieszkańców</li> </ul>

Sfera społeczna	
Silne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> <li>– wzrastający poziom życia mieszkańców (w tym polepszenie dostępu mieszkańców do infrastruktury);</li> <li>– podnoszenie poziomu wykształcenia przez mieszkańców gminy;</li> <li>– świadomość społeczna lokalnego dziedzictwa kulturowego;</li> <li>– wzrastająca liczba mieszkań;</li> <li>– spadająca liczba osób bezrobotnych, wzrost liczby osób pracujących;</li> <li>– wzrastająca ilość podmiotów gospodarki narodowej</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>– niekorzystne zmiany demograficzne w tym starzenie się społeczeństwa (ujemne saldo migracji, ujemny przyrost naturalny, spadek liczby mieszkańców w wieku przedprodukcyjnym i produkcyjnym);</li> <li>– niedostateczny poziom wykształcenia mieszkańców;</li> <li>– występowanie zauważalnych przez mieszkańców problemów społecznych – np. alkoholizm;</li> <li>– zauważalny przez mieszkańców problem z dostępem do opieki medycznej;</li> <li>– niski poziom wiedzy mieszkańców w zakresie edukacji ekologicznej;</li> <li>– niewystarczająca oferta zagospodarowania czasu wolnego dzieci, młodzieży i dorosłych, a także seniorów;</li> <li>– niewystarczająca jakość oraz różnorodność wydarzeń kulturalno – rozrywkowych odbywających się na terenie;</li> <li>– zauważalne przez mieszkańców braki w promocji gminy;</li> <li>– wciąż występujące braki mieszkaniowe w tym terenów przeznaczonych na budownictwo jednorodzinne</li> </ul>
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> <li>– lokalizacja gminy;</li> <li>– rozwój rolnictwa ekologicznego;</li> <li>– zapotrzebowanie na wypoczynek w gospodarstwach rolnych;</li> <li>– stworzenie spójnej oferty turystycznej oraz rozwój i rozbudowa zaplecza rekreacyjnego i okołoturystycznego zapewniających dodatkowe dochody dla mieszkańców gminy;</li> <li>– krzewienie kultury regionalnej, tworzenie i promowanie produktów regionalnych</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>– niekorzystne ogólnopolskie zmiany demograficzne;</li> <li>– zbyt mała różnica między najniższym wynagrodzeniem, a wysokością świadczeń socjalnych;</li> <li>– rosnące koszty pracy;</li> <li>– ucieczka ludzi młodych z obszarów wiejskich do większych miast;</li> <li>– rosnące koszty życia</li> </ul>

Sfera gospodarcza	
Silne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> <li>– potencjał do rozwoju turystyki dzięki korzystnemu położeniu;</li> <li>– istnienie wyznaczonych terenów inwestycyjnych</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>– niewystarczający części stan infrastruktury oraz bazy turystycznej;</li> <li>– mała ilość podmiotów gospodarczych;</li> <li>– brak podmiotów gospodarczych o silnej pozycji w regionie;</li> <li>– zauważalne przez mieszkańców braki w promocji gminy;</li> <li>– zauważalna przez mieszkańców niska inicjatywa społeczna</li> </ul>
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> <li>– możliwość pozyskania funduszy w nowej perspektywie finansowej;</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>– brak jednolitej oferty turystycznej na terenie powiatu;</li> </ul>

<ul style="list-style-type: none"> <li>– zapotrzebowanie na wypoczynek w gospodarstwach rolnych,</li> <li>– transfer nowych technologii do rolnictwa zmierzających do modernizacji zaplecza technicznego;</li> <li>– stworzenie spójnej oferty turystycznej oraz rozwój i rozbudowa zaplecza rekreacyjnego i okółoturystycznego;</li> <li>– pozyskanie terenów pod budownictwo przemysłowe</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>– niestabilność warunków ekonomiczno-prawnych dla działalności gospodarczej;</li> <li>– zbyt mała różnica między najniższym wynagrodzeniem, a wysokością świadczeń socjalnych;</li> <li>– rosnące koszty prowadzenia działalności gospodarczej;</li> <li>– brak dostępu do środków zewnętrznych - dofinansowań</li> </ul>
---	--

Infrastruktura techniczna	
Silne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> <li>– efektywny system gospodarki odpadami;</li> <li>– funkcjonowanie PSZOK;</li> <li>– prowadzenie prac polepszających stan dróg na terenie gminy</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>– niewystarczająca długość sieci kanalizacyjnej oraz niewystarczająca ilość przydomowych oczyszczalni ścieków oraz szczelnych szamb;</li> <li>– niewystarczający poziom izolacyjności części budynków użyteczności publicznej oraz obiektów prywatnych;</li> <li>– niewystarczający poziom wykorzystania odnawialnych źródeł energii w budynkach użyteczności publicznej oraz w budynkach indywidualnych;</li> <li>– niewystarczający poziom efektywności energetycznej części budynków indywidualnych;</li> <li>– niedostateczny stan dróg oraz infrastruktury drogowej (chodniki, ścieżki rowerowe, oświetlenie);</li> <li>– brak funkcjonującej sieci gazowej;</li> <li>– sieć wodociągowa wymagająca rozbudowy i przeprowadzenie prac modernizacyjnych</li> </ul>
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> <li>– racjonalna polityka przestrzenna, tworzenie planów miejscowych na terenach rozwojowych,</li> <li>– poprawa dostępności terenów i poprawa systemów komunikacji,</li> <li>– możliwość pozyskania funduszy w nowej perspektywie finansowej;</li> <li>– rozwój infrastruktury wodno – ściekowej;</li> <li>– stworzenie korzystnych warunków do tworzenia farm wiatrowych i innej przyjaznej dla środowiska infrastruktury wytwarzającej energię;</li> <li>– budowa ujęcia wody pitnej i modernizacja istniejących stacji uzdatniania wody</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>– przewlekłość procedur lokalizacyjnych inwestycji,</li> <li>– duże koszty opracowania planów zagospodarowania przestrzennego,</li> <li>– wzrost kosztów budowy alternatywnych źródeł energii,</li> <li>– zmiany prawa powodujące zmniejszenie opłacalności wykorzystania odnawialnych źródeł energii;</li> <li>– wzrost kosztów przeprowadzania inwestycji w infrastrukturę w wyniku wzrastających cen</li> </ul>

Infrastruktura społeczna, jakość życia mieszkańców	
Silne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> <li>– funkcjonowanie placówek wychowania przedszkolnego;</li> <li>– funkcjonowanie szkół podstawowych;</li> <li>– funkcjonowanie ośrodka zdrowia;</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>– niewystarczający poziom wiedzy mieszkańców;</li> <li>– niewystarczająca oferta w zakresie zajęć pozalekcyjnych;</li> </ul>

<ul style="list-style-type: none"> <li>– funkcjonowanie Ochotniczej Straży Pożarnej zapewniającej bezpieczeństwo mieszkańców</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>– niewystarczający system aktywizacji osób starszych, dorosłych oraz młodzieży;</li> <li>– niesatysfakcjonujący poziom opieki medycznej</li> </ul>
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> <li>– możliwość pozyskania funduszy w nowej perspektywie finansowej;</li> <li>– zwiększenie współpracy Gminy Śniadowo z organizacjami pozarządowymi;</li> <li>– przeznaczenie dodatkowych środków finansowych na dofinansowanie inicjatyw organizacji pozarządowych;</li> <li>– poprawa bezpieczeństwa poprzez m.in. poprawę oznakowania poziomego i pionowego;</li> <li>– krzewienie kultury regionalnej, tworzenie i promowanie produktów regionalnych;</li> <li>– poprawa jakości edukacji</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>– zmiany przepisów prawnych dotyczących polityki finansowej jednostek samorządu terytorialnego;</li> <li>– trudności w pozyskaniu zewnętrznych funduszy;</li> <li>– wzrost kosztów funkcjonowania instytucji kultury i edukacji</li> </ul>

### 3. ROZWÓJ STRATEGICZNY GMINY ŚNIADOWO

#### 3.1. WIZJA ROZWOJU

Wizja rozwoju Gminy Śniadowo jest stanem docelowym, który zostanie osiągnięty z wykorzystaniem możliwości i zasobów gminy w perspektywie do roku 2030. Zdefiniowana wizja stawia do realizacji cele i wyznacza kierunki działania, które wygenerują wzrost poziomu jakości życia obecnych mieszkańców, a także zachęci do osiedlania się nowych. Spowoduje tym samym wzrost atrakcyjności turystycznej oraz inwestycyjnej gminy.

Wizja rozwoju gminy została zdefiniowana następująco:

**Gmina Śniadowo jest miejscem przyjaznym dla uczestników życia społeczno – gospodarczego na jej terenie (w tym jej mieszkańców), dbającym o zaspokojenie ich potrzeb (m.in. poprzez wysoką jakość usług oraz mądrym gospodarowaniu posiadanymi zasobami), jest to miejsce o wysokim poziomie bezpieczeństwa, korzystającym ze swych walorów z myślą o obecnych i przyszłych pokoleniach**

Do roku 2030 Gmina Śniadowo będzie czystym i przyjaznym dla środowiska ośrodkiem, dzięki czemu stworzy wysokiej jakości przestrzeń do życia dla obecnych i nowych mieszkańców. Będzie to obszar ze sprawną i efektywną wielosektorową gospodarką, spójny społecznie i terytorialnie bazujący na kapitale intelektualnym oraz potencjale turystycznym.

#### 3.2. MISJA ROZWOJU

Misja rozwoju Gminy Śniadowo została zdefiniowana następująco:

**Bezpieczna gmina rozwijająca się wielotorowo dla zapewnienia wysokiego standardu życia mieszkańców**

Misja strategii warunkuje sformułowanie kierunków bezpośrednich i pośrednich działań – celów strategicznych i operacyjnych. Gmina Śniadowo za pomocą wyznaczonych celów

będzie dążyć do podwyższenia jakości życia mieszkańców w taki sposób, aby poszczególne dziedziny życia i gospodarki wzajemnie się uzupełniały i przenikały w celu stworzenia kompleksowej poprawy warunków. Położenie geograficzne oraz bogate walory przyrodniczo – kulturowe (liczne obszary i obiekty podlegające ochronie, bogate tradycje związane charakterem obszaru) powodują, iż gmina jest atrakcyjnym miejscem, zarówno pod względem turystycznym, jak i gospodarczym. Świadomość ekologiczna mieszkańców oraz czyste i zadbane środowisko będą sprzyjać naturalnej produkcji rolnej, a bogate walory krajobrazu zdeterminują możliwości rozwoju w kierunku turystyki, ekoturystyki i agroturystyki stanowiącej jeden ze składników rozwoju ekonomicznego.

Gmina Śniadowo aspiruje do wysoko rozwiniętej turystyki i agroturystyki, poprzez wykorzystanie walorów przyrodniczych, zachowując i rozbudowując ład ekologiczny. Ponadto, gmina będzie dążyć do stworzenia warunków rozwoju dla handlu i gastronomii, zwłaszcza w sektorze rolnictwa, a także do wykorzystania potencjału obszaru terytorialnego. Gmina dążyć będzie do rozwiązywania problemów społecznych, stymulowania aktywności zawodowej sprzyjającej włączeniu społecznemu oraz podniesienia jakości życia mieszkańców. Ważnym aspektem będzie także rozwój infrastruktury technicznej – polegający na takich działaniach jak m.in. przebudowa i modernizacja dróg oraz poprawa infrastruktury wodno-kanalizacyjnej w tym modernizacja sieci oczyszczalni ścieków.

Dla Gminy Śniadowo ważne jest zwiększenie wykorzystania najnowszej technologii, zwiększenie atrakcyjności pod względem jakości życia mieszkańców. Ma zamiar wspierać oddolne inicjatywy dla jak najlepszego wykorzystania potencjałów rozwojowych i niwelowania słabości terenu. Jak również poprawić organizację m.in. poprzez opracowanie planu zagospodarowania przestrzennego. Planowane działania będą wspierać cele wskazane w Strategii Województwa Podlaskiego.

Ważna jest spójność rozwoju – rozwój zarazem na płaszczyźnie gospodarczej, społecznej, gospodarczej, środowiskowej i przestrzennej jak również wzmacnianie przewag i wspomniana wcześniej poprawa organizacji, jakości zarządzania. Tym samym podejmowane działania i postawione cele zgodne są z założeniami Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2030.

Dotychczas przeprowadzone inwestycje w sposób znaczący podnoszą atrakcyjność inwestycyjną gminy. Przeprowadzona analiza SWOT wskazuje jednak obszary wymagające dalszej pracy i interwencji, koniecznych do utrzymania właściwej polityki prorozwojowej. Diagnoza sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej w wielu sferach pokazuje bardzo pozytywne zjawiska zachodzące na terenie gminy (np. rozwój sieci kanalizacyjnej, poziom

aktywności gospodarczej i przedsiębiorczość mieszkańców). Analiza wewnętrznych czynników warunkujących zrównoważony rozwój gminy w wielu przypadkach pokazuje dynamiczne i prorozwojowe trendy. Jednak analiza czynników zewnętrznych wskazuje na pojawiające się zagrożenia zahamowania procesów przyczyniających się do dalszej, zrównoważonej polityki prorozwojowej gminy. Pogłębiający się od wielu lat kryzys strefy euro, trwająca konsolidacja finansów publicznych oraz proces oddłużania sektora prywatnego, pandemia COVID-19, rosnąca inflacja, niestabilna sytuacja międzynarodowa, które były głównymi przyczynami spowolnienia gospodarczego w całej Europie, negatywnie wpływają na jednostki zarządzania administracją publiczną na wszystkich szczeblach. Wpływ ten odczuwają również mieszkańcy gminy, czyli konsumenci oraz przedsiębiorcy, którzy napotykać liczne problemy, w szczególności z uwagi na znaczny spadek dynamiki udzielanych kredytów przez banki, wzrost cen oraz zmiany na rynku pracy. Czynnikiemami zewnętrznymi, które mogą utrzymać spowolnienie gospodarcze na rynkach Europy są pogarszające się perspektywy wzrostu dla krajów strefy euro, jak również ogólna niekorzystna sytuacja polityczna w niektórych krajach na świecie, która w sposób znaczący wpływa na wszystkie rynki finansowe. Wskazuje to na konieczność podjęcia działań prewencyjnych oraz rozważnego planowania przyszłości gminy.

Diagnoza sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej Gminy Śniadowo, wyniki przeprowadzonych badań ankietowych oraz przeprowadzona analiza SWOT pozwoliły na wyznaczenie celów, które w znaczący sposób wpływają na jej przyszły rozwój gospodarczy, społeczny, ekologiczny i przestrzenny. Wokół wskazanych celów skoncentruje się działalność Gminy Śniadowo przy współpracy z partnerami sektora publicznego, prywatnego, trzeciego sektora oraz społeczeństwem.

### **3.3. CELE STRATEGII**

W ramach Strategii Rozwoju Gminy Śniadowo zostały wyznaczone następujące cele strategiczne, cele operacyjne oraz kierunki działań:

#### **Cel strategiczny I. Nowoczesna infrastruktura techniczna**

- Cel operacyjny I.1 Rozwój infrastruktury komunikacyjnej oraz poprawa dostępności i atrakcyjności transportu zbiorowego:
- Kierunki działań:
  - współpraca z zarządami dróg powiatowych, wojewódzkich i krajowych przy ich przebudowie, rozbudowie i modernizacji,



- modernizacja i poprawa stanu technicznego istniejącej gminnej infrastruktury drogowej – budowa, przebudowa, rozbudowa, remont, zmiana nawierzchni i modernizacja dróg,
  - budowa i modernizacja infrastruktury towarzyszącej: chodników, oświetlenia ulicznego,
  - modernizacja i poprawa oznakowania (w tym także poziomego),
  - modernizacja istniejących i budowa nowych ścieżek rowerowych,
  - poprawa bezpieczeństwa uczestników ruchu drogowego,
  - poprawa bezpieczeństwa na skrzyżowaniach,
  - zwiększenie ilości miejsc parkingowych,
  - zapewnienie dostępności przystanków komunikacji zbiorowej,
  - poprawa możliwości korzystania z transportu zbiorowego,
  - ograniczenie emisji CO<sub>2</sub> poprzez zwiększenie udziału ekologicznych środków transportu.
- Cel operacyjny I.2 Rozbudowa systemów wodno-kanalizacyjnych:
- Kierunki działań:
- budowa przydomowych oczyszczalni ścieków oraz budowa szamb (jeśli nie ma ku temu przeciwwskazań),
  - rozbudowa sieci wodociągowej,
  - modernizacja stacji uzdatniania wody,
  - budowa ujęcia wody pitnej (studnia głębinowa),
  - rozbudowa sieci kanalizacyjnej,
  - modernizacja oczyszczalni ścieków.
- Cel operacyjny I.3 Rozwój gospodarki przestrzennej:
- Kierunki działań:
- inwentaryzacja gruntów, bazy lokalowej, infrastruktury towarzyszącej mającej potencjał do wykorzystania w działalności gospodarczej w celu uwzględnienia jej w ofercie inwestycyjnej,
  - tworzenie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego w zakresie nowych terenów pod działalność gospodarczą,
  - uzbrajanie terenów stref potencjalnej aktywności gospodarczej,
  - systematyczne wyznaczanie terenów pod budownictwo jednorodzinne,
  - rozwój terenów pod budownictwo mieszkaniowe oraz poprawa standardu istniejących zasobów mieszkaniowych,

- tworzenie planów zagospodarowania przestrzennego pod kątem infrastruktury turystycznej, wskazujących funkcje kluczowych dla gminy obszarów o wysokich walorach przyrodniczych z uwzględnieniem uwarunkowań ich ochrony, w celu odpowiedniego zorganizowania ruchu turystycznego i okołoturystycznego.
- Cel operacyjny I.4 Rozwój infrastruktury i technologii informacyjno – komunikacyjnych:
- Kierunki działań:
  - wdrożenie działań mających na celu zapewnienie dostępu do szerokopasmowego Internetu,
  - zapewnienie powszechnego dostępu do e-usług i e-administracji,
  - nawiązanie współpracy z partnerami świadczącymi nowoczesne usługi telekomunikacyjne.

## Cel strategiczny II. Poprawa kreatywności i konkurencyjności mieszkańców

- Cel operacyjny II.1 Rozwiązywanie problemów społecznych i stymulowanie aktywności zawodowej sprzyjającej włączeniu społecznemu:
- Kierunki działania:
  - zapewnienie sprawnego systemu pomocy społecznej,
  - budowa domu pomocy społecznej,
  - budowa bloku komunalnego,
  - tworzenie, udoskonalanie i realizacja programów pomocy rodzinie i pomocy społecznej przeciwdziałających wykluczeniu społecznemu,
  - współpraca przy wdrażaniu programów przeciwdziałania bezrobociu, wsparcie bezrobotnych w poszukiwaniu pracy,
  - wprowadzenie działań mających na celu ograniczenie patologii społecznych poprzez profilaktykę, np. grupy wsparcia, profesjonalne doradztwo prawne, zawodowe, pomoc psychologiczną, poradnictwo, mediacje i inne,
  - wsparcie opieki nad dziećmi (poprawa dostępu do usług przedszkolnych i opieki nad małym dzieckiem) oraz nad osobami starszymi (formy instytucjonalne, rodzinne, pomoc sąsiedzka i inne),
  - wspieranie działań związanych z aktywizacją zawodową społeczności wiejskiej oraz działań mających na celu zwiększenie adaptacji do nowych zawodów i mobilności mieszkańców,
  - podnoszenie kwalifikacji mieszkańców, w szczególności w zakresie obsługi ruchu turystycznego, handlu i rzemiosła oraz zawodów nierolniczych, kształtowanie postaw rynkowych i innowacyjnych,

- budowanie przyjaznej polityki dla przedsiębiorców inwestujących w zawodowy rozwój zasobów ludzkich i system szkoleń,
  - zwiększenie absorpcji środków z Unii Europejskiej na programy służące podnoszeniu kwalifikacji osób pozostających bez pracy.
- Cel operacyjny II.2. Podniesienie poziomu wykształcenia i kwalifikacji zawodowych społeczności:
- Kierunki działania:
- stymulowanie powstania współpracy placówek oświatowych oraz wymiany doświadczeń w zakresie efektywnego przygotowania młodzieży do życia zawodowego,
  - organizacja zajęć pozalekcyjnych, wyrównawczych, szkoleniowych, rozwijających zainteresowania dzieci i młodzieży w obiektach placówek oświatowych i kulturalnych,
  - wspieranie i promocja innowacyjnych form kształcenia (np. e-edukacja).
- Cel operacyjny II.3. Poprawa poziomu opieki zdrowotnej:
- Kierunki działania:
- poprawa dostępu do poradni specjalistycznych,
  - poprawa jakości i dostępu do usług pielęgniarских i stomatologicznych w szkołach,
  - poprawa dostępności i jakości usług podstawowej opieki medycznej,
  - stworzenie miejsca całodobowej opieki dla różnych osób potrzebujących wsparcia z powodu wieku, choroby lub niepełnosprawności, niemogącej samodzielnie funkcjonować w codziennym życiu.
- Cel operacyjny II.4. Podniesienie jakości usług oraz poprawa dostępności opieki żłobkowej i edukacji przedszkolnej:
- Kierunki działania:
- utworzenie systemu opieki nad małym dzieckiem (żłobków, punktów żłobkowych),
  - wspieranie powstania rodzinnych dziennych punktów opieki nad dzieckiem na terenie gminy,
  - rozwój różnych form wychowania przedszkolnego,
  - dostosowanie ilości placówek przedszkolnych oraz godzin ich funkcjonowania do potrzeb mieszkańców oraz poprawa dostępności tych miejsc,
  - racjonalizacja struktury placówek oświatowych w zależności od zmian struktury demograficznej,

- podniesienie jakości oferty edukacji przedszkolnej oraz dostosowanie jej do zmieniających się potrzeb lokalnej społeczności (uzupełnienie o zajęcia korekcyjne, językowe, prozdrowotne, proekologiczne, sportowe i inne),
  - stymulowanie aktywności organizacji pozarządowych w pozyskiwaniu środków zewnętrznych na projekty skierowane do dzieci w wieku przedszkolnym.
- Cel operacyjny II.5 Rozwój i poszerzenie funkcji obiektów dydaktycznych, kulturalnych oraz sportowo-rekreacyjnych, stworzenie profesjonalnej oferty:
- Kierunki działania:
- modernizacja i rozbudowa infrastruktury bazy oświatowej oraz doposażenie w sprzęt komputerowy, audiowizualny i pomoce dydaktyczne,
  - zapewnienie wysokiego poziomu usług edukacyjnych oraz stworzenie oferty edukacji pozaszkolnej (zajęcia pozalekcyjne, sportowe, kursy, zajęcia taneczne, aktorskie i inne) na bazie gminnych placówek oświatowych i kulturalnych skierowane do dzieci, dorosłych, osób starszych, niepełnosprawnych,
  - wspieranie młodzieży najzdolniejszej (system nagród i stypendiów),
  - wsparcie młodzieży mniej uzdolnionej (dodatkowe zajęcia wyrównawcze),
  - budowa nowej i modernizacja istniejącej infrastruktury sportowo – rekreacyjnej (placów zabaw, siłowni zewnętrznych),
  - wyznaczenie terenu pod utworzenie infrastruktury dla różnych form aktywności ruchowej,
  - wspieranie form aktywności ruchowej dla dzieci i młodzieży,
  - modernizacja świetlic wiejskich,
  - wzmocnienie współpracy i przedsięwzięć społecznych lokalnie działających podmiotów sektora publicznego, prywatnego i pozarządowego,
  - poszukiwanie nowych, atrakcyjnych form spędzania czasu wolnego dla dzieci, młodzieży i dorosłych, osób starszych i niepełnosprawnych,
  - likwidacja barier architektonicznych dla osób niepełnosprawnych ruchowo,
  - poszerzenie istniejącej oferty dla mieszkańców gminy (organizacja wystaw, koncertów, promocja czytelnictwa i uzupełnienie punktów bibliotecznych) z uwzględnieniem włączenia w przedsięwzięcia kulturalne osób niepełnosprawnych oraz starszych,
  - promocja sportu i aktywnego wypoczynku, wspieranie działalności klubów sportowych, zwiększenie ilości animatorów sportowych, trenerów,
  - zwiększenie aktywności organizacji pozarządowych w pozyskiwaniu zewnętrznych źródeł finansowania przedsięwzięć edukacyjnych, kulturalnych i sportowych,
  - zagospodarowanie terenów rekreacyjnych.

- Cel operacyjny II.6 Budowanie i upowszechnianie społeczeństwa informacyjnego:
- Kierunki działania:
  - zapewnienie dostępu do szerokopasmowego Internetu na terenie gminy,
  - współdziałanie w zakresie umożliwienia rozwoju e-administracji, e-edukacji, e-zdrowia, e-bezpieczeństwa.
- Cel operacyjny II.7 Rozwijanie tożsamości i integracji społeczności:
- Kierunki działania:
  - współpraca w zakresie ochrony zabytków oraz miejsc pamięci,
  - integracja mieszkańców wokół działalności organizacji trzeciego sektora,
  - wspieranie inicjatyw oddolnych organizacji wydarzeń kulturalnych, sportowych i rekreacyjnych,
  - wdrożenie systemu działań aktywizujących osoby starsze oraz kultywowanie tradycji i tożsamości lokalnej społeczności,
  - promocja postaw prospołecznych i obywatelskich,
  - wdrożenie działań przeciwko dyskryminacji społeczeństwa, w tym kobiet, osób niepełnosprawnych, likwidowanie barier społecznych,
  - wdrożenie działań mających na celu integrację mieszkańców gminy z nowo osiedlonymi,
  - poprawa estetyki przestrzeni, tworzenie „serc miejscowości”, placów zabaw, skwerów i innych jako miejsc spędzania wolnego czasu dzieci, młodzieży i dorosłych,
  - rewitalizacja obszarów zdegradowanych, podniesienie poziomu kapitału społecznego na tym terenie,
  - wspieranie i promowanie działalności kół gospodyń wiejskich,
  - wspieranie i promowanie lokalnych twórców,
  - wspieranie i promowanie tradycji mniejszości narodowych,
  - stworzenie i promowanie lokalnych produktów.

### **Cel strategiczny III. Innowacyjna i efektywna gospodarka**

- Cel operacyjny III.1 Rozwój i wzrost konkurencyjności mikro, małych i średnich przedsiębiorstw:
- Kierunki działania:
  - wsparcie wykorzystania potencjału obszaru terytorialnego gminy,
  - wsparcie różnicowania działalności gospodarczej,
  - zapewnienie mikro, małym i średnim przedsiębiorcom wsparcia instytucjonalnego, pomoc i ułatwienie dostępu do informacji o możliwościach pozyskania środków na

- o utworzenie lub rozwój firmy, w tym środków z Powiatowego Urzędu Pracy, środków przeznaczonych na rozwój obszarów wiejskich i innych funduszy Unii Europejskiej,
  - o wsparcie i promocja postaw przedsiębiorczości, tworzenie miejsc pracy,
  - o stworzenie i promowanie regionalnych produktów.
- Cel operacyjny III.2 Wsparcie rozwoju sektora usług rolno – spożywczych, handlu i rzemiosła:
- Kierunki działania:
  - o stymulowanie działań mających na celu utworzenie na terenie gminy centrum usług, handlu, gastronomii i rzemiosła poprzez aktywne poszukiwanie inwestorów,
  - o pomoc w zakresie pozyskania zewnętrznych źródeł finansowania dla przedsiębiorców, stworzenie profesjonalnego doradztwa,
  - o wsparcie rozwoju usług rolno – spożywczych, handlu i rzemiosła wysokiej jakości poprzez promocję nowoczesnych technologii.
- Cel operacyjny III.3 Stworzenie atrakcyjnej oferty turystycznej, agroturystycznej i ekoturystycznej gminy w oparciu o zasoby przyrodnicze, historyczne i kulturowe oraz innowacyjne ich wykorzystanie:
- Kierunki działania:
  - o wspieranie rozwoju infrastruktury turystyczno - rekreacyjnej, bazy noclegowej oraz gastronomicznej,
  - o budowa ścieżek rowerowych i pieszo-rowerowych, rozbudowa istniejących szlaków turystycznych,
  - o wspieranie rozwoju oferty usługowej wzdłuż szlaków turystycznych,
  - o budowa punktów widokowych, parkingów w pobliżu tras turystycznych w miejscach atrakcyjnych krajobrazowo,
  - o współpraca z partnerami w zakresie zagospodarowania terenu wokół zbiorników wodnych pod kątem turystyki i rekreacji (przystań, zagospodarowanie plaży, wiaty, miejsca integracji i rekreacji, miejsca na ogniska i inne),
  - o wspieranie utworzenia wraz z innymi gminami zintegrowanej informacji turystycznej i promocji gminy,
  - o poprawa oznakowania atrakcji turystycznych gminy oraz dróg dojazdowych,
  - o wykorzystanie potencjału lokalnych kapel, zespołów ludowych, śpiewaczych, a także zdefiniowanych produktów turystycznych do promocji turystycznej gminy,
  - o stworzenie spójnej, kompleksowej oferty turystycznej z uwzględnieniem turystyki kulturowej, aktywnej, rekreacyjnej, specjalistycznej, jak również konferencyjnej,
  - o organizacja rajdów pieszych, konnych, rowerowych i ich promocja,

- o zagospodarowanie plaż gminnych,
- o nawiązanie współpracy z podmiotami branży turystycznej, wojewódzkimi i centralnymi punktami informacji turystycznej w celu efektywnej dystrybucji oferty.

#### **Cel strategiczny IV. Zapewnienie środowiska naturalnego wysokiej jakości, ochrona wartości przyrodniczych i historycznych**

- Cel operacyjny IV.1 Ochrona dziedzictwa przyrodniczego i racjonalna gospodarka zasobami:
- Kierunki działań:
  - o zachowanie ciągłości terenów otwartych, ciągów ekologicznych, istniejących na terenie gminy cieków wodnych i użytków zielonych,
  - o uporządkowanie systemu odprowadzania wód opadowych,
  - o realizacja programu usuwania azbestu,
  - o wspieranie działań mających na celu ochronę środowiska przyrodniczego i krajobrazu,
  - o wspieranie racjonalnej gospodarki zasobami wodnymi,
  - o promocja i wspieranie ekologicznych przedsięwzięć inwestycyjnych,
  - o rozbudowa systemów wodociągowych,
  - o modernizacja stacji uzdatniania wody,
  - o rozbudowa sieci kanalizacyjnej, dbanie o jej stan i prawidłowe działanie,
  - o budowa przydomowych oczyszczalni ścieków oraz budowa szamb na terenach o rozproszonej zabudowie,
  - o prowadzenie i monitorowanie racjonalnej gospodarki odpadami,
  - o usuwanie folii rolniczej i innych odpadów pochodzących z działalności rolniczej,
  - o edukacja mieszkańców z zakresu naturalnych zasobów środowiska oraz ich ochrony,
  - o wsparcie rolnictwa ekologicznego oraz wdrażania programów rolno – środowiskowych,
  - o termomodernizacja obiektów użyteczności publicznej, komunalnych oraz obiektów indywidualnych i budynków wielorodzinnych;
  - o zwiększenie wykorzystania odnawialnych źródeł energii;
  - o zmniejszenie ilości pieców powodujących znaczne zanieczyszczenie środowiska,
  - o monitorowanie oraz przeciwdziałanie tworzeniu dzikich wysypisk śmieci,
  - o zmeliorowanie użytków rolnych nie pogarszając stanu środowiska z uwzględnieniem konieczności osiągnięcia celów środowiskowych w jednolitych częściach wód,
  - o promocja Kodeksu Dobrej Praktyki Rolniczej,



- budowa sieci gazowniczej (uzależniona od realizacji inwestycji w zakresie sieci przesyłowej),
  - zwiększanie retencji w ramach przeciwdziałania skutkom suszy,
  - analiza skuteczności systemu zarządzania ryzykiem powodzi i rekomendacja zmian,
  - wdrożenie systemu monitorowania i gromadzenia informacji o podtopieniach i ich skutkach na obszarach zurbanizowanych i użytków rolnych,
  - analiza możliwości zwiększenia retencji na terenach leśnych, rolniczych i zurbanizowanych.
- Cel operacyjny IV.2 Renowacja i ochrona dziedzictwa historycznego i obiektów zabytkowych:
- Kierunki działań:
- odnowa i konserwacja obiektów zabytkowych i historycznych przy współudziale partnerów prywatnych, publicznych oraz trzeciego sektora z wykorzystaniem środków Unii Europejskiej i innych dotacji,
  - ochrona dziedzictwa kulturowego oraz zwiększenie roli zabytków w ofercie turystycznej gminy,
  - inscenizacje historyczne.
- Cel operacyjny IV.3 Zwiększenie wykorzystania odnawialnych źródeł energii:
- Kierunki działań:
- zwiększenie udziału innowacyjnych technologii z wykorzystaniem odnawialnych źródeł energii,
  - promocja innowacyjnych technologii grzewczych jako naturalnego źródła energii ciepłej i jej pozytywnego wpływu na środowisko naturalne,
  - wspieranie przedsięwzięć budowy odnawialnych źródeł energii na terenie gminy,
  - modernizacja infrastruktury oświetlenia ulicznego,
  - zmniejszenie ilości pieców powodujących znaczne zanieczyszczenie środowiska.
- Cel operacyjny IV.4 Promocja ochrony środowiska, postaw proekologicznych i zdrowego trybu życia:
- Kierunki działań:
- zwiększanie świadomości ekologicznej mieszkańców, w szczególności edukacji ekologicznej,
  - organizacja zajęć terenowych dla uczniów placówek oświatowych w ekologicznych gospodarstwach rolnych,

- wdrożenie w placówkach oświatowych zajęć z zasad prawidłowego odżywiania i upowszechniania kultury sportu,
- promocja ochrony środowiska i zdrowego trybu życia,
- organizacja akcji sprzątania świata,
- organizacja akcji informacyjnych,
- organizacja konkursów o tematyce przyrodniczej i ekologicznej.

Sformułowane powyżej strategiczne kierunki rozwoju gminy wynikają z założenia, że stabilna i długofalowa realizacja opracowanych celów strategicznych i operacyjnych przyniesie wymierne efekty poprawy jakości życia mieszkańców. Postawione cele dotyczą zarówno strefy społecznej, gospodarczej jak i przestrzennej. Służą wzmocnieniu szans rozwojowych, tworzeniu warunków do rozwoju konkurencyjnej gospodarki, przeciwdziałania kryzysom na obszarach zdegradowanych, wspierają kapitału ludzkiego i społecznego oraz wspierają przedsiębiorczość. Ważna jest zarazem dynamiczna gospodarka i zasobni mieszkańcy.

Kształt merytoryczny strategii rozwoju gminy stanowi i opisuje kierunkowe działania gminy, które docelowo zapewnią jej oczekiwany zrównoważony wieloaspektowy rozwój.

Postawione cele wpisują się w założenia aktów wymienionych we Wprowadzeniu. W szczególności zgodne są z założeniami Strategii Rozwoju Województwa Podlaskiego i Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2030.

### 3.4. PLANOWANE PROJEKTY

W ramach prac nad przygotowaniem Strategii Rozwoju Gminy Śniadowo zostały sformułowane zadania inwestycyjne przewidziane do realizacji do 2030 r. zaprezentowano je w tabeli 15.

Tabela 15. Planowane przedsięwzięcia do realizacji (2022 – 2030)

Lp.	Program inwestycyjny. Zadania inwestycyjne	Jednostka organizacyjna realizująca program zadanie	Okres realizacji	Łączne nakłady finansowe w tys. złotych	Źródła finansowania
I	II	III	IV	V	VI
1	Przebudowa Stacji Uzdatniania Wody w Starym Ratowie	Urząd Gminy Śniadowo	2022-2025	2400	Budżet gminy/ środki UE/ budżet państwa
2	Budowa ujęcia wody pitnej (studni głębinowej) w miejscowości Śniadowo	Urząd Gminy Śniadowo	2022-2025	600	Budżet gminy/ środki UE/ budżet państwa

Lp.	Program inwestycyjny. Zadania inwestycyjne	Jednostka organizacyjna realizująca program zadanie	Okres realizacji	Łączne nakłady finansowe w tys. złotych	Źródła finansowania
3	Rozbudowa i przebudowa sieci wodociągowej na terenie gminy Śniadowo	Urząd Gminy Śniadowo	2023 - 2027	500	Budżet gminy/ środki UE/ budżet państwa
4	Rozbudowa kanalizacji sanitarnej na terenie gminy Śniadowo	Urząd Gminy Śniadowo	2023 - 2030	2000	Budżet gminy/ środki UE/ budżet państwa
5	Rewitalizacja budynku Urzędu Gminy Śniadowo poprzez jego rozbudowę, przebudowę i nadbudowę	Urząd Gminy Śniadowo	2022 - 2027	7000	Budżet gminy/ środki UE/ budżet państwa
6	Budowa przydomowych oczyszczalni ścieków na terenie gminy Śniadowo	Urząd Gminy Śniadowo	2023 - 2030	1000	Budżet gminy/ środki UE/ budżet państwa
7	Termomodernizacja budynku Zespołu Szkolno-Przedszkolnego w Śniadowie	Urząd Gminy Śniadowo	2023 - 2030	3000	Budżet gminy/ środki UE/ budżet państwa
8	Termomodernizacja obiektów komunalnych gminy Śniadowo	Urząd Gminy Śniadowo	2023 - 2030	1000	Budżet gminy/ środki UE/ budżet państwa
9	Montaż kolektorów słonecznych w budownictwie mieszkaniowym i użyteczności publicznej	Urząd Gminy Śniadowo	2023 - 2030	500	Budżet gminy/ środki UE/ budżet państwa
10	Montaż instalacji fotowoltaicznej w budownictwie mieszkaniowym i użyteczności publicznej	Urząd Gminy Śniadowo	2023 - 2030	1000	Budżet gminy/ środki UE/ budżet państwa
11	Budowa bloku komunalnego w Starym Ratowie	Urząd Gminy Śniadowo	2022 - 2027	10000	Budżet gminy/ środki UE/ budżet państwa
12	Opracowanie planu zagospodarowania przestrzennego gminy Śniadowo	Urząd Gminy Śniadowo	2023-2030	500	Budżet gminy/ środki UE/ budżet państwa
13	Zagospodarowanie terenów rekreacyjno-wypoczynkowych na terenie gminy Śniadowo	Urząd Gminy Śniadowo	2022-2024	500	Budżet gminy/ środki UE/ budżet państwa
14	Rozbudowa, przebudowa, remont dróg gminnych na terenie gminy Śniadowo	Urząd Gminy Śniadowo	2022-2030	5000	Budżet gminy/ środki UE/ budżet państwa
15	Pozyskanie terenów pod budownictwo jednorodzinne, wyposażenie w infrastrukturę techniczną	Urząd Gminy Śniadowo	2023 - 2030	1000	Budżet gminy/ środki UE/

Lp.	Program inwestycyjny. Zadania inwestycyjne	Jednostka organizacyjna realizująca program zadanie	Okres realizacji	Łączne nakłady finansowe w tys. złotych	Źródła finansowania
					budżet państwa
16	Pozyskanie terenów pod budownictwo przemysłowe, wyposażenie w infrastrukturę techniczną	Urząd Gminy Śniadowo	2023-2030	1000	Budżet gminy/ środki UE/ budżet państwa

Źródło: dane Gminy Śniadowo

Poniżej przedstawiono na jakie cele będą miały wpływ zakładane do realizacji inwestycje.

Program inwestycyjny. Zadania inwestycyjne	Wpływ na cele
Przebudowa Stacji Uzdatniania Wody w Starym Ratowie	Cel strategiczny I. Nowoczesna infrastruktura techniczna, Cel operacyjny I.2 Rozbudowa systemów wodno-kanalizacyjnych Cel strategiczny IV. Zapewnienie środowiska naturalnego wysokiej jakości, ochrona wartości przyrodniczych i historycznych, Cel operacyjny IV.1 Ochrona dziedzictwa przyrodniczego i racjonalna gospodarka zasobami
Budowa ujęcia wody pitnej (studni głębinowej) w miejscowości Śniadowo	Cel strategiczny I. Nowoczesna infrastruktura techniczna, Cel operacyjny I.2 Rozbudowa systemów wodno-kanalizacyjnych
Rozbudowa i przebudowa sieci wodociągowej na terenie Gminy Śniadowo	Cel strategiczny I. Nowoczesna infrastruktura techniczna, Cel operacyjny I.2 Rozbudowa systemów wodno-kanalizacyjnych Cel strategiczny IV. Zapewnienie środowiska naturalnego wysokiej jakości, ochrona wartości przyrodniczych i historycznych, Cel operacyjny IV.1 Ochrona dziedzictwa przyrodniczego i racjonalna gospodarka zasobami
Rozbudowa kanalizacji sanitarnej na terenie Gminy Śniadowo	Cel strategiczny I. Nowoczesna infrastruktura techniczna, Cel operacyjny I.2 Rozbudowa systemów wodno-kanalizacyjnych Cel strategiczny IV. Zapewnienie środowiska naturalnego wysokiej jakości, ochrona wartości przyrodniczych i historycznych, Cel operacyjny IV.1 Ochrona dziedzictwa przyrodniczego i racjonalna gospodarka zasobami
Rewitalizacja budynku Urzędu Gminy Śniadowo poprzez jego rozbudowę, przebudowę i nadbudowę	Cel strategiczny IV. Zapewnienie środowiska naturalnego wysokiej jakości, ochrona wartości przyrodniczych i historycznych, Cel operacyjny IV.1 Ochrona dziedzictwa przyrodniczego i racjonalna gospodarka zasobami
Budowa przydomowych oczyszczalni ścieków na terenie gminy Śniadowo	Cel strategiczny I. Nowoczesna infrastruktura techniczna, Cel operacyjny I.2 Rozbudowa systemów wodno-kanalizacyjnych Cel strategiczny IV. Zapewnienie środowiska naturalnego wysokiej jakości, ochrona wartości przyrodniczych i historycznych, Cel operacyjny IV.1 Ochrona dziedzictwa przyrodniczego i racjonalna gospodarka zasobami
Termomodernizacja budynku Zespołu Szkolno-Przedszkolnego w Śniadowie	Cel strategiczny IV. Zapewnienie środowiska naturalnego wysokiej jakości, ochrona wartości przyrodniczych i historycznych, Cel operacyjny

Program inwestycyjny. Zadania inwestycyjne	Wpływ na cele
	IV.1 Ochrona dziedzictwa przyrodniczego i racjonalna gospodarka zasobami
Termomodernizacja obiektów komunalnych Gminy Śniadowo	Cel strategiczny IV. Zapewnienie środowiska naturalnego wysokiej jakości, ochrona wartości przyrodniczych i historycznych, Cel operacyjny IV.1 Ochrona dziedzictwa przyrodniczego i racjonalna gospodarka zasobami
Montaż kolektorów słonecznych w budownictwie mieszkaniowym i użyteczności publicznej	Cel strategiczny IV. Zapewnienie środowiska naturalnego wysokiej jakości, ochrona wartości przyrodniczych i historycznych, Cel operacyjny IV.3 Zwiększenie wykorzystania odnawialnych źródeł energii
Montaż instalacji fotowoltaicznej w budownictwie mieszkaniowym i użyteczności publicznej	Cel strategiczny IV. Zapewnienie środowiska naturalnego wysokiej jakości, ochrona wartości przyrodniczych i historycznych, Cel operacyjny IV.3 Zwiększenie wykorzystania odnawialnych źródeł energii
Budowa bloku komunalnego w Starym Ratowie	Cel strategiczny I. Nowoczesna infrastruktura techniczna, Cel operacyjny I.3 Rozwój gospodarki przestrzennej Cel strategiczny II. Poprawa kreatywności i konkurencyjności mieszkańców, Cel operacyjny II.1 Rozwiązywanie problemów społecznych i stymulowanie aktywności zawodowej sprzyjającej włączeniu społecznemu
Opracowanie planu zagospodarowania przestrzennego Gminy Śniadowo	Cel strategiczny I. Nowoczesna infrastruktura techniczna, Cel operacyjny I.3 Rozwój gospodarki przestrzennej
Zagospodarowanie terenów rekreacyjno-wypoczynkowych na terenie Gminy Śniadowo	Cel strategiczny I. Nowoczesna infrastruktura techniczna, Cel operacyjny I.3 Rozwój gospodarki przestrzennej
Rozbudowa, przebudowa, remont dróg gminnych na terenie Gminy Śniadowo	Cel strategiczny I. Nowoczesna infrastruktura techniczna, Cel operacyjny I.1 Rozwój infrastruktury komunikacyjnej oraz poprawa dostępności i atrakcyjności transportu zbiorowego
Pozyskanie terenów pod budownictwo jednorodzinne, wyposażenie w infrastrukturę techniczną	Cel strategiczny I. Nowoczesna infrastruktura techniczna, Cel operacyjny I.3 Rozwój gospodarki przestrzennej
Pozyskanie terenów pod budownictwo przemysłowe, wyposażenie w infrastrukturę techniczną	Cel strategiczny I. Nowoczesna infrastruktura techniczna, Cel operacyjny I.3 Rozwój gospodarki przestrzennej Cel strategiczny III. Innowacyjna i efektywna gospodarka, Cel operacyjny III.2 Wsparcie rozwoju sektora usług rolno – spożywczych, handlu i rzemiosła

W ramach możliwości finansowych Gmina Śniadowo będzie przeprowadzać także inne inwestycje, w tym m.in. związane ze zwiększeniem retencji w ramach przeciwdziałania skutkom suszy oraz zwiększania retencji na terenach leśnych, rolniczych i zurbanizowanych.

#### **4. OCZEKIWANE REZULTATY PLANOWANYCH DZIAŁAŃ, W TYM W WYMIARZE PRZESTRZENNYM ORAZ WSKAŹNIKI ICH OSIĄGNIĘCIA**

W celu monitorowania realizacji określonych w Strategii Rozwoju Gminy Śniadowo na lata 2022-2030 celów, określono następujące mierniki:

##### **Cel strategiczny I. Nowoczesna infrastruktura techniczna:**

- długość wyremontowanych i zmodernizowanych dróg gminnych, powiatowych, wojewódzkich oraz drogi krajowej (km),
- długość nowo wybudowanych ścieżek rowerowych i pieszo-rowerowych (km),
- ludność korzystająca z sieci wodociągowej, kanalizacyjnej w % ludności ogółem (%),
- liczba nowych miejsc parkingowych (szt.),
- liczba zmodernizowanych gminnych stacji uzdatniania wody (szt.),
- liczba wybudowanych przydomowych oczyszczalni ścieków oraz szamb (szt.),
- długość rozbudowanej/przebudowanej sieci kanalizacyjnej (km),
- długość rozbudowanej/przebudowanej sieci wodociągowej (km),
- liczba wybudowanych ujęć wody pitnej (szt.),
- liczba opracowanych planów zagospodarowania przestrzennego (szt.),
- liczba wybudowanych domów pomocy społecznej (szt.),
- liczba wybudowanych bloków komunalnych (szt.),
- powierzchnia terenów inwestycyjnych (ha),
- powierzchnia terenów przeznaczonych na rozwój funkcji turystycznej (ha),
- powierzchnia nowo zagospodarowanych terenów (ha),
- powierzchnia pozyskanych terenów pod budownictwo jednorodzinne i przemysłowe (ha),
- poziom wyposażenia terenów w infrastrukturę techniczną (%),
- liczba wdrożonych e-usług (szt.).

##### **Cel strategiczny II. Poprawa kreatywności i konkurencyjności mieszkańców:**

- liczba zarejestrowanych w PUP osób bezrobotnych (osoba),
- liczba osób korzystających z pomocy społecznej (osoba),
- liczba wybudowanych mieszkań komunalnych (szt.),
- liczba osób korzystających z oferty domu pomocy społecznej (osoba),
- liczba dzieci w przedszkolach (osoba),
- liczba dzieci w nowoutworzonych punktach żłobkowych/ żłobkach (osoba),

- wartość inwestycji infrastrukturalnych w zakresie wyposażania placówek edukacyjnych (w tym sprzętu technologii teleinformacyjnych) (PLN),
- liczba organizacji pozarządowych zarejestrowanych w rejestrze REGON (szt.),
- liczba godzin zorganizowanych zajęć pozalekcyjnych, wyrównawczych, szkoleniowych, rozwijających zainteresowania dzieci i młodzieży w obiektach placówek oświatowych i kulturalnych (godzina),
- liczba wybudowanych siłowni zewnętrznych, placów zabaw (szt.),
- liczba zmodernizowanych świetlic wiejskich (szt.),
- liczba budynków dostosowanych do potrzeb osób niepełnosprawnych ruchowo (szt.),
- liczba zorganizowanych imprez sportowych (szt.),
- liczba stworzonych terenów rekreacyjnych (w tym plaż i stanic wodnych) (szt.),
- liczba działających na terenie gminy kół gospodyń wiejskich (szt.).

### **Cel strategiczny III. Innowacyjna i efektywna gospodarka:**

- liczba podmiotów gospodarki narodowej zarejestrowanych w rejestrze REGON (szt.),
- liczba gospodarstw rolnych zrzeszonych w grupach producenckich i kooperacyjnych (szt.),
- liczba utworzonych miejsc pracy poza rolnictwem (szt.),
- liczba zakładów przetwórstwa rolno - spożywczego i rzemiosła (szt.),
- liczba przeprowadzonych przedsięwzięć o charakterze edukacyjnym – szkoleń, warsztatów, konferencji (szt.),
- liczba obiektów prowadzących obsługę ruchu turystycznego, w tym gospodarstw agroturystycznych (szt.),
- wartość inwestycji przeznaczonych na budowę i modernizację infrastruktury turystycznej (PLN),
- liczba instytucji i podmiotów zaangażowanych w tworzenie i funkcjonowanie systemu promocji inwestycyjnej i gospodarczej gminy (szt.),
- liczba rozbudowanych szlaków turystycznych (szt.),
- liczba przeprowadzonych inscenizacji historycznych (szt.),
- liczba wybudowanych punktów widokowych, parkingów w pobliżu tras turystycznych w miejscach atrakcyjnych krajobrazowo (szt.).

### **Cel strategiczny IV. Zapewnienie środowiska naturalnego wysokiej jakości, ochrona wartości przyrodniczych i historycznych:**

- liczba rozbudowanych gminnych stacji uzdatniania wody (szt.),
- liczba wybudowanych przydomowych oczyszczalni ścieków oraz szamb (szt.),
- długość rozbudowanej sieci kanalizacyjnej (km),



- długość rozbudowanej sieci wodociągowej (km),
- liczba obiektów użyteczności publicznej, w których przeprowadzono termomodernizację (szt.),
- liczba obiektów indywidualnych objętych działaniami termomodernizacyjnymi (szt.),
- liczba obiektów komunalnych objętych działaniami termomodernizacyjnymi (szt.),
- liczba odnowionych obiektów zabytkowych i historycznych (szt.),
- liczba gospodarstw domowych korzystających z ekologicznych technologii grzewczych (szt.),
- liczba przeprowadzonych inscenizacji i pikników historycznych (szt.),
- liczba powstałych na terenie gminy źródeł energii odnawialnych (szt.),
- powierzchnia zrekultywowanych terenów przyrodniczo zdegradowanych (ha),
- liczba zorganizowanych działań podnoszących świadomość ekologiczną (konkursy, akcje informacyjne) (szt.),
- liczba stworzonych zbiorników retencji (szt.),
- liczba podjętych przedsięwzięć służących do zwiększenia lub odtworzenia naturalnej retencji (szt.),
- ilość retencjonowanej wody na gruntach rolnych (m<sup>3</sup>),
- ilość retencjonowanej wody na obszarach z gęstą zabudową (m<sup>3</sup>),
- ilość zagospodarowanych wód opadowych i roztopowych (m<sup>3</sup>),
- ilość wykorzystanej wody z systemów drenarskich (m<sup>3</sup>),
- ilość wykorzystanej wody z systemów drenarskich do nawadniania upraw polowych (m<sup>3</sup>),
- masa unieszkodliwionego azbestu (kg),
- poziom zmniejszenia zużycia wody z wodociągu (%),
- poziom lesistości (%),
- liczba gospodarstw ekologicznych (szt.),
- liczba systemów monitorowania (szt.).



## 5. WYMIAR PRZESTRZENNY STRATEGII

### 5.1. MODEL STRUKTURY FUNKCJONALNO-PRZESTRZENNEJ GMINY ŚNIADOWO

Model struktury przestrzenno-funkcjonalnej służy zobrazowaniu przestrzennej struktury gminy, włączając w to kierunki rozwoju oraz poszczególne zadania inwestycyjne. Wynika on przede wszystkim z zapisów Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Śniadowo oraz pozostałych dokumentów planistycznych opracowanych na poziomie regionalnym tj. Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Podlaskiego.

Gmina Śniadowo nie jest bezpośrednio wskazana w Strategii Rozwoju Województwa Podlaskiego 2030. Gmina w dokumencie w sposób pośredni została wspomniana łącznie z innymi obszarami wiejskimi województwa. Przez teren gminy przebiega korytarz ekologiczny GKPN-3A Przełomowa Dolina Narwi - Puszcza Piska. Niewielka część gminy może być więc uznana za obszar wiejski cenny przyrodniczo.

Zgodnie z danymi zaprezentowanymi w ISOK (Informatyczny System Oslony Kraju) na terenie gminy nie występuje wstępne ryzyko powodziowe i zagrożenie powodziowe.

Zgodnie ze Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Śniadowo na obszarze gminy nie występują tereny zalewowe i związane z nimi urządzenia ochrony przeciwpowodziowej. Do terenów okresowo podmokłych zaliczane są użytkowane rolniczo łąki i pastwiska w dolinie rzeki Ruż, Śniadowianka i Łomżyczka. W większości przypadków cykliczne zalewy wiosenne nie powodują strat gospodarczych z uwagi na fakt, że są to tereny wykorzystywane jako ekstensywne użytki zielone. Generalnie okresowe zalewy dotyczą terenów rolnych i nie zagrażają wsiom położonym w sąsiedztwie cieków wodnych.

Na terenie Gminy Śniadowo brak obszarów zagrożonych występowaniem ruchów masowych w przyszłości oraz osuwisk istniejących.

Gmina Śniadowo zasilana jest w energię elektryczną liniami napowietrznymi 15kV z istniejącej stacji transformatorowej 110/15kV /GPZ/ w Łomży. Na terenie gminy znajduje się 51 stacji transformatorowych 15/0,4kV. W większości przypadków są to słupowe stacje transformatorowe typu ŻH, STS lub STSa. Przez teren gminy przebiega także linia energetyczna najwyższych napięć NN 400 kV.

W Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Podlaskiego miejscowość Śniadowo została wspomniana przy omawianiu słabych stron uwarunkowania rozwoju zagospodarowania przestrzennego miasta Łomży. Za jedną ze słabych stron obszaru wskazano brak kolejowych powiązań z głównymi miastami regionu i kraju (zawieszenie ruchu pasażerskiego na linii kolejowej Łomża – Śniadowo i Łapy – Śniadowo – Ostrołęka).

W dokumencie omawiając uwarunkowania rozwoju jednostek sieci osadniczej na poziomie małych miast i wsi gminnych wskazano, że koncentrują one funkcje usług publicznych podstawowych z zakresu: administracji, szkolnictwa, opieki zdrowotnej i społecznej, kultury i sportu oraz gospodarcze, produkcyjno-usługowe i mieszkalnictwa. Niektóre z nich pełnią ważne funkcje o ponadlokalnym zasięgu oddziaływania, zaliczono do nich miejscowość Śniadowo podkreślając jej ważność m.in. w przemyśle materiałów budowlanych. Wskazano również że miejscowość ta posiada infrastrukturę o funkcji standardowej i ponadlokalnej (ponadstandardowej), a dokładnie jest to miejscowość z infrastrukturą o funkcji produkcyjnej, bazującą na zakładach przemysłowych branży metalowej, spożywczej i budowlanej.

W Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Podlaskiego wskazano, że w Śniadowie znajduje się złoż piasków kwarcowych (wg stanu na 31 XII 2015 r.). Zgodnie z tym dokumentem w celu ochrony udokumentowanych złóż kopalin ważne jest by dla potrzeb eksploatacji udokumentowane złoża surowców mineralnych są uwzględniane w studiach uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego oraz miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego, w celu ich zabezpieczenia przed przeznaczeniem na kolizyjne sposoby zagospodarowania.

W „Planie...” w wykazie inwestycji celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym wymieniono Instalację do tlenowego przetwarzania odpadów – budowa. Lokalizacja: Ratowo-Piotrowo.

Zgodnie z „Planem...” przez teren gminy przebiega droga wojewódzka nr 677 (Łomża /droga 63/ - Śniadowo – Ostrów Mazowiecka – Małkinia – Kosów Lacki – Sokołów Podlaski). Jak również linia kolejowa nr 36 Ostrołęka – Łapy: jednotorowa, z ruchem towarowym tylko na odcinku Ostrołęka – Śniadowo, na dalszym z zawieszonym oraz nr 49 Śniadowo – Łomża: jednotorowa, z ruchem towarowym (planowana jest budowa linii nr 29 przez teren gminy).

Zgodnie ze Stanowiskiem Nr 1/2022 Rady Gminy Śniadowo z 7 czerwca 2022 r. w sprawie przebiegu linii kolejowej nr 29 na odcinku Ostrołęka – Łomża – Giżycko Rada Gminy Śniadowo poparła budowę linii kolejowej szybkiego ruchu w ramach Centralnego Portu Komunikacyjnego na trasie Warszawa – Ostrołęka – Łomża – Giżycko.

Rada Gminy Śniadowo poparła wariant niebieski przebiegający w zdecydowanej większości po istniejącej infrastrukturze kolejowej na odcinku od Ostrołęki do Śniadowa i Śniadowa do Łomży z bezwzględnym wyłączeniem projektowanego łącznika po lewej stronie miejscowości Śniadowo i modyfikacją jej przebiegu po prawej stronie z jak najmniejszą ingerencją w tereny

rolnicze, po terenach niewykorzystywanych rolniczo (wyrębiska). Zgodnie ze stanowiskiem Rady w tym wariancie konieczne jest zlokalizowanie dworca kolejowego w Śniadowie.

Jako alternatywny przebieg linii kolejowej Rada Gminy Śniadowo wskazała na przebieg linii kolejowej w wariancie o kolorze czerwonych z lokalizacją dworca kolejowego w miejscowości Szczepankowo.

Rada Gminy Śniadowo stanowczo zaś sprzeciwiła się przebiegowi linii kolejowej w wariancie o kolorze fioletowym i wariancie o kolorze żółtym.

O gminie wspomniano również przy energii słonecznej. Wskazano, że istnieją firmy zainteresowane produkcją energii na bazie ciepła solarne i przeprowadzają ciągle rozpoznawanie możliwości lokalizacyjnych elektrowni fotowoltaicznych. Rozważano jej lokalizację na terenie Gminy Śniadowo.

Omawiając kierunki rozwoju dróg krajowych wspomniano o drodze ekspresowej S61 Via Baltica oraz o węźle drogowym „Śniadowo” – na skrzyżowaniu z drogą woj. nr 677, mający wpływ na atrakcyjność komunikacyjną obszaru.

Zgodnie ze Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Śniadowo głównym ośrodkiem na terenie gminy jest Śniadowo, wieś skupiająca 20% ludności gminy. W systemie osadniczym województwa jest to ośrodek o znaczeniu gminnym. W Śniadowie skoncentrowane są usługi z zakresu obsługi ludności i rolnictwa oraz zlokalizowane są wszystkie zakłady przemysłowe funkcjonujące na terenie gminy.

Funkcję ośrodka wspomagającego dla miejscowości gminnej pełni wieś Szczepankowo, położona w północnej części gminy, wyposażona w usługi podstawowe z zakresu obsługi ludności.

Jednostki osadnicze gminy (poza wsią gminną) to wsie typowo rolnicze. Funkcje pozarolnicze rozwinięte są niewielkim stopniu i należą do nich usługi oraz turystyka. Funkcja usługowa, poza ośrodkiem gminnym i wspomagającym jest słabo rozwinięta.

Funkcja turystyczna ogranicza się do obsługi ruchu turystów zmotoryzowanych. Usługi świadczą obiekty zlokalizowane przy drodze wojewódzkiej Nr 677 Ostrów Mazowiecka - Łomża: MOP (stacja paliw i usługi hotelarsko - gastronomiczne) we wsi Jakać Dworna oraz bar gastronomiczny we wsi Konopki Młode.

Walory krajoznawcze posiadają wsie Śniadowo i Szczepankowo (historyczne układy przestrzenne).

Pewnymi walorami krajobrazowymi odznacza się północna część gminy, na północ od Szczepankowa oraz część wschodnia pozostająca na obrzeżu wału Czerwonego Boru (okolice wsi: Koziki, Sierzputy Zagajne, Sierzputy Marki, Olszewo, Duchny Młode, Grabowo, Strzeszewo, Jastrząbka Młoda), charakteryzujące się większymi

deniwelacjami terenu (dominanty krajobrazowe) i stopniem zalesienia. Wysokości względne pomiędzy poszczególnymi formami morfologicznymi dochodzą do 20 metrów. Duże jest również nachylenia terenu, miejscami sięga ono 10-15%. Dzięki tak ukształtowanej rzeźbie w krajobrazie naturalnym zaznaczają się punkty widokowe.

Turystyka. Na zasoby walorów turystycznych gminy składają się przede wszystkim walory krajobrazowo-wypoczynkowe kompleksu leśnego Czerwony Bór, walory krajoznawcze Szczepankowa i Śniadowa oraz położenie gminy przy szlaku turystyki samochodowej Warszawa – Pojezierze Mazurskie i Suwalsko-Augustowskie.

Z uwagi na uwarunkowania przyrodnicze oraz istniejące zainwestowanie na obszarze gminy wydzielono następujące jednostki strukturalne:

- Jednostka I – ośrodek gminny Śniadowo – obejmuje obszar funkcjonalny miejscowości gminnej – tereny zainwestowane oraz położone w bezpośrednim sąsiedztwie istniejącego zainwestowania na gruntach wsi Śniadowo i Stare Ratowo,
- Jednostka II – rolnicza – obejmuje obszar gminy z wyłączeniem ośrodka gminnego.

#### Jednostka I – ośrodek gminny

Śniadowo położone jest w środkowej części gminy w miejscu przecięcia się dwóch szlaków komunikacyjnych: drogi wojewódzkiej nr 677 Ostrów Mazowiecka – Łomża i linii kolejowej Ostrołęka - Łapy. W systemie osadniczym województwa Śniadowo jest ośrodkiem o znaczeniu gminnym, gdzie skoncentrowane są usługi z zakresu obsługi ludności oraz obsługi rolnictwa. W strukturze funkcjonalnej istotną rolę odgrywa przemysł, głównie materiałów budowlanych. Zainwestowanie wsi koncentruje się po południowej stronie linii kolejowej. Przez środkową część zainwestowania przebiega lokalny ciąg ekologiczny – dolina Śniadowianki. Dzieli on jednostkę na dwa obszary o zróżnicowanej strukturze funkcjonalno - przestrzennej. Obszar zachodni obejmuje najstarszą część układu przestrzennego Śniadowa z rynkiem i zabytkowym zespołem kościoła parafialnego oraz tereny zainwestowane wzdłuż ulic wylotowych. Głównymi funkcjami obszaru są: mieszkaniowo - usługowa oraz rolnicza. Obszar wschodni obejmuje część wsi Śniadowo z osiedlem mieszkaniowym, zakładami przemysłowymi, bazami magazynowo - składowymi oraz zabudowę rolniczą wsi Stare Ratowo. Głównymi funkcjami obszaru są: przemysłowa, mieszkaniowa i rolnicza. Główne kierunki rozwoju:

- wielofunkcyjny rozwój ośrodka i koncentracja na jego terenie funkcji mieszkaniowej, administracji, usług o znaczeniu gminnym z zakresu obsługi ludności i rolnictwa oraz funkcji produkcyjno – usługowych,
- wykształcenie ośrodka obsługi ruchu turystycznego poprzez rozwój usług z zakresu handlu, gastronomii, hotelarstwa,
- rozwój zaplecza obsługi transportu drogowego i kolejowego,
- rozwój funkcji przemysłowej w oparciu o istniejącą bazę materialną,
- rozwój przetwórstwa rolno-spożywczego w oparciu o własną bazę surowcową,
- rozwój drobnej wytwórczości i usług,
- rozwój usług rolniczych i instytucji obsługi rolnictwa,
- rozwój mieszkalnictwa oraz tworzenie warunków do rozwoju sportu i rekreacji,
- ochrona i kształtowanie środowiska kulturowego,
- poprawa wyposażenia w infrastrukturę techniczną,
- kształtowanie funkcji ekologicznej poprzez ochronę doliny cieków wodnych.

#### Jednostka rolnicza

Podstawową funkcją jednostki jest gospodarka rolna, a dominującym kierunkiem produkcja zwierzęca (chów bydła mlecznego i trzody chlewnej). Obszar charakteryzuje się dużym udziałem gruntów rolnych oraz niskim udziałem lasów w strukturze użytkowania. Sprzyja to produkcji roślinnej i hodowli. Obszar o niskich walorach krajoznawczych. Lokalne znaczenie posiada Szczepankowo – wieś należąca do jednej z najstarszych miejscowości powiatu łomżyńskiego z zachowanym historycznym układem przestrzennym i zabytkami architektury (kościół, dwór).

Jednostki osadnicze to wsie typowo rolnicze. Funkcje pozarolnicze rozwinięte są w niewielkim stopniu i należą do nich usługi oraz turystyka. Funkcja usługowa jest słabo rozwinięta i odgrywa małą rolę w strukturze funkcjonalnej jednostki. Największa koncentracja placówek usługowych występuje w Szczepankowie. Wieś ta pełni funkcję ośrodka wspomagającego dla miejscowości gminnej w zakresie obsługi ludności i jest siedzibą parafii rzymskokatolickiej. Na pozostałym obszarze obiekty usługowe występują w rozproszeniu. Funkcja turystyczna ogranicza się do obsługi ruchu turystów zmotoryzowanych. Usługi świadczą obiekty zlokalizowane przy drodze wojewódzkiej Ostrów Mazowiecka - Łomża: (stacja paliw i usługi hotelarsko - gastronomiczne w Jakaci Dwornej, bar gastronomiczny w Konopkach Młodych). Główne kierunki rozwoju:

- umiarkowany, zrównoważony rozwój funkcji osadniczej,
- rozwój rolnictwa intensywnego o kierunku hodowlanym i roślinnym,

- rozwój przetwórstwa rolno-spożywczego,
- rozwój usług z zakresu obsługi rolnictwa,
- rozwój drobnej wytwórczości i usług,
- wykorzystanie zasobów złóż surowców mineralnych,
- rozwój turystyki i wypoczynku w oparciu o walory przyrodnicze kompleksów leśnych oraz walory kulturowe,
- rozwój usług z zakresu obsługi ruchu turystycznego oraz zaplecza transportu drogowego,
- kształtowanie w Szczepankowie ośrodka wspomagającego dla miejscowości gminnej w zakresie obsługi ludności,
- poprawa wyposażenia w infrastrukturę społeczną i techniczną,
- ochrona i poprawa jakości rolniczej przestrzeni produkcyjnej,
- ochrona walorów środowiska przyrodniczego i krajobrazu kulturowego,
- rozwój gospodarki leśnej.

Na terenie Gminy Śniadowo znajdują obszary zdegradowane i wymagające przeprowadzenia rewitalizacji. Zgodnie z „Programem Rewitalizacji Gminy Śniadowo na lata 2017 – 2023” do obszarów zdegradowanych zaliczono, głównie ze względu na negatywne zjawiska społeczne na nich występujące (ale także w niektórych z nich łącznie z występowaniem negatywnych zjawisk ze strefy gospodarczej):

- Brulin,
- Dębowo,
- Duchny Młode,
- Młynik,
- Szczepankowo,
- Sierzputy Zagajne,
- Uśnik,
- Śniadowo ulica Kolejowa (strefa społeczna oraz sfera funkcjonalno - przestrzenna: niski stopień ładu przestrzennego),
- Śniadowo ulica Łomżyńska (strefa społeczna oraz sfera funkcjonalno - przestrzenna: wysoki poziom budynków użyteczności publicznej które powinny zostać wyremontowane),
- Śniadowo ulica Ostrołęcka (strefa społeczna oraz sfera funkcjonalno - przestrzenna: niski stopień ładu przestrzennego, wysoki poziom budynków użyteczności publicznej które powinny zostać wyremontowane, strefa techniczna: wysoki wskaźnik mieszkalnych budynków komunalnych przeznaczonych do remontu),

- Śniadowo ulica Rynek (strefa społeczna oraz sfera funkcjonalno - przestrzenna: niski stopień ładu przestrzennego, wysoki poziom budynków użyteczności publicznej które powinny zostać wyremontowane).

Obszary rewitalizacji wskazane w dokumencie:

- Podobzar 1
  - Szczepankowo – jest największą terytorialnie miejscowością gminy. Zlokalizowane są tu takie instytucje, jak biblioteka, szkoła podstawowa, które są niedoinwestowane. W czasie tworzenia Programu Rewitalizacji brakowało tu infrastruktury do rozwoju fizycznego dzieci, a warunki nauki były nieodpowiednie, jak na ogólnie przyjęte standardy. Na terenie miejscowości zlokalizowane były również obiekty zabytkowe.
- Podobzar 2
  - Uśnik – na terenie miejscowości zlokalizowany był budynek po byłej szkole podstawowej – niezagospodarowany.
- Podobzar 3
  - Centrum miejscowości gminnej Śniadowo – ulice: Łomżyńska, Ostrołęcka, Kolejowa, Rynek. W miejscowości gminnej zlokalizowane były wszystkie niezbędne do funkcjonowania jednostki instytucje, podmioty gospodarcze. Tu skoncentrowane było również życie społeczne mieszkańców np. jednostki oświatowe, biblioteka itd. Jednocześnie obserwowany był tutaj pewien nieład przestrzenny, brak było doinwestowania w tak strategiczne podmioty jak szkoła, przedszkole, niedostateczny jest stopień odpowiedniej infrastruktury sportowej dla dzieci, młodzieży i dorosłych. Odnotowany był również zły stan niektórych mieszkań komunalnych.

Rysunki 1 – 3 przedstawiają mapy Gminy Śniadowo z zaznaczonymi kierunkami rozwoju wskazanymi w Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Śniadowo wraz ze zmianami.

Rysunki 4 – 11 przedstawiają obszary zdegradowane zgodnie z „Programem Rewitalizacji Gminy Śniadowo na lata 2017 – 2023”.

Rysunki 12 – 14 przedstawiają mapy obszary potrzebujące przeprowadzenia prac rewitalizacyjnych zgodnie z „Programem Rewitalizacji Gminy Śniadowo na lata 2017 – 2023”.

Model struktury funkcjonalno – przestrzennej zaprezentowano zaś na Rysunku 15.



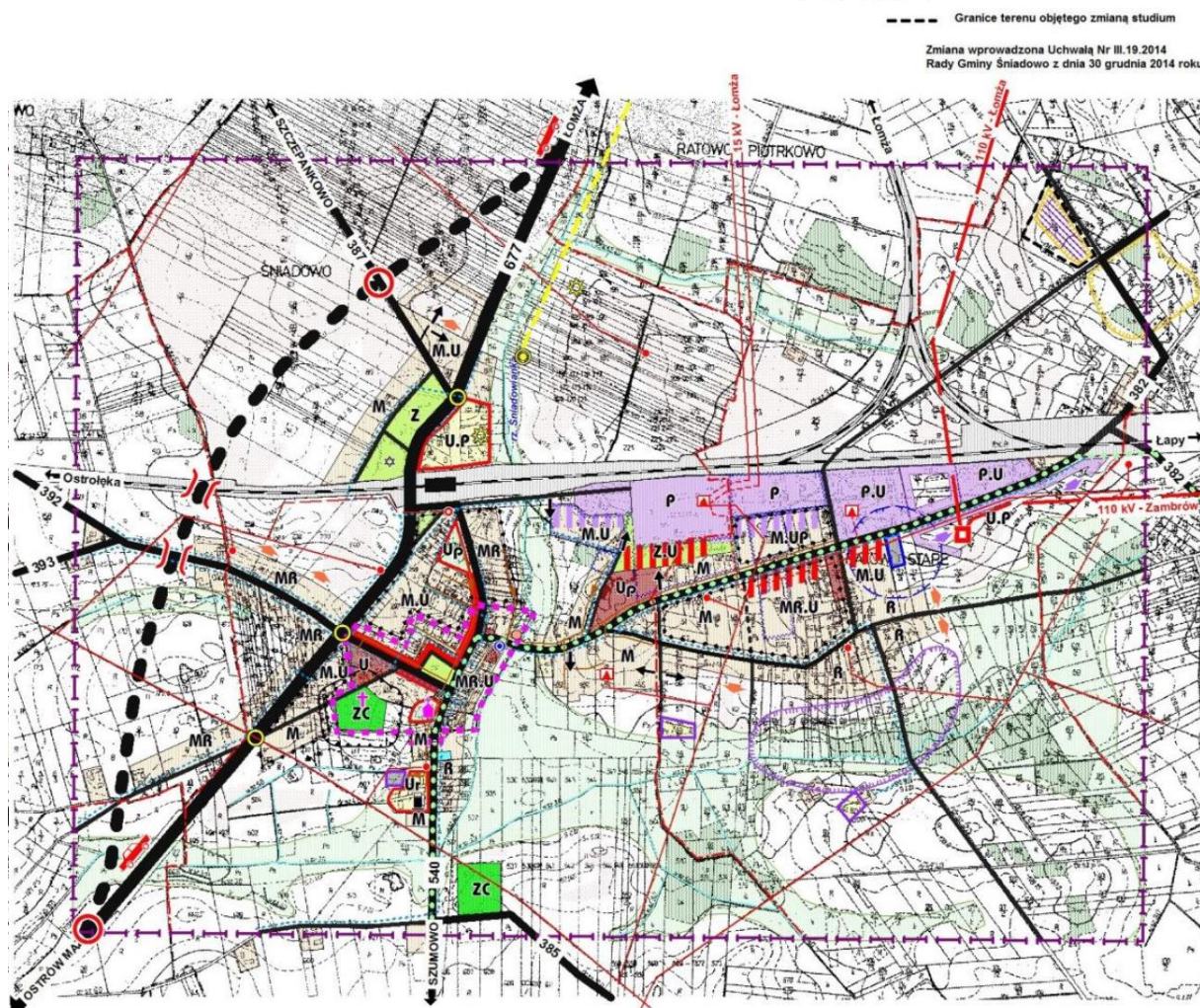
Rysunek 1. Kierunki rozwoju Gminy Śniadowo







Rysunek 2. Kierunki zagospodarowania Miejscowość Gminna Śniadowo



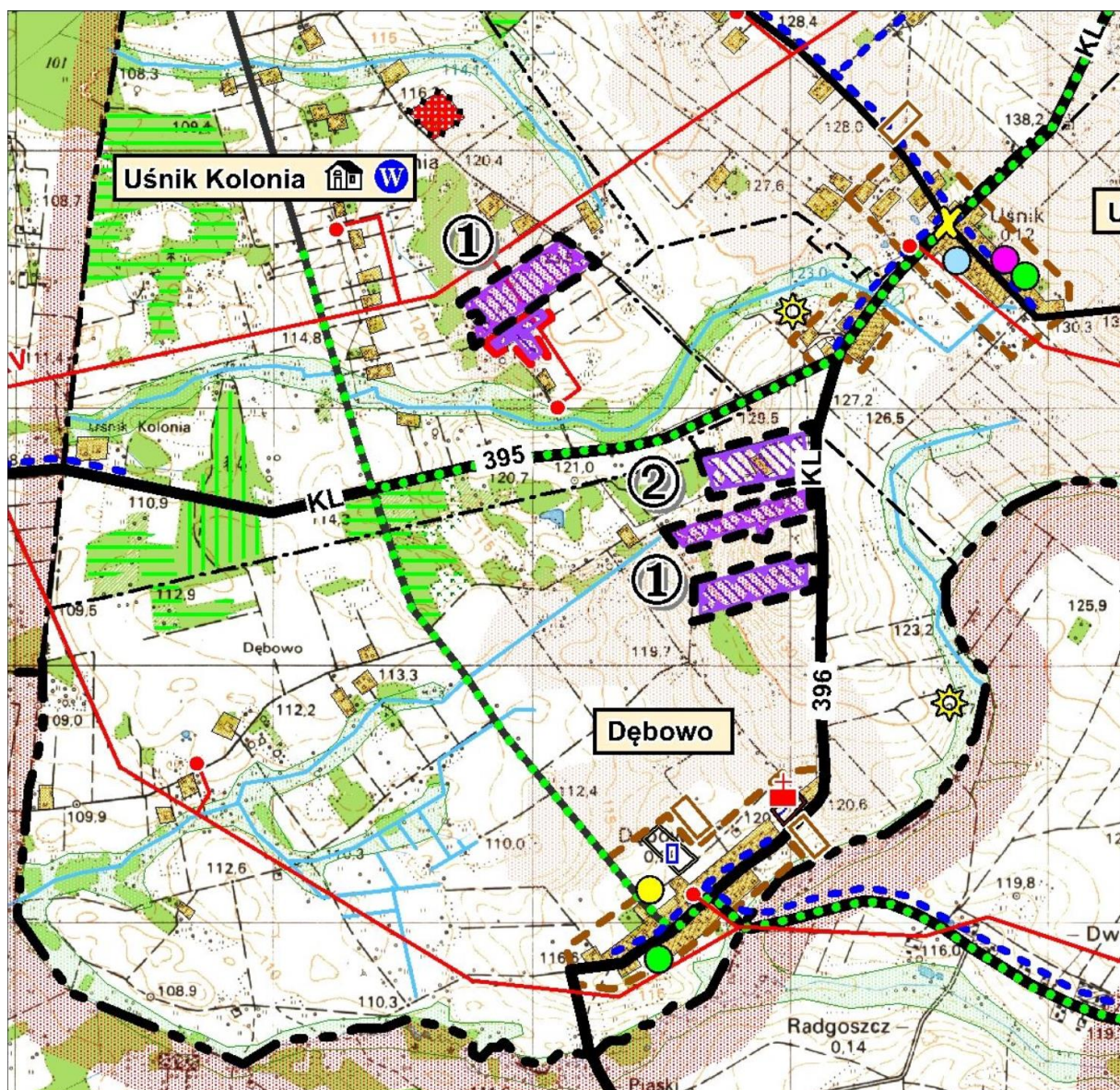


	GRANICE OPRACOWANIA		
	GRANICE ADMINISTRACYJNE WSI		
<b>OBIEKTY I OBSZARY PRAWNIE CHRONIONE</b>			
<b>ŚRODOWISKO PRZYRODNICZE</b>			
<b>TERENY I OBIEKTY WSKAZANE DO OBJĘCIA OCHRONĄ</b>			
	KORYTARZE EKOLOGICZNE		
<b>LOKALNE WARTOŚCI ŚRODOWISKA PRZYRODNICZEGO:</b>			
	OBSZARY WYSTĘPOWANIA GLEB III I IV KLASY BONITACYJNEJ		
	EKOSYSTEMY LEŚNE		
<b>ZŁOŻA KOPALIN POŚPOLITYCH:</b>			
	torfu o zasobach bilansowych		
	kruszywa - złoża nieudokumentowane		
	kruszywa - złoża udokumentowane		
<b>ŚRODOWISKO KULTUROWE:</b>			
	STREFA OCHRONY HISTORYCZNEGO UKŁADU PRZESTRZENNO		
	STANOWISKA ARCHEOLOGICZNE		
<b>TERENY I OBIEKTY ZABYTKOWE</b>			
	ZESPÓŁ KOŚCIOŁA PARAFIALNEGO NR REJ. 99/90		
	CMENTARZ RZYMSKO - KATOLICKI NR REJ. 345/87		
	CMENTARZ ŻYDOWSKI		
<b>STRUKTURA FUNKCJONALNO-PRZESTRZENNA</b>			
	TEREN ZABUDOWY MIESZKANIOWEJ		
	TEREN ZABUDOWY ZAGRODOWEJ		
	KIERUNEK ROZWOJU FUNKCJI MIESZKANIOWEJ		
	TEREN USŁUG Z ZIELENIĄ TOWARZYSZĄCĄ		
	TEREN USŁUG W TYM:		
	- USŁUG PUBLICZNYCH		
	- OBSŁUGI ROLNICTWA		
	TEREN PRODUKCYJNO-USŁUGOWY		
	KIERUNEK ROZWOJU FUNKCJI PRZEMYSŁOWEJ		
	TEREN PRODUKCJI ZWIERZĘCEJ		
	TEREN ZIELENI URZĄDZONEJ		
	TEREN CMENTARZA		
<b>TERENY Z OGRANICZENIAMI ZABUDOWY</b>			
	OBSZARY WYSTĘPOWANIA GLEB CHRONIONYCH (III I IV KLASY BONITACYJNEJ)		
	STREFA SANITARNA CMENTARZA		
	STREFA OCHRONY POŚREDNIEJ UJĘCIA WODY		
<b>TERENY WYKLUCZONE Z ZABUDOWY</b>			
	TEREN WÓD OTWARTYCH		
	OBSZARY O NIEKORZYSTNYCH DLA ZABUDOWY WARUNKACH FIZJOGRAFICZNYCH (DOLINY CIEKÓW WODNYCH)		
	OBSZAR LEŚNY		
<b>INFRASTRUKTURA TECHNICZNA</b>			
	UJĘCIE I STACJA WODOCIĄGOWA DO MODERNIZACJI		
	SIEĆ WODOCIĄGOWA		
	OCZYSZCZALNIA ŚCIEKÓW		
	PRZEPOMPOWNIA ŚCIEKÓW		
	SIEĆ KANALIZACJI SANITARNEJ		
	PROJ. STACJA TRANSFORMATOROWA (GPZ) 110/15 kV		
	PROJ. LINIE ELEKTROENERGETYCZNE 110 kV		
	STACJE TRANSFORMATOROWE 15/0,4 kV - ISTN./PROJ.		
	ISTN. LINIA ELEKTROENERGETYCZNA NAPIĘTRZNA 15 kV		
	PROJ. LINIA ELEKTROENERGETYCZNA NAPIĘTRZNA 15 kV		
	ISTN. LINIA KABLOWA 15 kV		
	STACJA REDUKCYJNA GAZU I STOPNIA		
	GAZOCIĄG WYSOKIEGO CIŚNIENIA		
<b>KOMUNIKACJA</b>			
	DROGA WOJEWÓDZKA KLASY FUNKCJONALNEJ "G"		
	PROJ. OBWOĐNICA ŚNIAĐOWA		
	POSTULOWANA LOKALIZACJA WŁĄCZEŃ		
	POSTULOWANA LOKALIZACJA WIADUKTÓW		
	CIĄGI DRÓG POWIATOWYCH KLASY "Z" I "L"		
	CIĄGI DRÓG GMINNYCH KLASY "D" I "L"		
	ULICE DOJAZDOWE I DROGI GOSPODARCZE WYDZIELONE W STUDIUM KL. "D"		
	PROJ. CIĄGI DRÓG LOKALNYCH		
	KIERUNEK DOSTĘPNOŚCI KOMUNIKACYJNEJ		
	ŚCIEŻKI ROWEROWE		
	SZLAK SAMOCHODOWY		
	SKRZYŻOWANIA POSTULOWANE DO PRZEBUDOWY		
	STACJA PALIW		
	TEREN PKP		
	LINIA KOLEJOWA TRZECIORZĘDOWA Z BOCZNICĄ (DO REAKTYWACJI)		
	DWORZEC PKP		
<b>POLITYKA PLANISTYCZNA</b>			
	TERENY POSIADAJĄCE PLANY OPRACOWANE PO 1995 R.		
	TERENY WYMAGAJĄCE OPRACOWAŃ PLANISTYCZNYCH ZE WZGLĘDU NA ISTNIEJĄCE UWARUNKOWANIA:		
	PLANU MIEJSCOWEGO I REWALORYZACJI		
	PLANU MIEJSCOWEGO		

Źródło: Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Śniadowo



Rysunek 3. Kierunki zagospodarowania przestrzennego – zmiana Studium



Granica terenu objętego zmianą studium



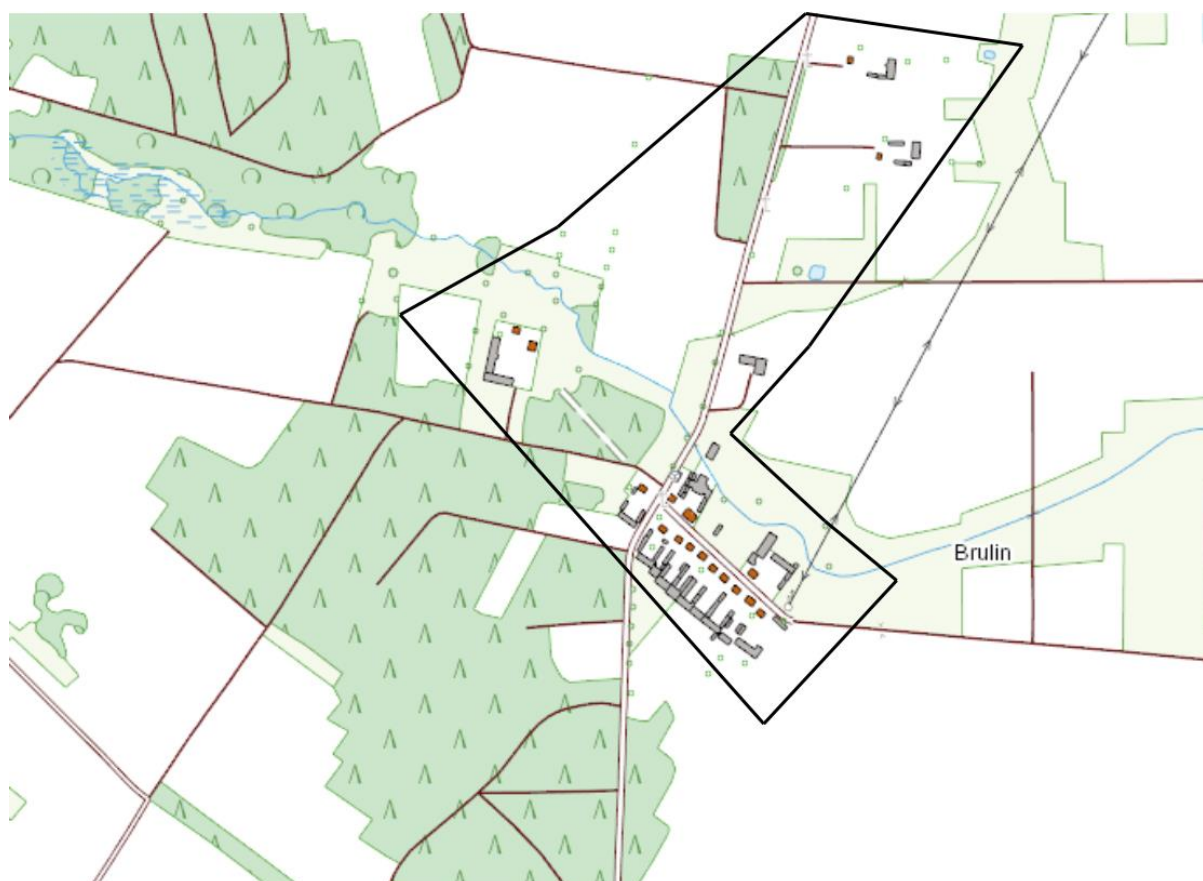
Udokumentowane złoża kruszywa naturalnego



Tereny eksploatacji kruszywa naturalnego

Źródło: Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Śniadowo

Rysunek 4. Obszar zdegradowany - Brulin



Źródło: Program Rewitalizacji Gminy Śniadowo na lata 2017 – 2023

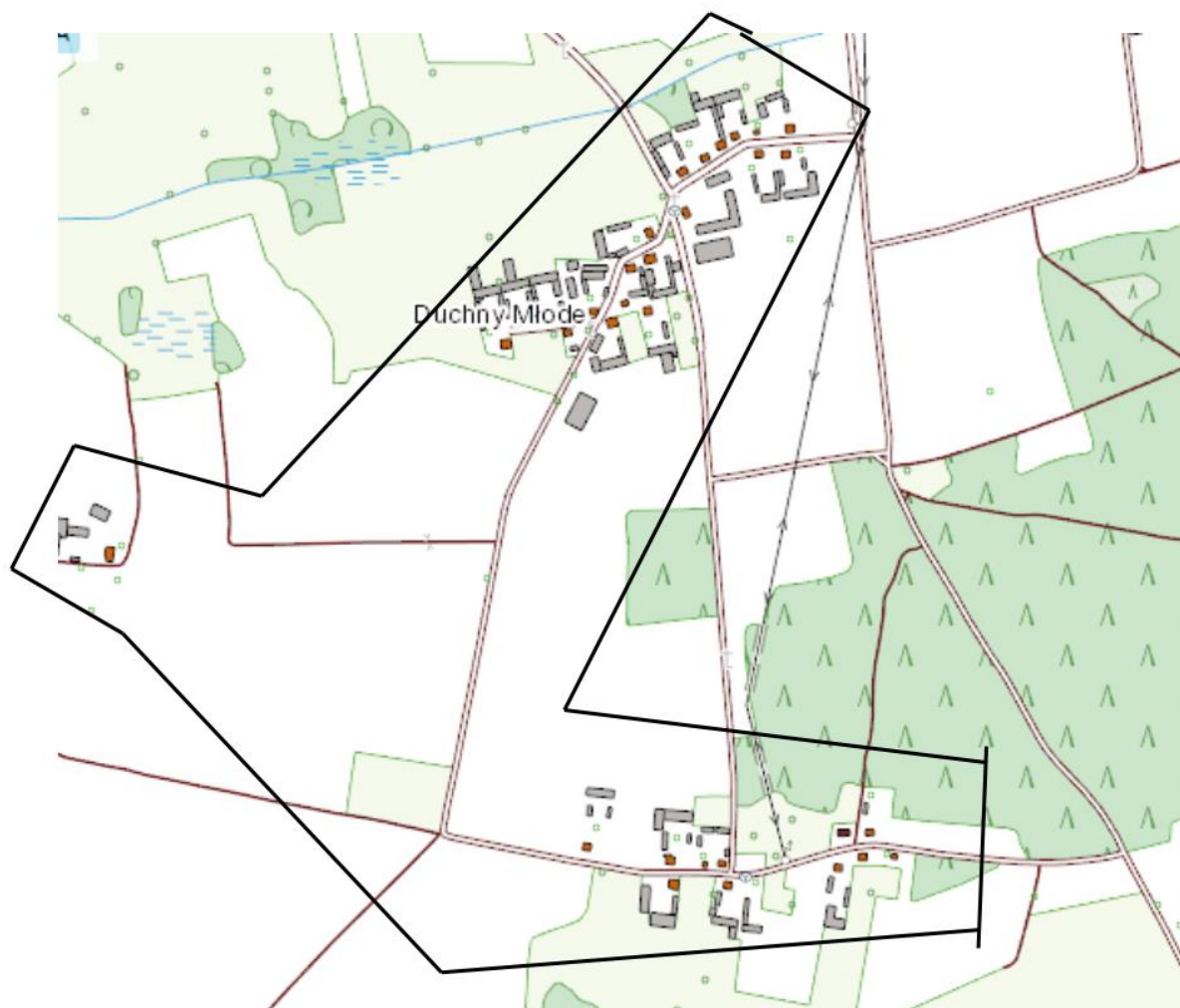


Rysunek 5. Obszar zdegradowany Dębowo



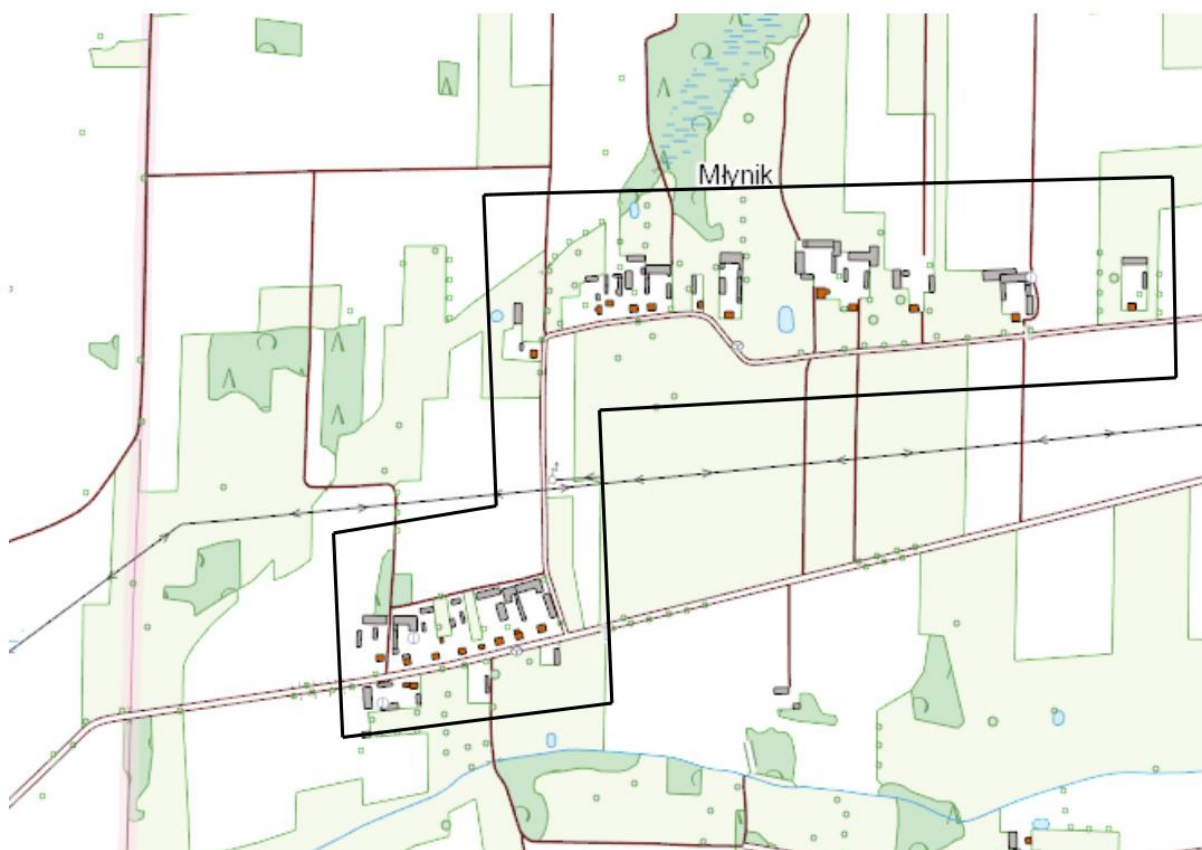
Źródło: Program Rewitalizacji Gminy Śniadowo na lata 2017 – 2023

Rysunek 6. Obszar zdegradowany – Duchny Młode



Źródło: Program Rewitalizacji Gminy Śniadowo na lata 2017 – 2023

Rysunek 7. Obszar zdegradowany - Młynik



Źródło: Program Rewitalizacji Gminy Śniadowo na lata 2017 – 2023

Rysunek 8. Obszar zdegradowany – Sierzputy Zagajne



Źródło: Program Rewitalizacji Gminy Śniadowo na lata 2017 – 2023



Rysunek 9. Obszar zdegradowany - Szczepankowo



Źródło: Program Rewitalizacji Gminy Śniadowo na lata 2017 – 2023

Rysunek 10. Obszar zdegradowany – Śniadowo, ulice Łomżyńska, Kolejowa, Ostrołęcka, Rynek



Źródło: Program Rewitalizacji Gminy Śniadowo na lata 2017 – 2023

Rysunek 11. Obszar zdegradowany - Uśnik



Źródło: Program Rewitalizacji Gminy Śniadowo na lata 2017 – 2023



Rysunek 12. Obszar do rewitalizacji - Szczepankowo



Źródło: Program Rewitalizacji Gminy Śniadowo na lata 2017 – 2023

Rysunek 13. Obszar do rewitalizacji – Śniadowo, ulice Łomżyńska, Kolejowa, Ostrołęcka, Rynek



Źródło: Program Rewitalizacji Gminy Śniadowo na lata 2017 – 2023

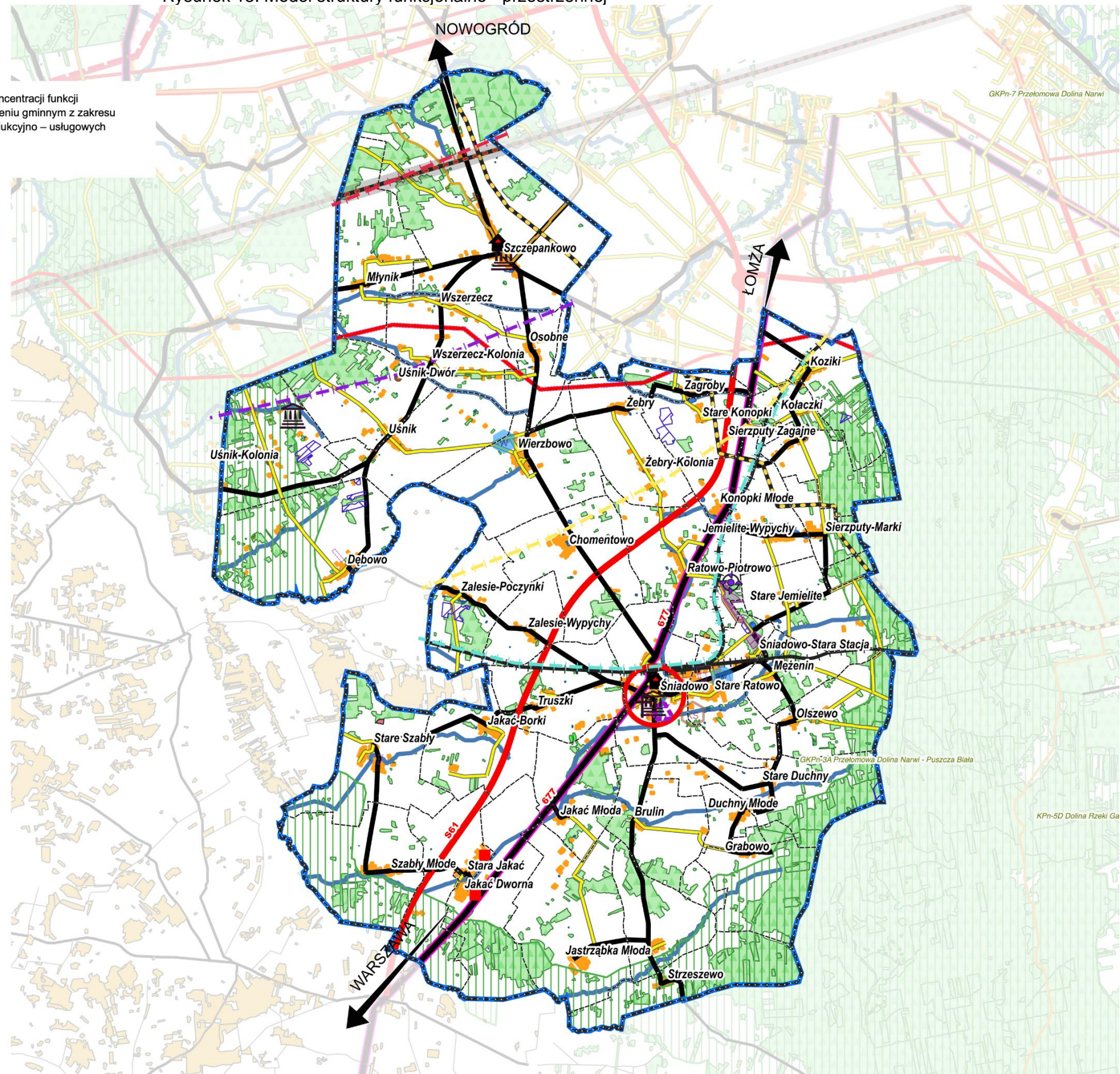
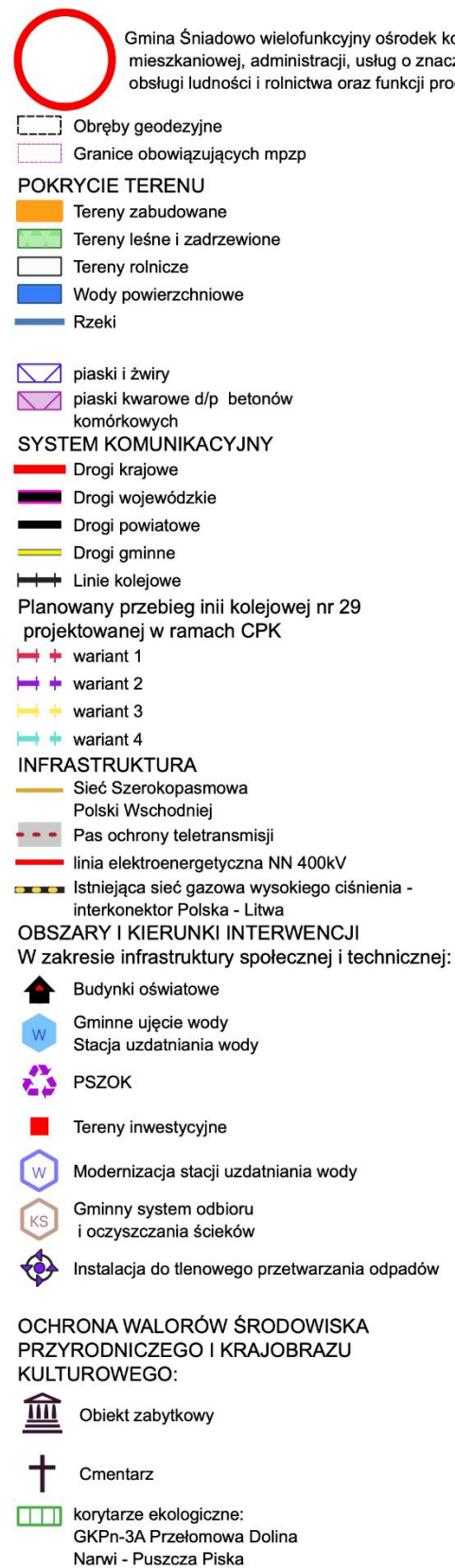
Rysunek 14. Obszar do rewitalizacji - Uśnik



Źródło: Program Rewitalizacji Gminy Śniadowo na lata 2017 – 2023



Rysunek 15. Model struktury funkcjonalno - przestrzennej



Źródło: opracowanie własne



## **5.2. USTALENIA I REKOMENDACJE W ZAKRESIE KSZTAŁTOWANIA I PROWADZENIA POLITYKI PRZESTRZENNEJ W GMINIE**

Rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej określono na podstawie stworzonego modelu struktury funkcjonalno-przestrzennej wraz z przeprowadzoną analizą uwarunkowań przestrzennych w gminie:

### **1) Tereny rozwoju zabudowy wsi:**

Na tych terenach rekomenduje się zastąpienie starej zabudowy nową, wprowadzenie nowej oraz uzupełnienie dotychczasowej zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej i zagrodowej. Rozwój zabudowy mieszkaniowej i zagrodowej zaleca się przeprowadzać wokół istniejącej zabudowy na zasadzie uzupełnień. Dopuszcza się lokalizację usług nieuciążliwych dla funkcji mieszkaniowej, ograniczonych do granic posiadanej działki budowlanej oraz rozwój zaplecza rekreacyjnego i terenów zielonych. By zadbać o funkcję mieszkaniową zabudowy warto podjąć działania służące realizacji nowych zespołów zabudowy mieszkaniowej w formie jednorodzinnej w Śniadowie.

Należy zachować zasadnicze elementy historycznego rozplanowania układu przestrzennego wsi Szczepankowo (ochrona konserwatorska).

### **2) Tereny położone w granicach obszarów chronionych, powiązania przyrodnicze:**

Rekomenduje się dostosowanie sposobów użytkowania i zagospodarowania terenów do aktów prawnych związanych z zasadami panującymi w korytarzu ekologicznym GKPN-3A Przełomowa Dolina Narwi - Puszcza Piska.

Ważne jest zachowanie istniejących walorów środowiska przyrodniczego gminy, jak np. małe cieki i zbiorniki wodne, podmokłości, torfowiska, lokalne formy rzeźby terenu, dolinki, skarpy, cenne zespoły roślinne, ostoje zwierząt i inne, celem objęcia ich różnymi formami ochrony przyrody.

### **3) Tereny rozwoju zabudowy turystyczno-wypoczynkowej z dopuszczeniem zabudowy mieszkaniowej:**

Rekomenduje się realizację nowych obiektów i urządzeń związanych z turystyką i wypoczynkiem wokół atrakcyjnych pod tym względem miejsc. Dla utrzymania ładu przestrzennego i walorów krajobrazowych rekomenduje się, aby zabudowa kształtowana była stosownie do cech i stylu lokalnej architektury oraz krajobrazu.

#### **4) Tereny usług sportu:**

Rekomenduje się dalszy rozwój infrastruktury sportowej, w tym przyszkolnych obiektów sportowych.

#### **5) Tereny rozwoju zabudowy usługowej:**

W zależności od potrzeb społecznych w ramach przeznaczenia dopuszcza się wykształcenie zespołu usług na wybranych obszarach.

#### **6) Tereny zieleni oraz miejsca aktywności:**

Rekomenduje się:

- zadbanie o istniejące obszary zielone i w ramach możliwości ich rozszerzenie,
- zadbanie o istniejące i dalsze tworzenie miejsc aktywności.

Warto podejmować działania służące rozwojowi bazy rekreacyjno – wypoczynkowej (takie jak ścieżki rowerowe, szlaki piesze).

#### **7) Tereny rozwoju zabudowy przemysłowo-usługowej:**

Rekomenduje się wprowadzenie terenów zieleni izolacyjnej i obsługi parkingowej z dopuszczeniem lokalizacji reklam i urządzeń infrastruktury technicznej. Ewentualna uciążliwość funkcji produkcyjnej lub usługowej musi ograniczać się do granic jednostki terenu wyznaczonego w studium lub działki budowlanej.

Zaleca się dopuszczenie w ustaleniach nowych planów miejscowych sporządzanych dla terenów skupionej zabudowy (głównie większych jednostek osadniczych) wprowadzenia nieuciążliwych małych i średnich zakładów produkcyjnych bazujących na surowcach lokalnych.

W celu rozwoju działalności przemysłowo – usługowej warto rozważyć modernizację istniejących oraz realizację nowych obiektów usługowych z zakresu administracji, obsługi ludności jak również realizację nowych zakładów produkcyjnych w przeznaczonych do tego miejscach. Warto również zagospodarować niewykorzystane obiekty oraz wspierać rozwój przetwórstwa rolno-spożywczego w oparciu o własną bazę surowcową.

Wśród przeprowadzonych działań warto rozważyć modernizację i realizację obiektów usługowych w dostosowaniu do potrzeb – koncentracja w ośrodku wspomagającym – Szczepankowie. Zagospodarowanie nieużytkowanych obiektów usługowych i produkcyjnych, w tym w Dębowie i Jakaci Dwornej.

#### **8) Tereny rolnicze:**

Rekomenduje się wyznaczenie terenów wyłączonych spod zabudowy, za wyjątkiem zabudowy związanej z użytkowaniem rolniczym gruntów, ograniczonej do istniejących



siedlisk rolniczych. W obszarach istniejących zagród dopuszcza się remonty, przebudowę i zmianę sposobu użytkowania istniejących budynków oraz wznoszenie nowych obiektów budowlanych. Ważne jest także podjęcie prac modernizacyjnych oraz rozbudowanie istniejących siedlisk rolniczych, realizacja obiektów dla potrzeb produkcji rolnej i modernizacja istniejących oraz realizację nowych obiektów obsługi rolnictwa. Dla efektywnego rozwoju ważne jest również wydzielenie gruntów nieprzydatnych do produkcji rolnej pod zalesienia lub zmiany sposobu użytkowania.

#### **9) Infrastruktura techniczna:**

Do ustaleń i rekomendacji w zakresie infrastruktury technicznej zaliczyć można przede wszystkim rozbudowę sieci wodociągowej i kanalizacji sanitarnej, przydomowych oczyszczalni ścieków oraz szamb (tam gdzie nie ma ku temu przeciwwskazań), a także poprawę stanu technicznego dróg. Niezbędne jest także zapewnienie lepszego oświetlenia dróg, budowa ścieżek rowerowych i pieszo-rowerowych.

Dla ogólnego rozwoju turystyki rekomenduje się rozważenie tworzenie parkingów leśnych, szlaków turystyki rowerowej i pieszej.

#### **10) Sfera społeczna:**

Do ustaleń i rekomendacji w zakresie sfery społecznej zaliczyć można dalszy wzrost zaangażowania i świadomości społecznej mieszkańców gminy, wykorzystanie atutów kulturalnych gminy oraz rozbudowę infrastruktury turystycznej.

##### Ochrona przeciwpożarowa

Warto w terenach zabudowanych na sieci wodociągowej zabezpieczyć odpowiednią ilość hydrantów do celów ochrony przeciwpożarowej oraz zabezpieczyć drogi pożarowe dla obiektów przemysłowych i usługowych.

##### Ochrona przeciwpowodziowa

Istotne jest wykluczenie z zabudowy terenów położonych w dolinach cieków wodnych znajdujących się w zasięgu cyklicznych zalewów i dostosowanie zabudowy wsi do naturalnych warunków fizjograficznych.

##### Ochrona historycznych układów przestrzennych (Śniadowo i Szczepankowo)

Należy zachować historyczne rozplanowanie układu wiejskiego i jego historycznych elementów (np.: zespół kościoła parafialnego, cmentarz parafialny, zespół dworski wraz z towarzyszącą im zielenią, wieś – ulicówka), historycznego układu komunikacyjnego i parcelacyjnego, a w jego szczególności przebiegu dróg

w obecnych liniach rozgraniczających i zabudowy. Należy zachować historyczne dominanty wysokościowe, przestrzenne i architektoniczne. W czasie kształtowania nowych elementów układu przestrzennego należy go dostosować do historycznej kompozycji i dyspozycji funkcjonalno – przestrzennej układu oraz jego poszczególnych elementów. Jak również dostosować nową zabudowę do historycznej kompozycji przestrzennej wsi w zakresie sytuacji, skali i bryły oraz w nawiązaniu do lokalnej tradycji budowlanej, przy lokalizacji nowych obiektów mieszkalnych i gospodarczych winna być zachowana tradycyjna dyspozycja funkcjonalno – przestrzenna zagrody.

### Gospodarka leśna

Ważne jest prowadzenie w lasach niepaństwowych racjonalnej gospodarki zasobami leśnymi z ograniczeniem wielkości pozyskiwania drewna poniżej zdolności produkcyjnej lasów, zwiększanie przyrostu masy drzewnej oraz przeciętnej zasobności lasów na skutek podwyższania średniego wieku drzewostanów i struktury pozyskania drewna oraz udostępnianie i przystosowywanie kompleksów leśnych do celów turystyczno-wypoczynkowych.

### Jednostka I – ośrodek gminny

Dla rozwoju miejscowości Śniadowo warto wesprzeć ten rozwój poprzez:

- wielofunkcyjny rozwój ośrodka i koncentracja na jego terenie funkcji mieszkaniowej, administracji, usług o znaczeniu gminnym z zakresu obsługi ludności i rolnictwa oraz funkcji produkcyjno – usługowych,
- wykształcenie ośrodka obsługi ruchu turystycznego poprzez rozwój usług z zakresu handlu, gastronomii, hotelarstwa,
- rozwój zaplecza obsługi transportu drogowego i kolejowego,
- rozwój funkcji przemysłowej w oparciu o istniejącą bazę materialną,
- rozwój przetwórstwa rolno-spożywczego w oparciu o własną bazę surowcową,
- rozwój drobnej wytwórczości i usług,
- rozwój usług rolniczych i instytucji obsługi rolnictwa,
- rozwój mieszkalnictwa oraz tworzenie warunków do rozwoju sportu i rekreacji,
- ochrona i kształtowanie środowiska kulturowego,
- poprawa wyposażenia w infrastrukturę techniczną,
- kształtowanie funkcji ekologicznej poprzez ochronę doliny cieków wodnych.

### Jednostka rolnicza (obszar gminy z wyłączeniem ośrodka gminnego)

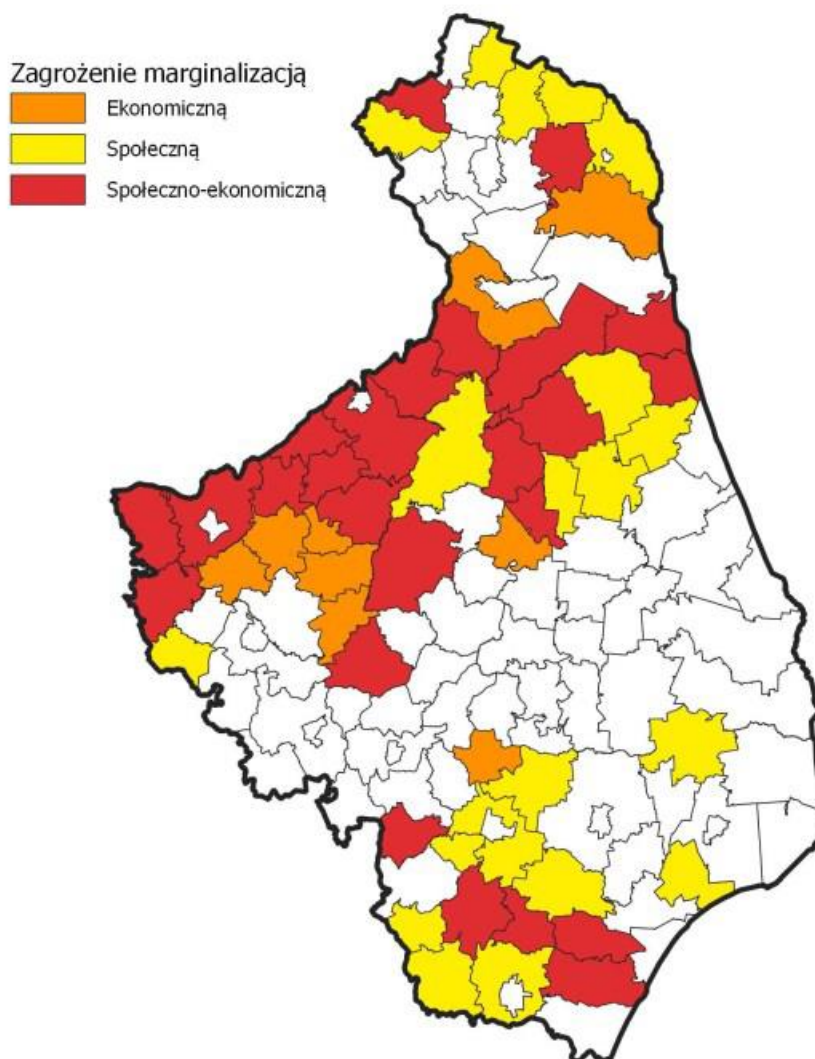
W celu rozwoju jednostki rolniczej warto wesprzeć ten rozwój poprzez:

- umiarkowany, zrównoważony rozwój funkcji osadniczej,
- rozwój rolnictwa intensywnego o kierunku hodowlanym i roślinnym,
- rozwój przetwórstwa rolno-spożywczego,
- rozwój usług z zakresu obsługi rolnictwa,
- rozwój drobnej wytwórczości i usług,
- wykorzystanie zasobów złóż surowców mineralnych,
- rozwój turystyki i wypoczynku w oparciu o walory przyrodnicze kompleksów leśnych oraz walory kulturowe,
- rozwój usług z zakresu obsługi ruchu turystycznego oraz zaplecza transportu drogowego,
- kształtowanie w Szczepankowie ośrodka wspomagającego dla miejscowości gminnej w zakresie obsługi ludności,
- poprawa wyposażenia w infrastrukturę społeczną i techniczną,
- ochrona i poprawa jakości rolniczej przestrzeni produkcyjnej,
- ochrona walorów środowiska przyrodniczego i krajobrazu kulturowego,
- rozwój gospodarki leśnej.

### **5.3. OBSZARY STRATEGICZNEJ INTERWENCJI OKREŚLONE W STRATEGII ROZWOJU WOJEWÓDZTWA WRAZ Z ZAKRESEM PLANOWANYCH DZIAŁAŃ**

Gmina Śniadowo nie została wskazana w bezpośredni sposób w Strategii Rozwoju Województwa Podlaskiego 2030 przyjętej uchwałą Nr XVIII/213/2020 Sejmiku Województwa Podlaskiego z dnia 27 kwietnia 2020 r.

Rysunek 16. Obszary zagrożone trwałą marginalizacją w województwie podlaskim wg gmin

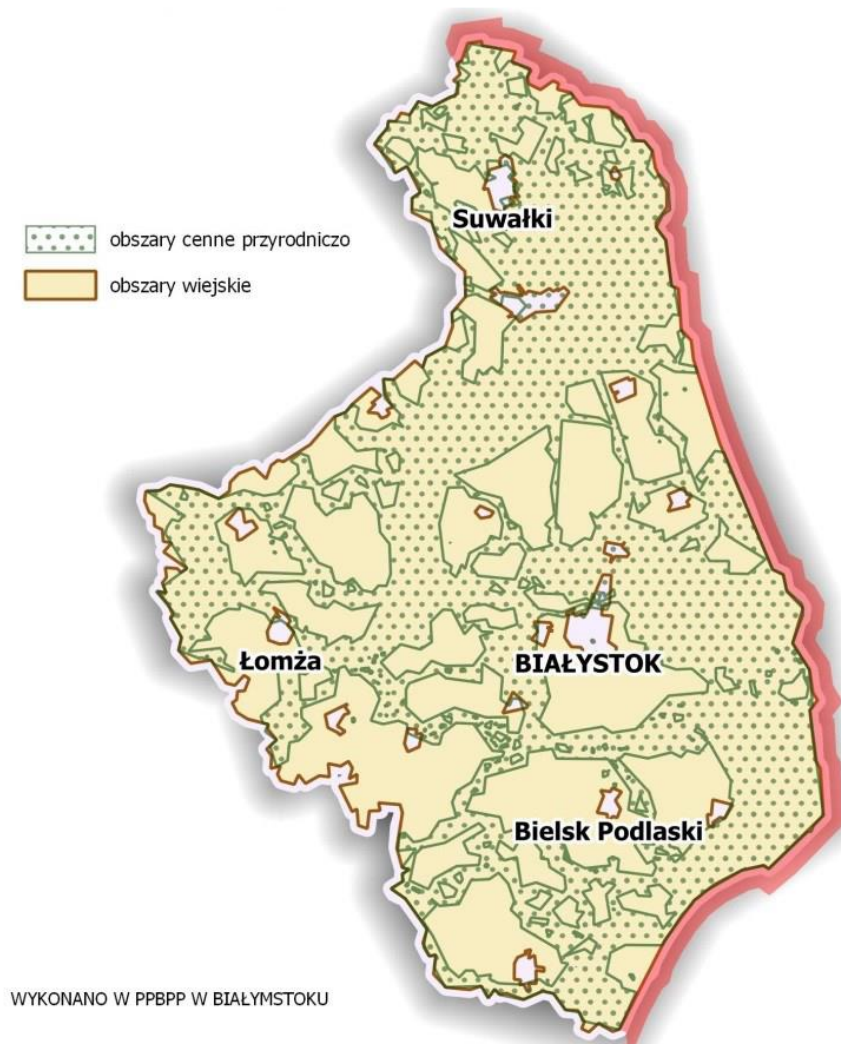


Źródło: Strategia Rozwoju Województwa Podlaskiego 2030 przyjęta uchwałą Nr XVIII/213/2020 Sejmiku Województwa Podlaskiego z dnia 27 kwietnia 2020 r.

Można jednak uznać, że gmina została wskazana w Strategii Rozwoju Województwa Podlaskiego 2030 jako **obszar wiejski**, w tym przyrodniczo cenny. Zakres interwencji na tym obszarze powinien obejmować wachlarz instrumentów podnoszących jakość życia mieszkańców. Będzie temu służyć m.in. rozwój i unowocześnienie szkolnictwa począwszy od etapu przedszkolnego aż do kształcenia ustawicznego, rozwój infrastruktury transportowej, telekomunikacyjnej i wodno-kanalizacyjnej. Niezbędne są działania dotyczące przywracania funkcji społeczno-gospodarczych obszarów wiejskich w ramach odnowy wsi. Ważne będą działania promujące przedsiębiorczość i umiejętności konkurencyjne na rynku pracy. W odniesieniu do rolnictwa szczególne zagrożenie zaczyna stanowić brak wody. Stąd ważna jest mała retencja, program zalesień terenów nieużywanymi rolniczo, ale też ochrona rolniczej przestrzeni produkcyjnej przed uszczupleniem na nieuzasadnione cele nierolnicze. Istotną kwestią pozostaje także poprawa struktury obszarowej gospodarstw. Ze względu na przyjęty

w regionie model energetyki rozproszonej, w dalszym ciągu należy wspierać inwestycje dotyczące produkcji i dystrybucji energii ze źródeł odnawialnych, co będzie możliwe poprzez działania podejmowane w ramach realizacji celu operacyjnego 1.4 *Rewolucja energetyczna i gospodarka obiegu zamkniętego*. Polityka regionalna w stosunku do obszarów wiejskich powinna być oparta na inicjatywach lokalnych, rozwijających kapitał społeczny. W gminach, które są objęte szczególną ochroną prawną ze względu na obszary cenne przyrodniczo (m.in. obszary Natura 2000), co w wielu przypadkach może stanowić istotną barierę ich rozwoju, m.in. poprzez ograniczenia organizacyjne, społeczne, prawne i zwiększone koszty inwestycji, należy kontynuować działania z jednej strony dotyczące ochrony środowiska i wartości krajobrazowych, z drugiej zaś wspierające rozwój przedsiębiorczości, która pozwoli zachować walory przyrodnicze, w tym turystyki kwalifikowanej czy ekoturystyki. Rolnictwo na obszarach cennych przyrodniczo powinno rozwijać się w kierunku produkcji żywności wysokiej jakości oraz rolnictwa ekologicznego i zrównoważonego. Na obszarach wiejskich zasadne będzie koncentrowanie się na realizacji działań służących realizacji celów operacyjnych związanych z przestrzenią wysokiej jakości (cel operacyjny 2.3.), a także rozwojem przedsiębiorczości (cel operacyjny 1.3.) w powiązaniu z aktywizacją mieszkańców (cel operacyjny 2.2.), szczególnie w zakresie wspierania mieszkańców w zdobywaniu i rozwijaniu kompetencji na wszystkich etapach życia. W obszarze przedsiębiorczości można liczyć na rozwój ekologicznych i zrównoważonych form produkcji rolniczej i powiązany z nimi rozwój przetwórstwa żywności wysokiej jakości.

Rysunek 17. Obszary wiejskie w województwie podlaskim, w tym przyrodniczo cenne



Źródło: Strategia Rozwoju Województwa Podlaskiego 2030 przyjęta uchwałą Nr XVIII/213/2020 Sejmiku Województwa Podlaskiego z dnia 27 kwietnia 2020 r.



## **6. SYSTEM REALIZACJI STRATEGII, W TYM WYTYCZNE DO SPORZĄDZANIA DOKUMENTÓW WYKONAWCZYCH**

Prawidłowy przebieg procesu realizacji założeń Strategii Rozwoju Gminy Śniadowo na lata 2022 - 2030 będzie kontrolowany poprzez odpowiednie wdrażanie dokumentu, a następnie jego monitoring i ewaluację.

Działania wyznaczone w dokumencie wynikają z kompetencji gminy oraz ze zdiagnozowanych problemów i potrzeb mieszkańców gminy. Ich koordynacja należy do obowiązków władzy wykonawczej Gminy Śniadowo, czyli Wójt. Wdrażanie Strategii będzie obejmować w szczególności:

- realizację przypisanych działań,
- ewaluację i monitorowanie procesu realizacji działań określonych w Strategii,
- kreowanie i przyjmowanie propozycji nowych działań od partnerów i interesariuszy Strategii,
- koordynację procesu jej aktualizacji we współpracy z Radą Gminy w Śniadowie,
- zapewnianie promocji strategii,
- poszukiwanie, wraz z innymi podmiotami zaangażowanymi, pozabudżetowych źródeł finansowania dla działań.

Wójt Gminy Śniadowo będzie koordynował realizację założeń Strategii, które wykonywane będą przez pracowników Urzędu Gminy oraz gminne jednostki organizacyjne. Ponadto w Strategii znajdują się również działania, za których realizację odpowiadać mogą organizacje pozarządowe oraz przedsiębiorcy z terenu gminy, a także partnerzy społeczno - gospodarczy. Stąd istotne jest również wdrażanie skutecznych mechanizmów współdziałania między Gminą Śniadowo i pozostałymi zainteresowanymi. W związku z tym wszyscy partnerzy zaangażowani, realizujący działania w ramach Strategii, będą aktywnie współpracować z Gminą Śniadowo w celu realizacji założeń przedmiotowego dokumentu strategicznego.

Strategia Rozwoju Gminy Śniadowo na lata 2022 – 2030 będzie wdrażana poprzez wykorzystanie instrumentów obejmujących narzędzia programowe i finansowe, których zakres przedmiotowy lub kierunki wydatkowania środków podlegają bezpośredniej kontroli ze strony organów samorządu. Należą do nich m.in. programy branżowe, strategie postępowania w ramach konkretnych obszarów, uchwały budżetowe i inne dokumenty finansowe, określające krótko- i długofalowe kierunki koncentracji środków finansowych, projekty



międzysektorowe i międzyorganizacyjne, w tym zlecanie organizacji zadań publicznych organizacjom pozarządowym.

Dodatkowo, rekomendowane jest również przyjęcie i – w miarę potrzeb - aktualizacja szczegółowych programów i planów określających dokładny zakres działań koniecznych do realizacji w zakresie celów wskazanych w Strategii w poszczególnych dziedzinach (np. pomocy społecznej, ochrony środowiska oraz pozostałych strategii i programów jednorocznych).

Ważnym aspektem wdrażania Strategii jest również zachęcanie lokalnej społeczności do aktywnego udziału w planowaniu i realizacji zaplanowanych działań, przyczyniających się do rozwoju społeczno – gospodarczego Gminy Śniadowo. Pełna wersja Strategii znajdować się będzie na stronie internetowej gminy, co umożliwi wszystkim zainteresowanym zapoznanie się z jej treścią.

Monitoring wdrażania Strategii będzie służył identyfikacji osiągniętych rezultatów oraz porównaniu ich zgodności z założeniami i celami. Dane zebrane i opracowane w procesie monitoringu posłużą do ewaluacji Strategii. Będzie ona polegała na gromadzeniu i opracowywaniu informacji oraz danych zebranych od wszystkich podmiotów zaangażowanych w realizację działań strategicznych.

Monitorowanie umożliwi:

- bieżącą ocenę realizacji działań i osiągnięcia celów,
- prognozowanie możliwych zmian warunków realizacji Strategii,
- podjęcie czynności naprawczych i zabezpieczających,
- informowanie lokalnej społeczności o osiągniętych efektach,
- zapewnienie spójności różnych dokumentów programowych.

Ewaluacja oznacza systematyczne zbieranie, analizę i interpretację danych w celu określenia wartości Strategii. W szerokim pojęciu proces ten musi odpowiadać na pytanie, w jakim stopniu strategia rozwiązuje realne problemy społeczności lokalnej, w wąskim zaś aspekcie ewaluacja koncentruje się na realizacji oceny zapisów strategii np. wskaźników realizacji celów i działań strategii, rozwiązywanie problemów. Ewaluacji podlegać będzie: materiał empiryczny stanowiący podstawę do analiz i ocen oraz ocena trafności, skuteczności, efektywności, użyteczności, trwałości i spójności.

Sprawozdawczość na potrzeby monitoringu i ewaluacji będzie realizowana w okresach rocznych. Podmiotem odpowiedzialnym za monitorowanie będzie Burmistrz, który realizuje swoje zadania poprzez jednostki podległe.

Ponadto do ewaluacji zostanie wykorzystana metoda samodzielnej oceny stopnia realizacji Strategii i osiągniętych efektów, dokonywana siłami własnymi na podstawie zbioru informacji pochodzących ze sprawozdań i raportów. Bezpośrednim wskaźnikiem wykonania Strategii będzie stopień realizacji zaplanowanych w niej działań. Informacje o realizacji Strategii będą zawarte w sporządzanym rokrocznie raporcie o stanie gminy.

Prowadzony monitoring pozwoli na wykrycie zagrożenia w zakresie braku realizacji danego celu i osiągnięcia założonych wskaźników oraz na ewentualną konieczność modyfikacji planowanych do realizacji działań lub podmiotów współpracujących przy ich realizacji. W ostatnim roku badania stopnia realizacji założeń Strategii, tj. 2030 r. sporządzony zostanie raport z ewaluacji zawierający podsumowanie efektów wybranych do realizacji działań w całym okresie jej wdrażania. Pozwoli to uzyskać pełny obraz i ocenę realizacji założeń Strategii. Będzie on również określał wnioski i rekomendacje, które pozwolą usprawnić proces wdrażania Strategii na kolejne lata.

## 7. RAMY FINANSOWE I ŹRÓDŁA FINANSOWANIA

Środki zabezpieczające realizację zadań zapisanych w poszczególnych celach operacyjnych pochodzić będą z następujących źródeł:

- a) z programów pomocowych UE,
- b) z programów rządowych,
- c) z budżetu państwa,
- d) z budżetu Gminy Śniadowo,
- e) z budżetu partnerów projektów,
- f) ze środków zaangażowanych przez krajowych i zagranicznych inwestorów prywatnych,
- g) z krajowych i zagranicznych organizacji pozarządowych,
- h) od instytucji finansowych i funduszy inwestycyjnych.

Główne źródła finansowania działań oraz wkładu własnego stanowi budżet gminy. Część działań przewidzianych w Strategii należy do zadań realizowanych w ramach bieżącej działalności gminy. Wobec tego środki na te działania pochodzić będą z dochodów własnych gminy. Realizacja części działań zakłada również współpracę z innymi jednostkami organizacyjnymi, spółkami komunalnymi, stowarzyszeniami, pozostałymi partnerami. Współpraca ta może również opierać się na wspólnym finansowaniu działań, przekazaniu dotacji na ich realizację.

Gmina Śniadowo zakłada ponadto pozyskanie środków finansowych z funduszy europejskich, w tym w ramach programu Fundusze Europejskie dla Podlaskiego na lata 2021-2027. W chwili tworzenia Strategii wskazany program oraz inne dokumenty regulujące finansowanie projektów ze środków europejskich znajdują się w fazie konsultacji i zatwierdzania, wobec czego dla zadań przewidzianych w Strategii nie wskazano konkretnych źródeł finansowania.

## 8. PROCES TWORZENIA STRATEGII

Rada Gminy Śniadowo 24 marca 2022 r. podjęła Uchwałę Nr XXXI.220.2022 w sprawie przystąpienia do sporządzenia Strategii Rozwoju Gminy Śniadowo na lata 2022-2030 oraz określenia szczegółowego trybu i harmonogramu opracowania projektu strategii, w tym trybu konsultacji.

Pierwszym etapem prac nad przygotowaniem Diagnozy sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej Gminy Śniadowo oraz Strategii Rozwoju Gminy Śniadowo na lata 2022-2030 było przeprowadzenie badania ankietowego wśród mieszkańców analizowanej jednostki samorządu terytorialnego. Ankieta była dostępna w siedzibie Urzędu Gminy Śniadowo oraz na stronie internetowej Urzędu Gminy. W badaniu wzięło udział 30 osób zamieszkujących Gminę Śniadowo.

Została opracowana Diagnoza sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej Gminy Śniadowo oraz Strategia Rozwoju Gminy Śniadowo na lata 2022-2030, która następnie została skierowana do konsultacji z mieszkańcami, przedstawicielami sąsiednich gmin, lokalnymi partnerami społecznymi i gospodarczymi oraz do dyrektora regionalnego zarządu gospodarki wodnej Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie.

Uwagi i wnioski można było składać w terminie od dnia 21.10.2022 r. do dnia 24.11.2022 r.

Uwagi zostały zgłoszone przez Dyrektora RZGW w Białymstoku (pismo z dnia 10.11.2022 r., znak: BI.RZP.418.36.2022.GB). Wszystkie zgłoszone postulaty zostały uwzględnione.

Następnie opracowano projekt Strategii uwzględniający wyniki konsultacji i przedłożono dokument Zarządowi Województwa Podlaskiego w celu wydania opinii dotyczącej sposobu uwzględnienia ustaleń i rekomendacji w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w województwie, określonych w strategii rozwoju województwa. Pozytywną opinię uzyskano dnia 02.02.2023 r. (uchwała nr 319/5927/2023 Zarządu Województwa Podlaskiego z dnia 02.02.2023 r. w sprawie wydania opinii dotyczącej sposobu uwzględnienia w projekcie Strategii Rozwoju Gminy Śniadowo na lata 2022-2030 ustaleń i rekomendacji w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w województwie).

## 9. SPIS TABEL I RYSUNKÓW

TABELA 1. WYKAZ OBOWIĄZUJĄCYCH PLANÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO NA OBSZARZE GMINY ŚNIADOWO (OPRACOWANYCH PO 1 STYCZNIA 1995 ROKU – DO KOŃCA 1998 R.).....	7
TABELA 2. WYKAZ OBOWIĄZUJĄCYCH PLANÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO NA OBSZARZE GMINY ŚNIADOWO (OPRACOWANYCH PO 1998 R.) .....	9
TABELA 3. WYKAZ DRÓG GMINNYCH NA TERENIE GMINY ŚNIADOWO .....	18
TABELA 4. JEDNOLITE CZĘŚCI WÓD POWIERZCHNIOWYCH (JCWP) NA TERENIE GMINY ŚNIADOWO .....	21
TABELA 5. JEDNOLITE CZĘŚCI WÓD PODZIEMNYCH (JCWPd) NA TERENIE GMINY ŚNIADOWO .....	23
TABELA 6. WYKAZ OBIEKTÓW ZABYTKOWYCH.....	27
TABELA 7. STAN LUDNOŚCI ZAMIESZKUJĄCEJ TEREN GMINY ŚNIADOWO W LATACH 2016-2021 ...	30
TABELA 8. ZASOBY MIESZKANIOWE GMINY ŚNIADOWO W LATACH 2016-2021 .....	34
TABELA 9. GOSPODARSTWA ROLNE OGÓŁEM NA TERENIE GMINY ŚNIADOWO .....	36
TABELA 10. WYKAZ DRÓG GMINNYCH NA TERENIE GMINY ŚNIADOWO .....	39
TABELA 11. ILOŚĆ UCZNIÓW W ROKU SZKOLNYM 2020/2021.....	45
TABELA 12. WYNIKI EGZAMINU ÓSMOKLASISTY NA TERENIE POWIATU ŁOMŻYŃSKIEGO, 2021 R....	46
TABELA 13. WYNIKI EGZAMINU ÓSMOKLASISTY NA TERENIE POWIATU ŁOMŻYŃSKIEGO, 2022 R....	46
TABELA 14. ZASIŁKI Z POMOCY SPOŁECZNEJ.....	51
TABELA 15. PLANOWANE PRZEDSIĘWZIĘCIA DO REALIZACJI (2022 – 2030) .....	70
RYSUNEK 1. KIERUNKI ROZWOJU GMINY ŚNIADOWO .....	84
RYSUNEK 2. KIERUNKI ZAGOSPODAROWANIA MIEJSCOWOŚĆ GMINNA ŚNIADOWO.....	86
RYSUNEK 3. KIERUNKI ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO – ZMIANA STUDIUM.....	88
RYSUNEK 4. OBSZAR ZDEGRADOWANY - BRULIN .....	89
RYSUNEK 5. OBSZAR ZDEGRADOWANY DĘBOWO .....	90
RYSUNEK 6. OBSZAR ZDEGRADOWANY – DUCHNY MŁODE.....	91
RYSUNEK 7. OBSZAR ZDEGRADOWANY - MŁYNIK.....	92
RYSUNEK 8. OBSZAR ZDEGRADOWANY – SIERZPUTY ZAGAJNE .....	92
RYSUNEK 9. OBSZAR ZDEGRADOWANY - SZCZEPANKOWO .....	93
RYSUNEK 10. OBSZAR ZDEGRADOWANY – ŚNIADOWO, ULICE ŁOMŻYŃSKA, KOLEJOWA, OSTROŁĘCKA, RYNEK .....	94
RYSUNEK 11. OBSZAR ZDEGRADOWANY - UŚNIK.....	95
RYSUNEK 12. OBSZAR DO REWITALIZACJI - SZCZEPANKOWO .....	96

RYSUNEK 13. OBSZAR DO REWITALIZACJI – ŚNIADOWO, ULICE ŁOMŻYŃSKA, KOLEJOWA, OSTROŁĘCKA, RYNEK .....	97
RYSUNEK 14. OBSZAR DO REWITALIZACJI - UŚNIK .....	97
RYSUNEK 15. MODEL STRUKTURY FUNKCJONALNO - PRZESTRZENNEJ .....	98
RYSUNEK 16. OBSZARY ZAGROŻONE TRWAŁĄ MARGINALIZACJĄ W WOJEWÓDZTWIE PODLASKIM WG GMIN .....	104
RYSUNEK 17. OBSZARY WIEJSKIE W WOJEWÓDZTWIE PODLASKIM, W TYM PRZYRODNICZO CENNE .....	106